

SEANCE DU JEUDI 2 FEVRIER 1989
VERGADERING VAN DONDERDAG 2 FEBRUARI 1989ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1649.

COMMUNICATION:

Page 1649.

Cour d'arbitrage.

VERIFICATION DES POUVOIRS:

Page 1649.

PROPOSITIONS (Prise en considération):

Page 1650.

M. Blanpain. — Proposition de loi relative à la démocratisation de la grande entreprise.**M. Cerexhe.** — Proposition de loi insérant dans les lois coordonnées du 12 janvier 1973 sur le Conseil d'Etat, un article 25bis relatif à la requête en intervention.**M. Lafosse:**

- a) Proposition de loi modifiant la loi du 18 septembre 1986 instituant le congé politique pour les membres du personnel des services publics;
- b) Proposition de loi modifiant le régime de perception des amendes par la police communale;
- c) Proposition de loi modifiant l'article 7, § 1er, du Code des taxes assimilées au timbre.

M. Blanpain. — Proposition de loi modifiant les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat.Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1988-1989

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1649.

MEDEDELING:

Bladzijde 1649.

Arbitragehof.

ONDERZOEK VAN GELOOFSBRIEVEN:

Bladzijde 1649.

VOORSTELLEN (Inoverwegingneming):

Bladzijde 1650.

De heer Blanpain. — Voorstel van wet betreffende de democratisering van de grote onderneming.**De heer Cerexhe.** — Voorstel van wet tot invoeging in de gecoördineerde wetten van 12 januari 1973 op de Raad van State van een artikel 25bis betreffende het vorderen van de tussenkomst.**De heer Lafosse:**

- a) Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 18 september 1986 tot instelling van het politiek verlof voor de personeelsleden van de overheidsdiensten;
- b) Voorstel van wet tot wijziging van de regeling voor het innen van boeten door de gemeentepolitie;
- c) Voorstel van wet tot wijziging van artikel 7, § 1, van het Wetboek van de met het zegel gelijkgestelde taksen.

De heer Blanpain. — Voorstel van wet houdende wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

- M. Cerexhe.** — Proposition de loi permettant au Conseil d'Etat d'ordonner le sursis à l'exécution des décisions administratives.
- MM. Lannoye et Gryp.** — Proposition de loi visant à instaurer une tarification progressive de l'électricité à usage domestique.
- Mme Nélis et M. Lannoye.** — Proposition de loi rétablissant l'individualisation des droits et assurant la sécurité d'existence dans le régime de l'assurance-chômage.
- M. Cardoen et consorts.** — Proposition de loi relative au cumul de certains mandats.
- M. Swinnen et consorts.** — Proposition de loi modifiant la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence.
- MM. Desmedt et Désir.** — Proposition de loi relative à l'application des articles 350, 351, 352, 353 et 383 du Code pénal.
- M. Cardoen et consorts.** — Proposition de loi relative au statut des miliciens.
- M. Blanpain.** — Proposition de résolution relative à la future Convention des droits de l'enfant.
- Mmes Aelvoet et Nélis.** — Proposition de résolution tendant à faire reconnaître l'Etat palestinien par la Belgique et à faire octroyer le statut diplomatique au bureau de l'Organisation de libération de la Palestine (OLP) à Bruxelles et à ses membres.
- M. Noerens et consorts.** — Proposition de résolution relative aux inondations en Thaïlande.
- QUESTION ORALE DE M. DECLERCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR «L'ABSENCE DE CONTROLE SUR LA PECHE A LA CREVETTE PAR DES CHALUTIERS NEERLANDAIS DANS NOS EAUX COTIERES» :**
- Orateurs :** M. Declerck, M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail, p. 1650.
- QUESTION ORALE DE MME HERMAN-MICHIELSSENS AU MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR «LA RESPONSABILITE EN MATIERE DE CERTIFICATION D'ADMINISTRATION DE SANG OU DE PLASMA SANGUIN» :**
- Orateurs :** Mme Herman-Michielsens, M. Colla, ministre des Postes, Télégraphes et Téléphones, p. 1651.
- QUESTION ORALE DE M. DIDDEN AU MINISTRE DU COMMERCE EXTERIEUR SUR «LA REGIONALISATION DE L'OFFICE BELGE DU COMMERCE EXTERIEUR» :**
- Orateurs :** M. Didden, M. Colla, ministre des Postes, Télégraphes et Téléphones, p. 1651.
- QUESTION ORALE DE M. LARCIER AU MINISTRE DES POSTES, TELEGRAPHES ET TELEPHONES SUR «LES CONSEQUENCES, POUR LA PROVINCE DE LUXEMBOURG, DE L'ETABLISSEMENT DE STRUCTURES TARIFAIRES NOUVELLES POUR LA TAXATION DES COMMUNICATIONS TELEPHONIQUES» :**
- Orateurs :** M. Larcier, M. Colla, ministre des Postes, Télégraphes et Téléphones, p. 1652.
- De heer Cerexhe.** — Voorstel van wet waarbij de Raad van State gemachtigd wordt de schorsing van de tenuitvoerlegging van administratieve beslissingen te bevelen.
- De heren Lannoye en Gryp.** — Voorstel van wet tot invoering van een progressief tarief voor het huishoudelijk elektriciteitsverbruik.
- Mevrouw Nélis en de heer Lannoye.** — Voorstel van wet strekkende om in het stelsel van de werkloosheidsverzekering de individualisering van de rechten te herstellen en de bestaanszekerheid te waarborgen.
- De heer Cardoen c.s.** — Voorstel van wet betreffende de cumulatie van sommige mandaten.
- De heer Swinnen c.s.** — Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum.
- De heren Desmedt en Désir.** — Voorstel van wet betreffende de toepassing van de artikelen 350, 351, 352, 353 en 383 van het Strafwetboek.
- De heer Cardoen c.s.** — Voorstel van wet betreffende het statuut van dienstplichtigen.
- De heer Blanpain.** — Voorstel van resolutie met betrekking tot het te sluiten Verdrag betreffende de rechten van het kind.
- De dames Aelvoet en Nélis.** — Voorstel van resolutie tot erkenning van de Palestijnse Staat door België en tot toekenning van de diplomatieke status aan het bureau van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) te Brussel en aan de leden van dat bureau.
- De heer Noerens c.s.** — Voorstel van resolutie betreffende de overstromingen in Thailand.
- MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DECLERCK AAN DE STAATSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE ONBESTAANDE CONTROLE OP DE GARNAALVANGST DOOR NEDERLANDSE TRAWLERS IN ONZE KUSTWATEREN» :**
- Sprekers :** de heer Declerck, de heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid, blz. 1650.
- MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW HERMAN-MICHIELSSENS AAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN OVER «DE VERANTWOORDELIJKHEID INZAKE ATTESTERING VAN BLOED- OF BLOED-PLASMATOEDIENING» :**
- Sprekers :** mevrouw Herman-Michielsens, de heer Colla, minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie, blz. 1651.
- MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DIDDEN AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE HANDEL OVER «DE REGIONALISERING VAN DE BELGISCHE DIENST VOOR BUITENLANDSE HANDEL» :**
- Sprekers :** de heer Didden, de heer Colla, minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie, blz. 1651.
- MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER LARCIER AAN DE MINISTER VAN POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE OVER «DE GEVOLGEN VOOR DE PROVINCIE LUXEMBURG VAN HET INVOEREN VAN EEN NIEUWE TARIEFSTRUCTUUR VOOR DE AANREKENING VAN TELEFOONGESPREKKEN» :**
- Sprekers :** de heer Larcier, de heer Colla, minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie, blz. 1652.

QUESTION ORALE DE M. SCHELLENS AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE SUR « LES VOLS D'ESSAIS D'AVIONS MILITAIRES BELGES AU-DESSUS DU TERRITOIRE D'AARSCHOT » :

Orateurs: M. Schellens, M. Coëme, ministre de la Défense nationale, p. 1653.

QUESTION ORALE DE M. PATAER AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR « L'EXTENSION INQUIETANTE DU PHENOMENE DES « CONTRATS D'APPEL », NOTAMMENT DANS LE SECTEUR DE LA DISTRIBUTION » :

Orateurs: M. Pataer, M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail, p. 1653.

QUESTION ORALE DE M. PATAER AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE SUR « LES CONDITIONS DE TRAVAIL AU SEIN DE LA LEGION MOBILE DE LA GENDARMERIE A BRUXELLES » :

Orateurs: M. Pataer, M. Coëme, ministre de la Défense nationale, p. 1654.

QUESTION ORALE DE MME AELVOET AU PREMIER MINISTRE SUR « L'ACCOMPLISSEMENT DU SERVICE MILITAIRE DANS L'ARMEE DE LA REPUBLIQUE D'AFRIQUE DU SUD PAR DES BELGES POSSEDANT LA DOUBLE NATIONALITE » :

Orateurs: Mme Aelvoet, M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail, p. 1654.

QUESTION ORALE DE MME AELVOET AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE ET DES CLASSES MOYENNES SUR « LE BILAN DES ACTIVITES DU COMMISSARIAT GENERAL AUX REFUGIES ET AUX APATRIDES » :

Orateurs: Mme Aelvoet, M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes, p. 1655.

QUESTION ORALE DE M. DIEGENANT AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR « LA FIXATION DU DELAI DE LA PROTECTION DES PRODUITS DE L'INDUSTRIE PHARMACEUTIQUE » :

Orateurs: M. Diegenant, Mme Detiège, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Pensions, p. 1655.

PROJET DE LOI (Discussion) :

Projet de loi modifiant la loi du 14 décembre 1970 déterminant le cadre des juges suppléants dans les tribunaux du travail et les tribunaux de commerce.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Suykerbuyk, rapporteur, Erdman, M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes, p. 1656.

ORDRE DES TRAVAUX :

Page 1657.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER SCHELLENS AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER « DE PROEFVLUCHTEN VAN BELGISCHE MILITAIRE Vliegtuigen BOVEN HET GRONDGEBIED VAN AARSCHOT » :

Sprekers: de heer Schellens, de heer Coëme, minister van Landsverdediging, blz. 1653.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER PATAER AAN DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER « DE VERONTRUSTENDE UITBREIDING VAN HET FENOMEEN VAN DE OPROEPCONTRACTEN, MET NAME IN DE DISTRIBUTIESECTOR » :

Sprekers: de heer Pataer, de heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid, blz. 1653.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER PATAER AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER « DE WERKOMSTANDIGHEDEN VAN HET MOBIEL LEGIOEN VAN DE RIJKSWACHT TE BRUSSEL » :

Sprekers: de heer Pataer, de heer Coëme, minister van Landsverdediging, blz. 1654.

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW AELVOET AAN DE EERSTE MINISTER OVER « HET VERVULLEN VAN DE MILITAIRE DIENSTPLICHT DOOR BINATIONALE BELGEN IN HET LEGER VAN DE REPUBLIEK ZUID-AFRIKA » :

Sprekers: mevrouw Aelvoet, de heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid, blz. 1654.

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW AELVOET AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE EN MIDDENSTAND OVER « DE BALANS VAN DE ACTIVITEITEN VAN HET COMMISSARIAAT-GENERAAL VOOR DE VLUCHTELINGEN EN DE STAATLOZEN » :

Sprekers: mevrouw Aelvoet, de heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand, blz. 1655.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DIEGENANT AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN OVER « DE VASTLEGGING VAN DE BESCHERMINGSTERMIJN VAN DE PRODUKTEN VAN DE FARMACEUTISCHE NIJVERHEID » :

Sprekers: de heer Diegenant, mevrouw Detiège, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Pensioenen, blz. 1655.

ONTWERP VAN WET (Beraadslaging) :

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 14 december 1970 tot vaststelling van de personeelsformatie van de plaatsvervangende rechters in de arbeidsrechtbanken en in de rechtbanken van koophandel.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Suykerbuyk, rapporteur, Erdman, de heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand, blz. 1656.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN :

Bladzijde 1657.

PROJETS DE LOI (Votes):

Projet de loi contenant le budget du ministère des Communications pour l'année budgétaire 1988, p. 1658.

Explication de vote: *Orateur*: Mme Aelvoet, p. 1658.

Projet de loi contenant le budget des Services du Premier ministre pour l'année budgétaire 1988, p. 1659.

Projet de loi contenant le budget du ministère des Travaux publics pour l'année budgétaire 1988, p. 1659.

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Prévoyance sociale pour l'année budgétaire 1988, p. 1659.

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Santé publique et de l'Environnement pour l'année budgétaire 1988, p. 1659.

Projet de loi contenant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones pour l'année budgétaire 1988, p. 1659.

Projet de loi contenant le budget des Dotations aux Communautés et aux Régions pour l'année budgétaire 1988, p. 1659.

Projet de loi contenant le budget des Affaires culturelles communes pour l'année budgétaire 1988, p. 1659.

INTERPELLATIONS (Discussion):

Interpellation de Mme Nélis au ministre de la Défense nationale sur « le projet d'installation du *Tactical Leadership Program* sur le site militaire de Florennes ».

Orateurs: Mme Nélis, M. Gryp, M. Coëme, ministre de la Défense nationale, p. 1660.

Interpellation de M. Hatry au ministre de l'Emploi et du Travail sur « la carence du ministre devant les dépenses abusives qui sont exigées avant le 31 mars 1989 des propriétaires et des occupants d'immeubles à appartements dans nos grandes villes et ce pour des raisons étrangères à la sécurité proprement dite des ascenseurs ».

Interpellation de M. Vaes au ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales et au ministre de l'Emploi et du Travail sur « le respect des mesures de sécurité pour les ascenseurs dans les immeubles privés ».

Orateurs: MM. Hatry, Vaes, de Clippele, M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail, p. 1663.

Interpellation de M. Jan Leclercq au Premier ministre, au ministre de la Défense nationale et au secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale sur « l'entreposage irresponsable de grenades à gaz à Houthulst ».

Orateurs: MM. Jan Leclercq, Bourgois, Capoen, Mme Tyberghien-Vandenbussche, M. Coëme, ministre de la Défense nationale, p. 1671.

Interpellation de M. Van Thillo au ministre des Finances sur « les problèmes que pose le regroupement des institutions publiques de crédit ».

Orateurs: M. Van Thillo, M. Maystadt, ministre des Finances, p. 1675.

ONTWERPEN VAN WET (Stemmingen):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1658.

Stemverklaring: *Spreker*: mevrouw Aelvoet, blz. 1658.

Ontwerp van wet houdende de begroting van de Diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1659.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1659.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Sociale Voorzorg voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1659.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1659.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1659.

Ontwerp van wet houdende de begroting der Dotaties aan de Gemeenschappen en aan de Gewesten voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1659.

Ontwerp van wet houdende de begroting van de Gemeenschappelijke Culturele Zaken voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1659.

INTERPELLATIES (Bespreking):

Interpellatie van mevrouw Nélis tot de minister van Landsverdediging over « het plan tot vestiging van het *Tactical Leadership Program* op de militaire basis van Florennes ».

Sprekers: mevrouw Nélis, de heer Gryp, de heer Coëme, minister van Landsverdediging, blz. 1660.

Interpellatie van de heer Hatry tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over « het uitblijven van maatregelen om te verhinderen dat de eigenaars en de bewoners van appartementsgebouwen in onze grote steden vóór 31 maart 1989 gedwongen zullen worden tot buitensporige kosten en dat om redenen die niets te maken hebben met de eigenlijke veiligheid van de liften ».

Interpellatie van de heer Vaes tot de minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen en tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over « het naleven van de veiligheidsvoorschriften voor liften in flatgebouwen ».

Sprekers: de heren Hatry, Vaes, de Clippele, de heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid, blz. 1663.

Interpellatie van de heer Jan Leclercq tot de Eerste minister, tot de minister van Landsverdediging en tot de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie over « de onverantwoorde opstapeling van gasgranaten te Houthulst ».

Sprekers: de heren Jan Leclercq, Bourgois, Capoen, mevrouw Tyberghien-Vandenbussche, de heer Coëme, minister van Landsverdediging, blz. 1671.

Interpellatie van de heer Van Thillo tot de minister van Financiën over « de problematiek van de hergroepering van de openbare kredietinstellingen ».

Sprekers: de heer Van Thillo, de heer Maystadt, minister van Financiën, blz. 1675.

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT :

Page 1677.

PROJETS DE LOI (Dépôt) :

Page 1678. ·

Projet de loi ajustant le budget des Services du Premier ministre de l'année budgétaire 1988.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Finances de l'année budgétaire 1988.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt) :

Page 1678.

Mme Tyberghien-Vandenbussche et M. Cardoen. — Proposition de loi modifiant les lois sur la milice, coordonnées le 30 avril 1962.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER :

Bladzijde 1677.

ONTWERPEN VAN WET (Indiening) :

Bladzijde 1678.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van de Diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1988.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1988.

VOORSTEL VAN WET (Indiening) :

Bladzijde 1678.

Mevrouw Tyberghien-Vandenbussche en de heer Cardoen. — Voorstel van wet tot wijziging van de dienstplichtwetten, gecoördineerd op 30 april 1962.

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

M. Vannieuwenhuyze, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Vannieuwenhuyze, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 15 h 10 m.

De vergadering wordt geopend te 15 h 10 m.

CONGES — VERLOF

MM. De Bondt, Eicher, en mission à l'étranger; Dehousse, à l'étranger; Paque, pour d'autres devoirs; Pede, pour devoirs administratifs, et Sprockeels, malade, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren De Bondt, Eicher, met opdracht in het buitenland; Dehousse, in het buitenland; Paque, wegens andere plichten; Pede, wegens ambtsbezigheden, en Sprockeels, ziek.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

MEDEDELING — COMMUNICATION

Arbitragehof — Cour d'arbitrage

De Voorzitter. — Bij dienstbrief van 1 februari 1989, notifieert het Arbitragehof aan de Senaat, in toepassing van de wet van 28 juni 1983 houdende de oprichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof, een afschrift van het arrest uitgesproken inzake het door de Waalse Gewestexecutieve ingestelde beroep tot vernietiging van de dierengezondheidswet van 24 maart 1987 (rolnummer 62).

Par dépêche du 1er février 1989, la Cour d'arbitrage notifie au Sénat, en application de la loi du 28 juin 1983 portant l'organisation, la compétence et le fonctionnement de la Cour d'arbitrage, une copie de l'arrêt prononcé en cause du recours introduit par l'Exécutif régional wallon tendant à l'annulation de la loi du 24 mars 1987 relative à la santé des animaux (numéro du rôle 62).

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

ONDERZOEK VAN GELOOFSBRIEVEN

VERIFICATION DES POUVOIRS

De Voorzitter. — Bij de Senaat is het dossier aanhangig van de heer Julien Dufaux, senator-opvolger voor het arrondissement Hasselt-Tongeren-Maaseik, die in aanmerking komt om het mandaat te voltooien van wijlen de heer Knuts.

Le Sénat est saisi du dossier de M. Julien Dufaux, sénateur suppléant de l'arrondissement de Hasselt-Tongres-Maaseik, venant en ordre utile pour achever le mandat de feu M. Knuts.

De commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven is zoëven bijeengekomen om de geloofsbrieven van de heer Dufaux te onderzoeken.

La commission de Vérification des Pouvoirs vient de se réunir pour la vérification des pouvoirs de M. Dufaux.

Ik stel u voor onmiddellijk het verslag van deze commissie te horen.

Je vous propose d'entendre immédiatement le rapport de la commission. (*Assentiment.*)

Dan verzoek ik de heer Op 't Eynde, rapporteur, kennis te geven van het verslag van de commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven.

De heer Op 't Eynde, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, de heer Julien Dufaux, die op 13 december 1987 tot tweede opvolger van lijst nr. 7 voor het arrondissement Hasselt-Tongeren-Maaseik is verkozen, en wiens geloofsbrieven op 5 januari 1988 door de Senaat geldig zijn verklaard, komt in aanmerking om het mandaat van wijlen de heer Knuts te voltooien, daar de heer Cuppens, eerste opvolger, van dit mandaat heeft afgezien.

Overeenkomstig artikel 235 van het Kieswetboek is de commissie overgegaan tot een aanvullend onderzoek van de geloofsbrieven van de heer Dufaux. Zij heeft bevonden dat hij nog steeds aan de verkiesbaarheidsvereisten, opgelegd door de Grondwet, voldoet.

Bijgevolg heeft de commissie de eer u eenparig voor te stellen, de heer Dufaux als lid van de Senaat toe te laten.

De Voorzitter. — Daar niemand het woord vraagt, breng ik de conclusie van dit verslag in stemming.

Personne ne demandant la parole, je mets aux voix les conclusions de ce rapport.

— De besluiten van het verslag, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, zijn aangenomen.

Les conclusions du rapport, mises aux voix par assis et levé, sont adoptées.

De Voorzitter. — Ik verzoek de heer Dufaux de grondwettelijke eed af te leggen.

De heer Dufaux. — Ik zweer de Grondwet na te leven.

De Voorzitter. — Ik geef de heer Dufaux akte van zijn eedaflgging en verklaar hem aangesteld in zijn functie van senator. (*Applaus.*)

VOORSTELLEN — PROPOSITIONS

Inoverwegingneming — Prise en considération

De Voorzitter. — Aan de orde is thans de bespreking van de inoverwegingneming van voorstellen.

L'ordre du jour appelle la discussion sur la prise en considération de propositions.

U hebt de lijst van de verschillende in overweging te nemen voorstellen ontvangen, met opgave van de commissies waarnaar het bureau voornemens is ze te verwijzen.

Vous avez reçu la liste des différentes propositions à prendre en considération, avec indication des commissions auxquelles le bureau envisage de les renvoyer.

Ik verzoek de leden die opmerkingen mochten hebben, mij die vóór het einde van de vergadering te doen kennen.

Je prie les membres qui auraient des observations à formuler, de me les faire connaître avant la fin de la séance.

Tenzij er afwijkende suggesties zijn, zal ik aannemen dat die voorstellen in overweging genomen zijn en verwezen naar de commissies die door het bureau zijn aangeduid.

Sauf suggestion divergente, je considérerai ces propositions comme prises en considération et renvoyées aux commissions indiquées par le bureau.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DECLERCK AAN DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE ONBESTAANDE CONTROLE OP DE GARNAALVANGST DOOR NEDERLANDSE TRAWLERS IN ONZE KUSTWATEREN»

QUESTION ORALE DE M. DECLERCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR «L'ABSENCE DE CONTROLE SUR LA PECHE A LA CREVETTE PAR DES CHALUTIERS NERLANDAIS DANS NOS EAUX COTIERES»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Declerck aan de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over «de onbestaande controle op de garnaalvangst door Nederlandse trawlers in onze kustwateren».

Het woord is aan de heer Declerck.

De heer Declerck. — Mijnheer de Voorzitter, de Belgische kustvisserij is gealarmeerd door de aanwezigheid van grote Nederlandse trawlers in onze kustwateren.

Sinds de Nederlanders hun Europees kabeljauwquotum opgevoerd hebben, zijn een aantal grote vaartuigen naar onze kust afgezakt om er op garnaal te vissen. Volgens de geldende normen mogen zij bovendien een bijvangst van 5 pct. hebben voor de garnaal.

Naar verluidt worden deze trawlers niet geïnspecteerd, zodat de 5 pct.-norm kan worden overschreden.

Kan de staatssecretaris mededelen of hij maatregelen overweegt ter bescherming van onze kustvisserij?

Bekommerd om het lot van onze visserijsector, die toch al zo vaak met moeilijkheden heeft af te rekenen, vernam ik graag van de staatssecretaris welke dringende maatregelen moeten worden uitgevaardigd om de quotaoverschrijding van de Nederlandse vissers te beperken en te beteugelen en om aldus de leefbaarheid van onze eigen visserijsector te waarborgen.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Van den Brande, die antwoordt namens staatssecretaris De Keersmaecker.

De heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid. — Mijnheer de Voorzitter, de garnaalvisserij in de Belgische kustwateren is onderworpen aan volgende bepalingen.

Ten eerste, de EEG-vordering van de Raad van 25 januari 1983 tot instelling van een communautaire regeling voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden, geeft de Nederlandse vissers toelating om tussen de 3 en 12 mijl voor onze kust onbeperkt op alle soorten te vissen.

Ten tweede, artikel 2 van het Verdrag tot instelling van de Benelux-Economische Unie bepaalt dat de onderdanen van elk der hoge verdragsluitende partijen op het grondgebied van de andere verdragsluitende partijen, de behandeling genieten welke er voor de eigen onderdanen geldt voor de uitoefening van economische en beroepswerkzaamheden. Dit artikel kent dus binnen de territoriale wateren van België, de Nederlandse vissers dezelfde rechten toe als de Belgische vissers.

Ten derde, de verordening van de EEG-Commissie van 30 december 1987 tot vaststelling van de lijst van vaartuigen met een lengte over alles van meer dan 8 meter die in bepaalde kustzones van de Gemeenschap mogen vissen met de boomkor, bepaalt op een lijst per land welke vaartuigen binnen de 12-mijlszone kunnen vissen. Op de lijst komt geen enkel vaartuig voor met een motorvermogen van meer dan 300 pk.

De Nederlandse trawlers die de garnalenvisserij in de Belgische kustwateren bedrijven, zijn vaartuigen die dit krachtens de eerder vermelde visserijwetgeving en het Beneluxakkoord mogen doen mits inachtneming van bepaalde beperkingen. Zo mag bij de garnalenvisserij maximum 50 pct. van de totale vangst uit beschermde vissoorten bestaan, onder andere kabeljauw, wijting, schol, tong. Bij elke aanvoer in een Nederlandse

haven gebeurt een strenge controle door de Nederlandse Algemene Inspectiedienst.

Onze eigen zeemacht beschikt momenteel nog niet over een geschikt patrouillevaartuig dat uitgerust is om de controle in de Belgische visserijzone efficiënt uit te voeren. De door het ministerie van Landbouw sinds 1985 geplande bouw van zo'n vaartuig is om besparingsredenen uitgesteld. In de begrotingsvoorstellen van 1988 van het departement was aanvankelijk een vastleggings- en ordonnanceringskrediet van 250, respectievelijk 100 miljoen frank ingeschreven, voor de bouw van een dergelijk visserijwachtschip.

Tijdens het vorige begrotingsconclaaf werden de 150 miljoen frank, bestemd voor de afwerking van dit vaartuig in 1989, uit de begroting geschrapt. Het akkoord van de minister van Begroting wordt gevraagd om wat voor dit schip ingeschreven was op de begroting 1988, op te nemen in de begrotingsvoorstellen 1989. Met de bouw zou dan kunnen worden gestart in 1989 en de afwerking zou in 1990 kunnen gebeuren. In afwachting worden de controles met de bestaande middelen uitgevoerd.

De heer Erdman, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Door de snel evoluerende en ingewikkelde visserijwetgeving en de hoge techniciteit van de visserij kunnen inspecties op zee alleen worden uitgevoerd door specialisten. Noch de zeemacht, noch de Waterschout beschikken over een visserijdeskundige. Het ministerie van Landbouw zelf beschikt momenteel over één bevoegde visserijcontroleur. Binnenkort komt een tweede controleur in dienst. Uiteindelijk moet de zeevisserijinspectiedienst van het departement van Landbouw worden uitgebouwd tot één inspecteur en drie controleurs. Dit moet ons dan in staat stellen onze kustwateren intensiever te controleren. Een en ander heeft wegens de budgettaire mogelijkheden vertraging opgelopen, doch alles zal in het werk worden gesteld om deze toestand te verbeteren.

In toepassing van de EEG-verordeningen en met behulp van meer aan de moderne visserijmethodes aangepaste controlemiddelen zullen de quota-overschrijdingen in de toekomst strenger en sneller worden beteugeld.

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW HERMAN-MICHELSENS AAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN OVER «DE VERANTWOORDELIJKHEID INZAKE ATTESTERING VAN BLOED- OF BLOEDPLASMATOEDIENING»

QUESTION ORALE DE MME HERMAN-MICHELSENS AU MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR «LA RESPONSABILITE EN MATIERE DE CERTIFICATION D'ADMINISTRATION DE SANG OU DE PLASMA SANGUIN»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van mevrouw Herman aan de minister van Sociale Zaken over «de verantwoordelijkheid inzake attestering van bloed- of bloedplasmaoediening».

Het woord is aan mevrouw Herman.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Mijnheer de Voorzitter, bij koninklijk besluit van 23 maart 1988 werd de depotverantwoordelijkheid voor bloed aan een geneesheer toevertrouwd.

Gezien nu de klinische bioloog, ofwel een geneesheer, een apotheker of een chemicus, op het ogenblik van het uitvoeren van de kruisproef depothouder is en het afleveren van het bloed niet als een medische handeling wordt beschouwd, gezien daarenboven 45 pct. van de ziekenhuislaboratoria geleid worden door apothekers en chemici, erkend voor het verstrekken van klinische biologische prestaties, en gezien naar verluidt heel wat geneesheren en/of hoofdgeneesheren pro-forma zouden tekenen, zou ik van de minister willen vernemen of het al dan niet raadzaam is in artikel 2, paragraaf 3, tweede alinea, van

voornoemd koninklijk besluit van 23 maart 1988 het woord «geneesheer» te vervangen door de «ziekenhuisgeneesheer, de geneesheer, apotheker of licentiaat in de wetenschappen, erkend om verstrekkingen klinische biologie te mogen verrichten».

Tenslotte nog dit: de voorgestelde wijziging heeft geen financiële repercussies.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Colla, die antwoordt namens de minister van Sociale Zaken.

De heer Colla, minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mijnheer de Voorzitter, het lijkt mij opportuun eraan te herinneren dat in het verleden het bloed en het bloedplasma werden gefactureerd op een staat die bij de verpleegnota werd gevoegd en die werd gebruikt voor het factureren van de geneesmiddelen en andere verstrekkingen ten behoeve van de in een ziekenhuis opgenomen patiënten. Aangezien het bloed en de bloedprodukten die door het Belgisch Rode Kruis worden geleverd, door het departement van Volksgezondheid niet als geneesmiddelen worden beschouwd en derhalve niet gaan langs de apotheek of het geneesmiddelendepot die aan de verpleeginrichting zijn verbonden, zijn er echter moeilijkheden gerezen, omdat de ziekenhuisapotheker ertoe genoopt was te attesteren dat de op de staat vermelde geneesmiddelen of farmaceutische produkten waren afgeleverd overeenkomstig de geldende regels, maar hij legitiem van oordeel was dat hij voor de bloedprodukten die verantwoordelijkheid niet op zich kon nemen.

Met het koninklijk besluit van 21 mei 1987, zoals het is gewijzigd bij koninklijk besluit van 23 maart 1988, is gepoogd het probleem van de ziekenhuisapothekers op te lossen. De aangebrachte wijzigingen zijn het besluit van de besprekingen die in de technische raad voor ziekenhuisverpleging zijn gevoerd: Alle vertegenwoordigde partijen, ook de vertegenwoordigers van de ziekenhuisapothekers, hebben ermee ingestemd.

Wanneer het gaat om de mogelijkheid voor een apotheker, specialist voor klinische biologie die verantwoordelijk is voor een laboratorium voor klinische biologie van een verpleeginrichting, om het verzamelgetuigschrift voor het afleveren en toedienen van bloed of bloedplasma op te maken en te ondertekenen, moet worden verwezen naar de bepalingen van het koninklijk besluit van 15 december 1987 houdende uitvoering van de artikelen 13 tot en met 17 van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd door het koninklijk besluit van 7 augustus 1987, waarvan artikel 6 bepaalt dat de hoofdgeneesheer ervoor moet waken dat maatregelen worden genomen onder meer om een bloedbank te organiseren in samenwerking met de centra voor bloedtransfusie, voor zover ze noodzakelijk is voor de ziekenhuisactiviteiten.

Gelet op die bepalingen kan niet worden ingegaan op het verzoek van mevrouw Herman.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DIDDEN AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE HANDEL OVER «DE REGIONALISERING VAN DE BELGISCHE DIENST VOOR BUITENLANDSE HANDEL»

QUESTION ORALE DE M. DIDDEN AU MINISTRE DU COMMERCE EXTERIEUR SUR «LA REGIONALISATION DE L'OFFICE BELGE DU COMMERCE EXTERIEUR»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Didden aan de minister van Buitenlandse Handel over «de regionalisering van de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel».

Het woord is aan de heer Didden.

De heer Didden. — Mijnheer de Voorzitter, ingevolge de bijzondere wet tot hervorming van de instellingen van 8 augustus 1988 behoort het uitvoer- en afzetbeleid tot de gewestelijke

materie. Het blijft evenwel tot het nationaal beleid van coördinatie, bevordering en samenwerking behoren door middel van daartoe geschikte instellingen en instrumenten.

Door de kabinetschef van de minister werd toelichting verstrekt omtrent de samenstelling van de raad van bestuur van de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel. Dit zou kunnen betekenen dat de Vlaamse Gemeenschap in de toekomstige raad van bestuur geminoriseerd zal zijn, doordat de nationale raad van bestuur zal bestaan uit 15 nationale vertegenwoordigers onder wie 7 Vlamingen, en 15 regionale vertegenwoordigers, bestaande uit 5 leden van elk Gewest, zulks terwijl de Vlamingen momenteel goed zijn voor 70 pct. van de Belgische export.

Ik ben ten zeerste benieuwd te vernemen op welke wijze de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel zowel bestuurlijk als inhoudelijk zal worden geregionaliseerd. Het kan toch niet zijn dat de wetgeving van 8 augustus 1988 op een restrictieve wijze wordt geïnterpreteerd. Derhalve mag worden verondersteld dat het nationaal beleid ter zake beperkt blijft tot de coördinatie, bevordering en samenwerking en dat het gros van de middelen en het personeel bijgevolg de Gewesten toekomt.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Colla die antwoordt namens de minister van Buitenlandse Handel.

De heer Colla, minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mijnheer de Voorzitter, het antwoord van de minister van Buitenlandse Handel bestaat uit twee delen, namelijk de bestuurlijke regionalisering van de Buitenlandse Dienst voor Buitenlandse Handel en de inhoudelijke regionalisering ervan.

Ten eerste, de bestuurlijke regionalisering van de BDBH maakt het voorwerp uit van een werkgroep met vertegenwoordigers van de Executieven van de Gewesten.

Deze werkgroep is met zijn werkzaamheden, op mijn initiatief, van start gegaan op 6 januari jongstleden.

Het is de wil van de regering dat de uit regionale en nationale vertegenwoordigers samengestelde raad van bestuur, ook taalkundig paritair samengesteld wordt.

Ten tweede, in verband met de inhoudelijke regionalisering bespreekt de voormelde werkgroep ook de taakverdeling tussen de nationale BDBH en de Gewesten, ten einde concreet te komen tot klaar afgebakende bevoegdheden en elke mogelijke overlapping te vermijden.

Het behoud van een optimale dienstverlening aan de exporteurs zal daarbij centraal staan.

De BDBH zal naar het buitenland toe als nationale instelling blijven optreden en hiervoor over de nodige budgettaire middelen en personeelsmiddelen beschikken.

De bijzondere wet betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten heeft ondertussen de overdracht naar de Gewesten geregeld van een deel van de werkingsmiddelen van Buitenlandse Handel.

QUESTION ORALE DE M. LARCIER AU MINISTRE DES POSTES, TELEGRAPHES ET TELEPHONES SUR « LES CONSEQUENCES, POUR LA PROVINCE DE LUXEMBOURG, DE L'ETABLISSEMENT DE STRUCTURES TARIFAIRES NOUVELLES POUR LA TAXATION DES COMMUNICATIONS TELEPHONIQUES »

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER LARCIER AAN DE MINISTER VAN POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE OVER « DE GEVOLGEN VOOR DE PROVINCE LUXEMBURG VAN HET INVOEREN VAN EEN NIEUWE TARIEFSTRUCTUUR VOOR DE AANREKENING VAN TELEFOONGESPREKKEN »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle la question orale de M. Larcier au ministre des Postes, Télégraphes et Téléphones sur « les conséquences, pour la province de Luxembourg, de

l'établissement de structures tarifaires nouvelles pour la taxation des communications téléphoniques ».

La parole est à M. Larcier.

M. Larcier. — Monsieur le Président, la presse a largement fait écho au projet de la RTT qui envisage d'établir deux structures tarifaires, pour la taxation des communications téléphoniques : la première prévoit que les communications seraient taxées par périodes de 5 minutes; la seconde, qu'elles le seraient par périodes de quarante secondes.

Il résulte de ce projet une grande inégalité entre les différentes régions et un avantage très net pour les abonnés de certaines zones.

J'aimerais connaître, en fonction de ce nouveau projet, le nombre d'abonnés que les zones de la province de Luxembourg peuvent atteindre, moyennant une unité de taxe de cinq minutes.

Par souci de comparaison équitable, je souhaiterais également que me soient fournis les mêmes chiffres pour les autres zones du pays.

M. le Président. — La parole est à M. Colla, ministre.

M. Colla, ministre des Postes, Télégraphes et Téléphones. — Monsieur le Président, je rappelle tout d'abord à l'honorable membre que mon prédécesseur, M. Freddy Willockx, a obtenu l'accord de principe du Conseil des ministres sur une restructuration tarifaire d'où il résultera une diminution des recettes pour la RTT de 2,5 milliards sur base annuelle. Un montant de 1,6 milliard sera consacré à la restructuration des tarifs nationaux; 900 millions seront affectés à une restructuration des tarifs internationaux.

Les principes de la restructuration, tels que je viens de vous les exposer, ont reçu l'aval du Conseil des ministres.

Le dossier relatif à la restructuration tarifaire sur le plan national a été soumis à l'avis de la commission des prix que j'attends dans les prochains jours.

Après examen de cet avis et évaluation des remarques faites par la commission des prix, je statuerai définitivement.

C'est sous cette double réserve que ma réponse à la question orale a été formulée. J'estime, en outre, que la date de l'introduction des nouveaux tarifs, initialement fixée au 1er mars, ne pourra plus être maintenue.

La situation actuelle est la suivante pour les quatre zones que voici : Arlon, zone moyenne, compte 28 283 abonnés; Libramont, petite zone, en compte 22 759; Marche, petite zone également, en compte 17 202; quant à Bastogne, autre petite zone, elle en compte 6 645.

Selon la nouvelle tarification téléphonique qui devrait entrer en vigueur le 1er mars 1989, la notion de secteur tarifaire est introduite pour l'établissement du coût des communications.

C'est ainsi que l'actuel tarif local, le tarif inter A et le tarif inter B, sont fusionnés en un seul tarif fixé à cinq francs par cinq minutes et à cinq francs par dix minutes au tarif de nuit ou de week-end. Une augmentation sensible du nombre des abonnés ayant accès au seul tarif de cinq francs par cinq minutes est la conséquence qui découle des mesures prises.

En ce qui concerne la zone d'Arlon, le nombre actuel d'abonnés s'élève à 28 283, tandis que le nombre d'abonnés au tarif sectoriel est de 112 258. Pour ce qui a trait à la région de Libramont, les abonnés sont au nombre de 22 759; au tarif sectoriel, ils sont au nombre de 209 578. La région de Marche compte quant à elle 17 202 abonnés et 304 922 au tarif sectoriel. Enfin, pour ce qui concerne Bastogne, le nombre d'abonnés est évalué à 6 645 contre 199 358 toujours au tarif sectoriel.

Cet accroissement du nombre d'abonnés accessibles à bas tarif est très important à Bastogne : de 6 645, on passe à 199 358, soit à trente fois plus d'abonnés.

Je tiens à votre disposition la liste mentionnant pour chacune des quarante zones de notre pays, la situation actuelle et celle résultant de la restructuration tarifaire.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER SCHELLENS AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER «DE PROEFVLUCHTEN VAN BELGISCHE MILITAIRE VliegTUIGEN BOVEN HET GRONDGEBIED VAN AARSCHOT»

QUESTION ORALE DE M. SCHELLENS AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE SUR «LES VOLS D'ESSAIS D'AVIONS MILITAIRES BELGES AU-DESSUS DU TERRITOIRE D'AARSCHOT»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Schellens aan de minister van Landsverdediging over «de proefvluchten van Belgische militaire vliegtuigen boven het grondgebied van Aarschot».

Het woord is aan de heer Schellens.

De heer Schellens. — Mijnheer de Voorzitter, de jongste tijd zijn er merkbaar meer proefvluchten van Belgische militaire vliegtuigen boven het Aarschotse grondgebied. Uit de gegevens van een gedetailleerde landkaart blijkt dat er in de buurt van Aarschot veel verboden vliegzones zijn. De piloten die moeten landen op de luchtmachtbasis van Bevekom zijn dan ook verplicht via een erg smalle corridor over Aarschot te vliegen. Ter hoogte van Leuven maken ze een bocht van 225 graden richting Bevekom. Deze route zou erg gevaarlijk zijn voor de piloten. Ze vliegen altijd met z'n tweeën en op zicht, maar als het mistig is moeten ze dicht bij elkaar vliegen.

In de handleiding van de Belgische luchtmacht staat Aarschot als *Entry Alpha* of het verzamelpunt van waaruit daarna in formatie naar de basis wordt gevlogen.

Ingewijden vinden het onbegrijpelijk dat een dicht bevolkt gebied als Aarschot uitgekozen werd als verzamelpunt, terwijl er ettelijke alternatieven voorhanden zijn. Een crash boven dit gebied zou een regelrechte ramp zijn. Het is derhalve nuttig te vernemen welke de zienswijze is van de minister op deze prangende situatie en welke maatregelen hij op zeer korte termijn zal treffen.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Coëme.

De heer Coëme, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de Voorzitter, Belgische militaire vliegtuigen voeren geen proefvluchten uit boven het grondgebied van Aarschot. Wel mogen oefenvluchten boven België, dus ook boven Aarschot, plaatsvinden in overeenstemming met de voorgeschreven luchtreglementering die zowel het militaire als het burgerverkeer regelt.

De corridor tussen de controlezone van Brussel-Zaventem en van Diest-Schaffen waarvan u spreekt is 18 kilometer breed. Dit stelt geen enkel specifiek navigatieprobleem en vergt dus ook niet het onnodig overvliegen van Aarschot.

De handleiding van maart 1988 waarover u het hebt, werd uitdrukkelijk op mijn aanvraag in juli 1988 door de staf van de luchtmacht aangepast opdat steden en gemeenten niet meer als *Entry Point* zouden worden gebruikt. De nieuwe handleiding van 20 oktober 1988 verwijst dus naar een punt buiten het bevolkte gebied ten zuiden van Aarschot.

Ik kan u verzekeren dat ik de problemen van vliegveiligheid en lawaaihinder veroorzaakt door militaire vliegtuigen, van zeer nabij volg. Verleden jaar heb ik dan ook een aantal maatregelen laten nemen opdat militaire vliegoperaties in de meest efficiënte, veilige en milieuvriendelijke omstandigheden kunnen worden uitgevoerd. Mochten deze maatregelen niet volstaan dan ben ik altijd bereid ze te herzien. Wat Aarschot betreft lijkt me dit echter niet nodig.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1988-1989

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER PATAER AAN DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE VERONTRUSTENDE UITBREIDING VAN HET FENOMEEN VAN DE OPROEPCONTRACTEN, MET NAME IN DE DISTRIBUTIESECTOR»

QUESTION ORALE DE M. PATAER AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «L'EXTENSION INQUIETANTE DU PHENOMENE DES «CONTRATS D'APPEL», NOTAMMENT DANS LE SECTEUR DE LA DISTRIBUTION»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Pataer aan de minister van Tewerkstelling en Arbeid over «de verontrustende uitbreiding van het fenomeen van de oproepcontracten, met name in de distributiesector».

Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, wij noteren steeds meer klachten in verband met de uitbreiding van het verschijnsel van de oproepcontracten voor werknemers in de distributiesector en aanverwante dienstensectoren. Zogenaemde «losse krachten» worden opgeroepen voor een plotse toename van werk en terug naar huis gestuurd als er minder werk is.

In de meeste gevallen werken deze personeelsleden met een totaal onwettig statuut. Voor het ter beschikking staan van de werkgever tijdens de daluren wordt immers meestal geen loon betaald, wat in strijd is met artikel 19 van de arbeidswet. Daarbij komt de grote onzekerheid in verband met de reële werkkuren, wat elke planning van het eigen tijdsgebruik in het privé-leven onmogelijk maakt.

Is de minister zich bewust van de omvang van dit probleem? Werden er ter zake door zijn inspectiediensten reeds verslagen of processen-verbaal opgemaakt? Welke maatregelen werden er door het ministerie genomen om paal en perk te stellen aan deze onwettige praktijken?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Van den Brande.

De heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb de eer de heer Pataer mee te delen dat op basis van de gegevens waarover ik beschik, de problemen die zich onlangs in de distributiesector met betrekking tot een flexibele arbeidsorganisatie hebben voorgedaan, niet direct verband hielden met oproepingscontracten.

De overeenkomsten die een bepaalde warenhuisketen had voorgesteld, waren arbeidsovereenkomsten voor deeltijdse arbeid, met daarin een aantal arbeidsuren die op jaarbasis moesten worden gepresteerd. Het aantal arbeidsuren per dag of per week was variabel, maar werd toch enkele weken vooraf vastgelegd en aan het personeel meegedeeld.

Dergelijke arbeidsovereenkomst voor deeltijdse arbeid is evenwel in strijd met de bepalingen van onze wetgeving op de arbeidsovereenkomsten. De partijen moeten immers in hun overeenkomst de effectieve wekelijkse arbeidsduur vastleggen en enkel het werkrooster kan variabel zijn.

Naar aanleiding van de verbalisatie door de Inspectie op de sociale wetgeving en het verzet van de vakorganisaties, zal de betrokken onderneming afzien van haar vroeger gedane voorstellen en wordt in het paritair comité gezocht naar een alternatieve regeling.

Geen enkele wettelijke of reglementaire bepaling uit het Belgisch arbeidsrecht regelt het «oproepingscontract». Deze overeenkomst zou men kunnen omschrijven als een overeenkomst gesloten tussen een werkgever en een werknemer zonder dat de werknemer kennis heeft van het aantal werkkuren per week, per maand of per jaar. De werknemer moet dus wachten op een

mogelijke oproep van de werkgever, die hem enkel werk verschaft zolang hij dit nodig acht.

Vanuit juridisch oogpunt kan men zich afvragen wat de waarde is van dergelijke overeenkomst. Gaat het niet veeleer om een eenvoudige belofte om in voorkomend geval op de werknemer een beroep te kunnen doen? De zeldzame keren dat de arbeidsrechtbanken zich over dergelijke soort overeenkomst hebben gebogen, werden ze veroordeeld.

De oproepingscontracten komen voor in sommige bewakings-ondernemingen, turfkantoren en ondernemingen die zich bezighouden met de promotie van een produkt in warenhuizen of ook nog in sommige vakantiecentra.

Hoe dan ook, indien het tot een concrete afspraak komt, gelden de regels van het arbeidsrecht inzake vormvereisten.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER PATAER AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER «DE WERKOMSTANDIGHEDEN VAN HET MOBIEL LEGIOEN VAN DE RIJKSWACHT TE BRUSSEL»

QUESTION ORALE DE M. PATAER AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE SUR «LES CONDITIONS DE TRAVAIL AU SEIN DE LA LEGION MOBILE DE LA GENDARMERIE A BRUXELLES»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Pataer aan de minister van Landsverdediging over «de werkomstandigheden van het mobiel legioen van de rijkswacht te Brussel».

Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, naar verluidt werken de rijkswachters van het mobiel legioen te Brussel, werkzaam in de smidse en de garage van de kazerne de Witte de Haele, in onaantvaardbare omstandigheden. Betrokkenen moeten werken in ruimten en met materieel die door de geneeskundige militaire overheid werden afgekeurd, wegens gevaar voor de fysieke veiligheid, de gezondheid en de hygiëne. Zo wordt het personeel voortdurend geconfronteerd met uitlaatgassen en uitwasemingen bij gebrek aan zuiginstallaties. Kan de minister deze situatie bevestigen? Zo ja, welke maatregelen werden er genomen of zullen er worden genomen om de aangeklaagde toestand te verhelpen?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Coëme.

De heer Coëme, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de Voorzitter, het probleem van de gezondheid van het personeel in de smidse werd reeds in 1985 gesteld en is sedert 1987 acuut. Op verzoek van de gezondheidsdienst van de rijkswacht hebben de verantwoordelijke rijkswachtoverheden bij de Regie der Gebouwen van het ministerie van Openbare Werken een dossier ingediend tot aanpassing van de smidse. Sedert 23 februari 1988 beschikt de vastleggingsdienst van het ministerie van Openbare Werken over een aanbestedingsdossier. Bij gebrek aan budgettaire middelen konden echter tot op heden de noodzakelijke kredieten niet worden ter beschikking gesteld niettegenstaande het herhaald aandringen van de rijkswachtoverheden. Naar wij nu hebben vernomen, zal wellicht begin februari een budgettaire schijf worden vrijgemaakt. De kredieten met betrekking tot de smidse zijn ingeschreven op de vierde plaats van de lijst der dringende vastleggingen. Op 20 oktober 1988 heeft de medische dienst bij de rijkswacht de smidse gesloten in afwachting van de uitvoering van de aanpassingswerken.

Het mobiel legioen beschikt over twee herstellingswerkplaatsen voor de voertuigen waarvan één is uitgerust met een afzuigstelsysteem voor uitlaatgassen. Aangezien echter de werkplaats die over een afzuigstelsysteem beschikt te klein is voor het onderhoud van de vele voertuigen, moest ook de andere werkplaats, niettegenstaande deze nog niet was afgewerkt, in gebruik worden

genomen. Volgens de plannen zou men eind 1988 beginnen met de afwerking van de werkplaats waarbij een afzuigstelsysteem zou worden geïnstalleerd. Dit project zal echter slechts kunnen worden gerealiseerd in 1990 omdat tot tweemaal toe een bouwvergunning werd geweigerd.

De generale staf van de rijkswacht zal eerstdaags overgaan tot een beperkte aanbesteding met het oog op het plaatsen van een mobiele afzuiginstallatie voor uitlaatgassen in afwachting van de bouwvergunning die door de Regie der Gebouwen moet worden verleend. Er werden richtlijnen gegeven om het werkvolume in die werkplaats sterk te beperken zolang de mobiele afzuiginstallatie nog niet is geplaatst.

De generale staf van de rijkswacht is niet op de hoogte van het feit dat het personeel zou moeten werken met materieel dat door de medische dienst zou zijn afgekeurd. Het is trouwens niet de medische dienst, maar wel de logistieke keten die bevoegd is om materieel af te keuren.

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW AELVOET AAN DE EERSTE MINISTER OVER «HET VERVULLEN VAN DE MILITAIRE DIENSTPLICHT DOOR BINATIONALE BELGEN IN HET LEGER VAN DE REPUBLIEK ZUID-AFRIKA»

QUESTION ORALE DE MME AELVOET AU PREMIER MINISTRE SUR «L'ACCOMPLISSEMENT DU SERVICE MILITAIRE DANS L'ARMEE DE LA REPUBLIQUE D'AFRIQUE DU SUD PAR DES BELGES POSSEDANT LA DOUBLE NATIONALITE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van mevrouw Aelvoet aan de Eerste minister over «het vervullen van de militaire dienstplicht door binationale Belgen in het leger van de republiek Zuid-Afrika».

Het woord is aan mevrouw Aelvoet.

Mevrouw Aelvoet. — Mijnheer de Voorzitter, de Belgische regering is op de hoogte van het feit dat een aanzienlijke groep Belgen, die tevens de Zuidafrikaanse nationaliteit bezitten, hun dienstplicht vervullen in het Zuidafrikaanse leger.

Dit leger houdt het systeem van de apartheid overeind, onder andere in het kader van de permanente geworden noodgeest.

Vindt de Belgische regering het politiek aanvaardbaar de huidige toestand te laten voortbestaan, aangezien Belgen hun dienstplicht vervullen in het Zuidafrikaanse leger?

Zo ja, hoe brengt de regering dit in overeenstemming met het regeerakkoord waarin staat dat er druk zal worden uitgeoefend op de Zuidafrikaanse regering en dat als eerste stap de bestaande EEG-maatregelen, sancties, zullen worden toegepast en waar nodig versterkt? De bestaande EEG-maatregelen omvatten een verbod op militaire samenwerking.

Zo neen, welke initiatieven zal de regering op dit vlak nemen?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Van den Brande die antwoordt namens de Eerste minister.

De heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid. — Mijnheer de Voorzitter, artikel 2, paragraaf 1, van de gecoördineerde dienstplichtwetten bepaalt dat ieder Belgisch burger gehouden is tot de militaire dienst behoudens de gevallen bedoeld bij de wet en onverminderd de uitvoering van internationale verdragen. Tussen België en Zuid-Afrika werd geen verdrag gesloten tot vermijding van de dubbele legerdienst. Derhalve zijn de Belgen die tevens de Zuidafrikaanse nationaliteit bezitten, verplicht hun legerdienst in België te vervullen en kunnen zij ook door de Zuidafrikaanse overheid hiervoor worden opgeroepen. Het komt de Belgische Staat inderdaad niet toe zijn onderdanen te verbieden de wettelijke en reglementaire verordeningen van andere Staten na te leven, dus ook niet in

geval van oproeping onder de wapens in een land waarvan ze ook de nationaliteit bezitten.

De Belgische regering kan geen diplomatieke bescherming verlenen aan Belgische Zuidafrikaanse bipatriden. Volgens een algemeen erkend beginsel van internationaal recht kan een Staat niet bemiddelen ten gunste van zijn onderdanen tegenover een andere Staat die deze personen ook als eigen onderdanen beschouwt.

Zowel België als Zuid-Afrika zijn gebonden door het « Protocol nopens de militaire verplichtingen in bepaalde gevallen van dubbele nationaliteit » ondertekend te 's-Gravenhage op 12 april 1930, wet van 20 januari 1939, *Belgisch Staatsblad* van 13 augustus 1939.

Ingevolge artikel 1 van dit protocol kan de Belg die in Zuid-Afrika zijn gewoon en werkelijk verblijf heeft en die daar als Zuidafrikaan wordt beschouwd, in België een verzoek indienen om te worden vrijgesteld van alle militaire verplichtingen.

Deze vrijstelling brengt echter automatisch het verlies mee van de Belgische nationaliteit en stelt betrokkene bloot aan allerlei moeilijkheden in ons land, onder meer voor paspoorten en documenten.

Vermoedelijk wordt daarom weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de dienstplicht in België te vermijden.

Mevrouw Aelvoet wordt eraan herinnerd dat Belgen die zich in Zuid-Afrika vestigen, na vijf jaar verblijf tussen de leeftijd van 16 en 25 jaar, automatisch, dat wil zeggen zonder dat daartoe de wens moet worden uitgedrukt, ook de Zuidafrikaanse nationaliteit verkrijgen. Het bekomen van deze nationaliteit gebeurt eveneens automatisch voor de in Zuid-Afrika geboren kinderen.

Afstand doen van de Zuidafrikaanse nationaliteit betekent het verlies van de verblijfsvergunning voor Zuid-Afrika en het verbreken van professionele en familiale banden. Weigering tot vervullen van een dienstplicht van 24 maanden in Zuid-Afrika kan een veroordeling tot zes jaar gevangenisstraf tot gevolg hebben.

Het al dan niet vervullen van de militaire dienstplicht, in België of in Zuid-Afrika, is dus een persoonlijke beslissing van de betrokkenen waarop de Belgische overheden geen vat hebben.

De regering voert nauwelijks de reeds sedert 1963 door België op vrijwillige basis genomen maatregelen verder uit, inclusief een embargo op de wapenexport naar Zuid-Afrika, dus nog vóór het VN-embargo van 4 november 1977, de VN-resolutie 418, van kracht werd.

De weigering tot samenwerking met Zuid-Afrika op het militaire vlak werd ook geconcretiseerd door de uitwijzing, in september 1985, van de Zuidafrikaanse militaire attaché te Brussel.

MONDELINGE VRAAG VAN MEVROUW AELVOET AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE EN MIDDENSTAND OVER «DE BALANS VAN DE ACTIVITEITEN VAN HET COMMISSARIAAT-GENERAAL VOOR DE VLUCHTELINGEN EN DE STAATLOZEN»

QUESTION ORALE DE MME AELVOET AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE ET DES CLASSES MOYENNES SUR «LE BILAN DES ACTIVITES DU COMMISSARIAT GENERAL AUX REFUGIES ET AUX APATRIDES»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van mevrouw Aelvoet aan de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand over «de balans van de activiteiten van het commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen».

Het woord is aan mevrouw Aelvoet.

Mevrouw Aelvoet. — Mijnheer de Voorzitter, vorige week ontvingen wij de «Balans van de activiteiten van het commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen betreffende de asielaanvragen ingediend gedurende het eerste werkingsjaar».

Hoewel het rapport uitsluitend kwantitatieve gegevens bevat, is het opvallend te zien dat na 11 maanden werking, op de 4 304 ingediende asielaanvragen, er nog 2 609 in onderzoek waren op 31 december 1988.

De lange wachttijden geven grote onzekerheid voor de betrokkenen.

Is de minister van plan de personeelsbezetting van de betrokken diensten te herzien, zodat de aanvragen sneller kunnen worden behandeld?

Krijgt het Parlement naast de kwantitatieve gegevens meer inlichtingen over de kwalitatieve aspecten van de asielaanvragen?

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Wathélet.

De heer Wathélet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal eerst antwoorden op de tweede vraag van mevrouw Aelvoet.

Artikel 57/28 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1987, bepaalt dat de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen elk jaar aan de minister van Justitie verslag uitbrengt over zijn opdracht.

Een afschrift van dat verslag, met de eventuele opmerkingen van de minister van Justitie, wordt door deze laatste aan de Kamer van volksvertegenwoordigers en aan de Senaat overgezonden.

De mededeling van dat document is gepland in de loop van de maand maart 1989. In dat verslag zullen ook gegevens vermeld zijn met betrekking tot de kwalitatieve aspecten van de asielaanvragen.

Op de andere vraag kan ik het volgende antwoorden. Op de begroting 1989 van mijn departement is een bedrag van 20,5 miljoen uitgetrokken om te kunnen overgaan tot wervingen om te voorzien in het bestaande personeelsbestand van het commissariaat-generaal en de uitbreiding ervan mogelijk te maken. Het is evenwel geen ideale oplossing.

Ik kan u ook mededelen dat een deel van de achterstand is ontstaan omdat de Vaste Beroepscommissie nog niet is geïnstalleerd. De wet is twee jaar geleden in werking getreden zonder dit essentieel element. Daarom gaat bijna iedereen in hoger beroep. Deze commissie zal eind februari of begin maart worden geïnstalleerd.

Ik voeg eraan toe dat zelfs tienmaal meer personeel het probleem van vertraging en achterstand nooit helemaal zal kunnen oplossen. Sommige dossiers vergen inderdaad acht procedurevlakken: tweemaal de minister voor de ontvankelijkheid, tweemaal het commissariaat-generaal, in eerste aanleg en in beroep, eventueel tweemaal de Raad van State en eventueel tweemaal in kort geding bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg.

Naar mijn mening ligt de oplossing in een wijziging van de procedure. Ze moet korter worden gemaakt. De ideale oplossing — dit is voor de toekomst — zal waarschijnlijk op het Europese vlak worden gevonden.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DIEGENANT AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN OVER «DE VASTLEGGING VAN DE BESCHERMINGSTERMIJN VAN DE PRODUKTEN VAN DE FARMACEUTISCHE NIJVERHEID»

QUESTION ORALE DE M. DIEGENANT AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR « LA FIXATION DU DELAI DE LA PROTECTION DES PRODUITS DE L'INDUSTRIE PHARMACEUTIQUE »

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Diegenant voor het stellen van een mondelinge vraag aan de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en het Plan over « de vastlegging van de beschermingstermijn van de produkten van de farmaceutische nijverheid ».

De heer Diegenant. — Mijnheer de Voorzitter, het octrooi-recht verleent voor een periode van 20 jaar een bescherming op de markt aan de uitvinder van een nieuw produkt. Voor de farmaceutische produkten gaat deze termijn in vanaf de uitvinding van bijvoorbeeld een nieuwe « werkzame molecule ». Tussen de dag vanaf wanneer de octrooibescherming geldt voor een nieuw farmaceutisch produkt en de commercialisering van dit produkt verloopt een steeds langere termijn waarin het nieuwe produkt aan door de overheid voorgeschreven administratieve procedures wordt onderworpen. De werkelijke termijn van commerciële bescherming loopt dus over een periode van 10 tot 12 jaar, wat onvoldoende is om de zware investeringen die met onderzoek en ontwikkeling gepaard gaan, te recupereren.

Wil men deze activiteiten stimuleren dan dient de effectieve beschermingstermijn van 20 jaar voor de farmaceutische produkten te worden « hersteld ».

De minister van Economische Zaken verklaarde zich akkoord met deze visie, onder meer tijdens de bespreking van deze problematiek in de Senaat in de herfst van vorig jaar. Hij stelde daarenboven een Europese aanpak van deze problematiek voor.

Op 5 december 1988 vond in München een vergadering plaats van de raad van bestuur van de Conventie van München — de conventie betreffende het octrooirecht. Tijdens die vergadering werd een werkdokument van de EG-commissie besproken. Daarin werd een Europese oplossing voor het herstellen van de beschermingstermijn voor de farmaceutische produkten behandeld.

In het verslag lezen we dat een vertegenwoordiger van België zich op deze vergadering uitsprak tegen het herstel van de beschermingstermijn. Dit is in tegenstelling tot het standpunt van de minister in de Senaat.

De heer Swaelen treedt opnieuw als voorzitter op

Ik verzoek de minister dan ook mij mee te delen welke richtlijnen hij de Belgische vertegenwoordiger in München gaf en hoe hij de eenheid in het Belgisch standpunt ter zake wil herstellen.

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Detiège die antwoordt namens de Vice-Eerste minister.

Mevrouw Detiège, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Pensioenen. — Mijnheer de Voorzitter, de Vice-Eerste minister verzoekt mij u het volgende mede te delen.

Tijdens de bespreking van het voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 28 maart 1984 op de uitvindingsoctrooiën met het oog op een betere bescherming van de farmaceutische uitvindingen ingediend door de heer Petitjean, heeft de Vice-Eerste minister zich aangesloten bij de eenparige resolutie, waarin vermeld werd dat de residuele termijn van bescherming van farmaceutische produkten uitermate kort is.

Tijdens deze vergadering, en bij andere gelegenheden, heeft hij de problemen waarmee België geconfronteerd werd wanneer de verlenging van de duur van het octrooi van geneesmiddelen ter sprake kwam, kunnen verduidelijken. Deze moeilijkheden vloeien voort uit de internationale verdragen die ons land geratificeerd heeft, onder meer het verdrag van München.

De Belgische vertegenwoordigers in de bevoegde internationale kringen, kennen zijn standpunt ter zake zeer goed.

In antwoord op de vraag welke houding hij aangenomen heeft tijdens de vergadering van de raad van bestuur van de Europese Octrooiorganisatie te München, heeft de Belgische vertegenwoordiger hem laten weten dat het probleem tijdens de raad niet besproken werd, maar wel tijdens een vergadering van de delegatiehoofden.

De minister verduidelijkt dat het een informele vergadering betrof. Bovendien werd het punt slechts aangehaald om een verbetering aan te brengen in het proces-verbaal van een analoge informele vergadering, die begin juni 1988 heeft plaatsgevonden, dus vóór de vergadering van de senaatscommissie voor het bedrijfsleven.

Deze vertegenwoordiger heeft eigenlijk slechts melding gemaakt van sommige strekkingen in België die zich tegen de verlenging van de duur van het octrooi van geneesmiddelen zouden hebben uitgesproken.

De minister verduidelijkt nogmaals dat deze verklaring afgelegd werd tijdens een informele vergadering en dat ze gezien moet worden in de context waarin ze werd afgelegd.

Tenslotte deelt hij nog mede dat de duur van het octrooi van geneesmiddelen één aspect is van een ruimere problematiek, waarvan de diverse parameters hem niet ontgaan en waarvoor deeloplossingen geen enkele betrokken partij kan bevredigen.

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 14 DECEMBER 1970 TOT VASTSTELLING VAN DE PERSONEELSFORMATIE VAN DE PLAATSVERVANGENDE RECHTERS IN DE ARBEIDSRECHTBANKEN EN IN DE RECHTBANKEN VAN KOOPHANDEL

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 14 DECEMBRE 1970 DETERMINANT LE CADRE DES JUGES SUPPLEANTS DANS LES TRIBUNAUX DU TRAVAIL ET LES TRIBUNAUX DE COMMERCE

Discussion générale

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 14 december 1970 tot vaststelling van de personeelsformatie van de plaatsvervangende rechters in de arbeidsrechtbanken en in de rechtbanken van koophandel.

Nous abordons l'examen du projet de loi modifiant la loi du 14 décembre 1970 déterminant le cadre des juges suppléants dans les tribunaux du travail et les tribunaux de commerce.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Suykerbuyk, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, toen de heer Bourgeois dit voorstel in de Kamer indiende, was het zijn bedoeling het aantal plaatsvervangende rechters te verhogen volgens de norm dat het aantal plaatsvervangende magistraten gelijk is aan het aantal beroepsmagistraten plus drie, behalve in enkele kleinere arrondissementen: Ieper, Veurne, Dinant, Marche-en-Famenne, Neufchâteau en Aarlen.

Het zal u niet verwonderen dat bij de bespreking van dit ontwerp in de senaatscommissie het probleem van de gerechtelijke achterstand werd aangekaart. Die achterstand is reëel en voor sommigen zijn de limieten bereikt. Een achterstand kan immers zo groot zijn dat hij met, weliswaar passieve, rechtswegering kan worden gelijkgesteld. Dit is in een rechtsstaat een zeer ernstige situatie. Tegen die achtergrond werden verscheidene opmerkingen gemaakt.

Allereerst werd opgemerkt dat dit voorstel, hoe lovenswaardig het ook is, helemaal geen structureel middel mag worden, noch als dusdanig mag worden beschouwd, om de gerechtelijke achterstand weg te werken.

Een tweede opmerking betrof de houding van de minister. Men vermoedde — ik geef toe dat dit vermoeden weerlegbaar is — gezien de enthousiaste wijze waarop de vertegenwoordiger van de regering in de commissie dit voorstel bijviel, dat de regering het voorstel beschouwt als een gemakkelijke en kosteloze manier om aan bijkomende rechters te geraken. Uit een nadere uiteenzetting van de vertegenwoordiger van de minister bleek dat dit niet het geval was. Er werd uitdrukkelijk gesteld dat alleen bij ziekte en gewettigde afwezigheid van de effectieve rechter op een plaatsvervanger een beroep mag worden gedaan.

In de marge van deze bespreking werd er eveneens gewezen op het volgende. Indien men te veel een beroep doet op plaatsvervangende rechters, zou er een constitutioneel probleem kunnen rijzen in verband met het statuut van de rechter, meer bepaald zijn onafhankelijkheid en onafzetbaarheid.

De kritische houding van verscheidene leden van de commissie betekent evenwel niet dat men met de beperkte draagwijdte van het ontwerp niet zou akkoord gaan. Men vraagt de minister wel om tijdens de openbare vergadering op de volgende vragen een meer gedetailleerd antwoord te verstrekken.

Ten eerste, gaat de vraag om een aantal plaatsvervangende rechters te benoemen uit van bepaalde korpsversten. Ten tweede, kan de minister de korpsversten attent maken op het doel en de opdracht van de plaatsvervangende rechters? Ten derde, wil de regering haar beleid inzake gerechtelijke achterstand verduidelijken?

In die geest en hopen op een positief antwoord op deze vragen, heeft de commissie het ontwerp eenparig aangenomen.

Ik verzoek de Senaat dan ook de beslissing van de commissie bij te vallen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de rapporteur omdat hij in zijn verslag van de commissiebesprekingen de ongerustheid heeft weergegeven die in de commissie tot uiting kwam vóór de goedkeuring van het ontwerp. Deze ongerustheid blijft bestaan. Het ontwerp is weliswaar beperkt, maar uit de commissiebesprekingen bleek ook dat de Vice-Eerste minister zich bewust is van het probleem van de plaatsvervangende rechters in alle rechtbanken.

Ik betreur dat bij de rechtbanken meer en meer een beroep wordt gedaan op vrijwilligers. Door de invoering van bepaalde artikelen in het Gerechtelijk Wetboek worden er tegenwoordig wel vergoedingen betaald na bepaalde prestaties, maar *in se* blijft de plaatsvervangende rechter nog altijd een vrijwilliger. Ik heb daar geen bezwaar tegen, zeker niet indien men de taak van plaatsvervangende rechter beschouwt als een soort van vorming. Ik sta dan ook positief tegenover de voorstellen die werden uitgewerkt inzake de recrutering voor de magistratuur, waardoor de plaatsvervangende rechters als eersten in aanmerking zouden komen om naar de magistratuur over te stappen, omdat zij tenslotte al van de keuken op de hoogte zijn.

Recent heb ik echter vastgesteld dat er met betrekking tot de plaatsvervangende rechters andere wegen worden opgegaan. Zo werden in een gepubliceerd organigram, waarvan ook het publiek kennis kon nemen, plaatsvervangende rechters opgenomen als behorende tot het vaste kader van de rechtbank. Dit stemt niet overeen met mijn visie en hopelijk ook niet met de uwe, mijnheer de Vice-Eerste minister.

Ik wilde mijn ongerustheid ter zake nogmaals uiten. Ik hoop dan ook dat de vragen die in de commissie dienaangaande werden gesteld, hier een antwoord zullen krijgen.

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Wathélet.

De heer Wathélet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand. — Mijnheer de Voorzitter, ook ik wil de rapporteur danken. Ik ga bovendien geheel akkoord met de opmerkingen van de heren Suykerbuyk en Erdman. Hun ongerustheid is reëel en gerechtvaardigd. Dit blijkt trouwens uit de voorbeelden die werden gegeven.

Ik heb nog geen volledig antwoord op de vragen die in de commissie werden gesteld. Na de discussie in november 1988 heb ik 7 van de 15 antwoorden binnengekregen. Ik heb thans de antwoorden van het Arbeidshof van Antwerpen, van de procureur-generaal van Luik en van de Arbeidshoven van Gent, Brussel, Luik en Bergen. De arbeidshoven hebben dus blijkbaar geen problemen om te antwoorden. De procureur-generaal van Gent heeft ook nog een antwoord gestuurd.

Wij kunnen vandaag natuurlijk stemmen over het ontwerp en dan zal ik tijdens een volgende vergadering de volledige antwoorden geven. Wij kunnen echter ook de bespreking van het ontwerp en de stemming erover uitstellen tot wij in het bezit zijn van alle antwoorden. Ik heb er alle begrip voor indien de Senaat dit zou beslissen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het voorstel dat de Vice-Eerste minister formuleert, lijkt mij zinnig. Zijn de voorzitter van de commissie en de rapporteur het ermee eens dat de stemming wordt uitgesteld tot de minister in staat is tijdens een volgende vergadering een antwoord te geven op de vragen? (*Instemming.*)

De heer Wathélet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand. — In dit geval werkt het Parlement vlugger dan de rechterlijke macht, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — Ik meen dat de Senaat akkoord kan gaan met uw voorstel, mijnheer de Vice-Eerste minister.

Wij zullen het ontwerp dus verder behandelen wanneer de Vice-Eerste minister alle elementen in zijn bezit heeft om te antwoorden op de vragen die in de commissie zijn gesteld.

ORDRE DES TRAVAUX

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

M. le Président. — La commission du Travail parlementaire vous propose l'ordre du jour suivant pour la semaine du 20 au 24 février 1989:

Mardi, 21 février 1989, à 14 heures:

1. Projet de loi contenant le budget du ministère de l'Agriculture de l'année budgétaire 1988.

2. Projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1988:

a) Crédits: Coopération au Développement;

b) Crédits: Commerce extérieur.

Interpellations jointes de M. De Belder au ministre du Commerce extérieur sur « la régionalisation du commerce extérieur » et au Premier ministre sur « les activités du Comité ministériel restreint des relations économiques extérieures ».

3. Projet de loi contenant le budget des Dotations pour l'année budgétaire 1988. (A transmettre par la Chambre des représentants)

4. Projet de loi relatif à la publicité des participations importantes dans les sociétés cotées en bourse et réglementant les offres publiques d'acquisition.

Proposition de loi relative à la déclaration et à la publicité des participations importantes dans les sociétés cotées en bourse.

5. Proposition de loi modifiant la loi du 9 août 1963 instituant et organisant un régime d'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité.

6. Pour mémoire:

Projet de loi modifiant l'article 36 de la loi du 13 juillet 1981 portant création d'un Institut d'expertise vétérinaire.

Proposition de loi modifiant l'article 34 de la loi du 13 juillet 1981 portant création d'un Institut d'expertise vétérinaire.

Dinsdag, 21 februari 1989, te 14 uur:

1. Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landbouw voor het begrotingsjaar 1988.

2. Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1988:

a) Kredieten: Ontwikkelingssamenwerking;

b) Kredieten: Buitenlandse Handel.

Toegevoegde interpellaties van de heer De Belder tot de minister van Buitenlandse Handel over «de regionalisering van de buitenlandse handel» en tot de Eerste minister over «de activiteiten van het Beperkt Ministerieel Comité voor de buitenlandse economische betrekkingen».

3. Ontwerp van wet houdende de begroting der Dotatiën voor het begrotingsjaar 1988. (Over te zenden door de Kamer van volksvertegenwoordigers)

4. Ontwerp van wet op de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in ter beurze genoteerde vennootschappen en tot de reglementering van de openbare overnameaanbiedingen.

Voorstel van wet betreffende de aangifte en de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in de ter beurze genoteerde vennootschappen.

5. Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

6. Pro memorie:

Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 36 van de wet van 13 juli 1981 tot oprichting van een Instituut voor veterinaire keuring.

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 34 van de wet van 13 juli 1981 tot oprichting van een Instituut voor veterinaire keuring.

Mercredi, 22 février 1989, l'après-midi à 14 heures, le soir à 19 heures:

Reprise de l'ordre du jour de la séance de mardi.

A 15 heures: Scrutin pour la présentation d'une liste double de candidats à une place de conseiller à la Cour de cassation.

Jeudi, 23 février 1989, l'après-midi à 15 heures, le soir à 19 heures:

1. Questions orales.

A 16 heures: Votes nominatifs sur l'ensemble des projets de loi dont la discussion est terminée.

2. Reprise de l'ordre du jour de la séance de mardi.

Woensdag, 22 februari 1989, 's namiddags te 14 uur en 's avonds te 19 uur:

Hervatting van de agenda van de vergadering van dinsdag.

Te 15 uur: Geheime stemming over de voordracht van een dubbelal van kandidaten voor een ambt van raadsheer in het Hof van cassatie.

Donderdag, 23 februari 1989, te 15 uur en te 19 uur:

1. Mondelinge vragen.

Te 16 uur: Naamstemmingen over het geheel van de afgehandelde ontwerpen van wet.

2. Hervatting van de agenda van de vergadering van dinsdag.

Le Sénat est-il d'accord sur l'ordre des travaux ainsi établi?

Is de Senaat het eens met deze regeling van de werkzaamheden? (Instemming.)

Il en est ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
HET MINISTERIE VAN VERKEERSWEZEN VOOR HET
BEGROTINGSJAAR 1988

Stemming

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINIS-
TERE DES COMMUNICATIONS POUR L'ANNEE BUD-
GETAIRE 1988

Vote

De Voorzitter. — Wij moeten ons nu uitspreken over het geheel van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1988.

Nous devons nous prononcer maintenant sur l'ensemble du projet de loi contenant le budget du ministère des Communications pour l'année budgétaire 1988.

Het woord is aan mevrouw Aelvoet voor een stemverklaring.

Mevrouw Aelvoet. — Mijnheer de Voorzitter, wij zullen tegen deze begroting stemmen. Wij hebben daar een bijzondere reden voor. Wij kregen hier gisterenavond een botte afwijzing te horen van minister Dehaene in verband met de noodzakelijke verlenging van de studieopdracht van de bureaus belast met de milieu-effectrapporten.

De twee Vlaamse studiebureaus Belgroma Stabo en Omgeving hebben openlijk laten weten dat de hun toegemeten tijd te kort is om een ernstig milieu-effectrapport op te stellen.

Een aantal Vlaamse gemeenten hebben hetzelfde gezegd. De groenen stellen met verbazing vast dat CVP, SP en VU die in het verleden zoveel aandacht zegden te besteden aan de milieu-effectrapporten hier nu stilzwijgend aan voorbijgaan. Wij noemen dit woordbreuk.

Volgens ons moet er naast het milieu-effectrapport ook een moreel-effectrapport komen waarin de schadepost woordbreuk, volksmisleiding, eveneens wordt berekend. Daar gaat het immers over. (Applaus.)

De Voorzitter. — Wij gaan nu over tot de stemming.

Nous passons au vote.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il est procédé au vote nominatif sur l'ensemble du projet.

141 leden zijn aanwezig.

141 membres sont présents.

109 stemmen ja.

109 votent oui.

21 stemmen neen.

21 votent non.

11 onthouden zich.

11 s'abstiennent.

Derhalve is het ontwerp van wet aangenomen.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd.

Il sera soumis à la sanction royale.

Ja hebben gestemd:

Ont voté oui:

MM. Aerts, Antoine, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Belor, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Borremans, Bouchat, Bourgois, Capoen, Cardoen, Cerexhe, Claey, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Crucke, De Belder, De Beul, De Bremaeker, De Cooman, Delloy, De Loo, Deneir, Deprez, De Seranno, de Wasseige, Didden, Diegenant, Donnay, Dufaux,

Egelmeers, Erdman, Evrard, Falise, Flagothier, Garcia, Geeraerts, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Mme Hanquet, MM. Hansenne, Henneuse, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Kelchtermans, Kenzeler, Langendries, Larcier, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Luyten, Marchal, Matthys, Minet, Moens, Mommerency, S. Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Pataer, Peetermans, Peeters, Pinoie, Poulain, Pouillet, Schellens, Schoeters, Seeuws, Smeers, Spitaels, Stroobant, Suykerbuyk, Swinnen, Taminiaux, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vandekerckhove, Vanderborcht, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Van Rumpuy, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Swaelen.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

Mme Aelvoet, MM. Aubecq, Barzin, Bock, Clerdent, Decléty, de Clippele, Désir, Desmedt, Dierickx, Dillen, Duquesne, Gryp, Mme Harnie, MM. Hatry, Houssa, Janzegers, Lannoye, Mmes Mayence-Goossens, Nélis et M. Petitjean.

Onthouden hebben zich :

Se sont abstenus :

MM. Anthuenis, Bosmans, De Backer, Declerck, Mme Herman-Michielsens, MM. Laverge, Van Aperen, Van den Broeck, Vandermarliere, Van Thillo et Waltniel.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES SERVICES
DU PREMIER MINISTRE POUR L'ANNEE BUDGETAIRE
1988

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINIS-
TERE DES TRAVAUX PUBLICS POUR L'ANNEE BUDGE-
TAIRE 1988

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINIS-
TERE DE LA PREVOYANCE SOCIALE POUR L'ANNEE
BUDGETAIRE 1988

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINIS-
TERE DE LA SANTE PUBLIQUE ET DE L'ENVIRONNE-
MENT POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES POSTES,
TELEGRAPHES ET TELEPHONES POUR L'ANNEE BUD-
GETAIRE 1988

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES DOTA-
TIONS AUX COMMUNAUTES ET AUX REGIONS POUR
L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES AFFAI-
RES CULTURELLES COMMUNES POUR L'ANNEE BUD-
GETAIRE 1988

Vote

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
DE DIENSTEN VAN DE EERSTE MINISTER VOOR HET
BEGROTINGSJAAR 1988

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
HET MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN VOOR
HET BEGROTINGSJAAR 1988

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
HET MINISTERIE VAN SOCIALE VOORZORG VOOR
HET BEGROTINGSJAAR 1988

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
HET MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID EN LEEF-
MILIEU VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE VOOR HET
BEGROTINGSJAAR 1988

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING DER
DOTATIES AAN DE GEMEENSCHAPPEN EN AAN DE
GEWESTEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
DE GEMEENSCHAPPELIJKE CULTURELE ZAKEN
VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

Stemming

De Voorzitter. — Ik stel de Senaat voor één enkele stemming te houden over deze ontwerpen van wet in hun geheel.

Je propose au Sénat de se prononcer par un seul vote sur l'ensemble de ces projets de loi. (*Assentiment.*)

De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

141 leden zijn aanwezig.

141 membres sont présents.

106 stemmen ja.

106 votent oui.

34 stemmen neen.

34 votent non.

1 onthoudt zich.

1 s'abstient.

Derhalve zijn de ontwerpen van wet aangenomen.

En conséquence, les projets de loi sont adoptés.

Het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Openbare Werken wordt aan de Kamer van volksvertegenwoordigers overgezonden. De overige worden aan de Koning ter bekrachtiging voorgelegd.

Le projet de loi contenant le budget du ministère des Travaux publics sera transmis à la Chambre des représentants. Les autres seront soumis à la sanction royale.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Aerts, Antoine, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Belot, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Borremans, Bouchat, Bourgeois, Capoen, Cardoen, Cerexhe, Claeys, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Crucke, De Belder, De Beul, De Bremaeker, De Cooman, Delloy, De Loor, Deneir, Deprez, De Seranno, de Wasseige, Didden, Diegenant, Donnay, Dufaux, Egelmeers, Erdman, Evrard, Falise, Flagothier, Garcia, Geeraerts, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Mme Hanquet, MM. Hansenne, Henneuse, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Kelchtermans, Kenzeler, Lallemand, Langendries, Larcier, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Luyten, Marchal, Matthys, Moens, Mommerency, S. Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Pataer, Peeters, Pinoie, Poulain, Pouillet, Schellens, Schoeters, Seeuws, Smeers, Stroobant, Suykerbuyk, Swinnen, Taminiaux, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vandekerckhove, Vanderborcht, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Van Rumpuy, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Swaelen.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

Mme Aelvoet, MM. Anthuenis, Aubecq, Barzin, Bock, Clerdent, De Backer, Declerck, Decléty, de Clippele, Désir, Desmedt, Dierickx, Dillen, Duquesne, Gryp, Mme Harnie, M. Hatry, Mme Herman-Michielsens, MM. Houssa, Janzegers, Lannoye, Laverge, Mmes Mayence-Goossens, Nélis, MM. Peetermans,

Petitjean, Saulmont, Vaes, Van Aperen, Van den Broeck, Vandermarliere, Van Thillo et Waltniel.

Onthouden heeft zich :

S'est abstenu :

M. Bosmans.

De Voorzitter. — Ik verzoek de heer Bosmans de reden van zijn onthouding mede te delen.

De heer Bosmans. — Mijnheer de Voorzitter, ik ben afgesproken met minister André Geens.

INTERPELLATION DE MME NELIS AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE SUR « LE PROJET D'INSTALLATION DU TACTICAL LEADERSHIP PROGRAM SUR LE SITE MILITAIRE DE FLORENNES »

INTERPELLATIE VAN MEVROUW NELIS TOT DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER « HET PLAN TOT VESTIGING VAN HET TACTICAL LEADERSHIP PROGRAM OP DE MILITAIRE BASIS VAN FLORENNES »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de Mme Nélis au ministre de la Défense nationale sur « le projet d'installation du *Tactical Leadership Program* sur le site militaire de Florennes ».

La parole est à l'interpellateur.

Mme Nélis. — Monsieur le Président, le projet de transfert de l'école de pilotage de l'OTAN, appelée *Tactical Leadership Program*, implantée à Jever en RFA depuis 1979, vers la base militaire de Florennes suscite beaucoup de réactions au sein de la population.

Cette école est réservée à l'élite des pilotes de chasse de l'OTAN. Ceux-ci viennent s'y entraîner au vol à basse altitude, jusqu'à 75 mètres au dessus du sol. Sur un an, huit sessions d'un mois comprenant quatre jours de vols y sont organisées. Chaque session réunit une vingtaine de pilotes. Au programme de ces cours pratiques figurent des exercices d'attaques de chars, de simulation de combats, d'interception d'appareils. La plupart de ces exercices s'effectuent en escadrille et, le plus souvent, à basse altitude.

La population de cette région d'Allemagne a fait pression sur le gouvernement fédéral pour limiter les nuisances et les dégradations provoquées par le passage des avions. Des mesures atténuant les désagréments ont été négociées, mais les témoignages recueillis sur place disent assez combien les nuisances sont perturbatrices pour la population. Il faut rappeler que le bruit provoqué par le passage d'un avion à réaction en vol à basse altitude peut atteindre 110 à 130 décibels et que le décollage de cet avion à 100 mètres peut atteindre une intensité de 140 décibels.

De plus, un bruit intense qui survient sans prévenir est plus agressif car il surprend les moyens physiologiques de défense de l'oreille; on dit que le réflexe acoustique est pris de court. Déjà un bruit de 90 décibels accélère la fréquence cardiaque et augmente la consommation d'oxygène dans le sang. Il provoque la fatigue et lèse le système nerveux. Nul ne peut ignorer actuellement les effets sur la santé que peut entraîner l'agression par le bruit.

Le ministre peut-il me dire si les conséquences néfastes sur la santé de la population, plus particulièrement sur le système nerveux des enfants, seront prises en compte dans l'examen du transfert de cette école de pilotage à Florennes ?

Les témoignages recueillis à Jever parlent aussi de dégradations aux habitations et du peu d'efficacité des remèdes appliqués pour l'amélioration de l'isolation au bruit aérien, tel que le placement de triple vitrage et d'éléments de plafond isolants.

Par ailleurs, des agriculteurs ont constitué un dossier traitant de l'influence de ces nuisances sur le comportement du bétail et le préjudice qui en résulte.

La densité de population très élevée de notre pays et l'exiguïté de notre territoire sont des réalités qui démontrent combien le choix de Florennes pour ce transfert est totalement inadéquat. Ainsi, la Wallonie est traversée en moins de quinze minutes par un vol à 750 kilomètres/heure. Qu'en sera-t-il alors de l'influence négative sur le tourisme wallon et sur le projet de développement touristique des barrages de l'Eau d'Heure ?

Il est évident que si la perspective de l'installation du TLP à Florennes peut paraître à certains comme porteuse de retombées économiques positives, il faut aussi tenir compte des retombées négatives qui pourraient contrecarrer les projets de valorisation de la région des barrages de l'Eau d'Heure et seraient préjudiciables à son essor économique.

Le ministre peut-il me dire si, dans l'examen du projet, il est tenu compte de l'évaluation en termes négatifs des incidences sur le plan économique quant au développement du tourisme et de l'agriculture dans la région de l'Entre-Sambre et Meuse et des Ardennes ?

Mais outre les nuisances qu'engendrerait cette école, il ne faut pas perdre de vue les problèmes de sécurité soulevés par les exercices de vols à basse altitude. Or, les risques existent. Depuis 1964, la force aérienne belge a perdu en vol 123 avions de combat et en RFA les catastrophes récentes du 28 août et du 8 décembre 1988 ainsi que du 13 janvier 1989, d'appareils militaires volant à basse altitude au-dessus des régions habitées nous rappellent que ces risques sont malheureusement une réalité et non uniquement une probabilité.

Faut-il rappeler que ces avions militaires ont à leur bord un réservoir contenant un mélange constitué de 70 p.c. d'hydrazine, ce mélange devant alimenter leur turbine de secours ? Or, l'hydrazine est un produit hautement toxique, très dangereux, et sa présence pose un problème supplémentaire en cas d'accident, en premier lieu, pour la population, mais aussi pour l'environnement. Si ce produit venait à se répandre vers des égouts ou atteindre par infiltration nos eaux souterraines, les conséquences en seraient incalculables. D'ailleurs, le stockage de ce produit dans les bâtiments à Florennes et son transport sur nos routes représentent déjà un danger potentiel.

Les nuisances sonores provoquées par les avions et les problèmes soulevés par l'entraînement au vol à basse altitude ont du reste été reconnus à diverses reprises dans la revue de l'OTAN elle-même, qui a fait écho notamment à des analyses de ces nuisances par des secrétaires d'Etat de la RFA, MM. Wurzbach et Stroetmann.

En plus de ces risques pour la population et l'environnement, un fait plus grave ne peut être occulté : la proximité de Tihange et de Chooz. Or, si les centrales nucléaires de Tihange 2 et 3 ont été conçues avec une double enveloppe de confinement d'environ deux mètres d'épaisseur, Tihange 1, tranche plus ancienne, n'a pas bénéficié des mêmes critères de sécurité et ses bâtiments annexes, où sont présents des combustibles usés, ne sont pas conçus pour résister à une chute d'avions. Or, Tihange se trouve à quelque 60 kilomètres de Florennes.

Le rapport fait au nom de la commission d'Information et d'Enquête en matière de sécurité nucléaire par MM. de Wasseige et Didden sur la sécurité des installations nucléaires est d'ailleurs extrêmement clair à ce sujet. On y lit, à la page 20, ce texte se rapportant à Tihange 1 :

« — Le bâtiment réacteur n'a pas été prévu pour résister aux chutes d'avions lourds, mais des calculs ont montré qu'il pouvait résister à certains impacts ;

« — Le bâtiment eau-vapeur et les bâtiments des auxiliaires nucléaires ne sont pas prévus pour résister aux accidents d'origine externe ».

A la page 27, dans le chapitre consacré à la protection contre les événements d'origine externe, il est dit : « En particulier, le risque serait considérable si une piscine contenant des combustibles usagés était atteinte. L'attention majeure a toujours été portée sur les réacteurs, mais elle devrait l'être aussi sur cette

partie de l'installation, car l'accident provoquerait sans doute une contamination du sol, de la nappe phréatique et des eaux des fleuves voisins. »

Qu'en est-il pour la centrale de Chooz, située à moins de vingt kilomètres de Florennes? Dans le même rapport, à la page 64, nous lisons: « On sait que, dans l'ensemble, les mesures de sûreté sont moindres en France qu'en Belgique. ... Les unités de 1 300 mégawatts (neuf unités), comme celle de Chooz B1, sont dotées d'une double enceinte en béton, mais sans peau d'étanchéité en acier; sur aucune unité n'existe de système de secours de deuxième niveau contre les accidents d'origine externe; les redondances ne sont pas poussées aussi loin qu'elles le sont en Belgique. »

Cette centrale, véritable enclave dans le territoire belge, est, de plus, insérée dans un relief boisé et le sommet des tours de réfrigération n'émerge guère du massif ardennais.

Dans ce projet de transfert du TLP, a-t-on tenu compte de la proximité de la centrale nucléaire de Chooz et des bâtiments annexes de la centrale de Tihange 1 ainsi que des risques qui pourraient en résulter? Sur des distances aussi courtes, il est, en effet, parfaitement illusoire de croire que les couloirs aériens créés seraient scrupuleusement respectés.

Je viens, monsieur le ministre, de vous exposer quelques problèmes que soulève le transfert éventuel de cette école de pilotage à Florennes. Il n'est donc pas étonnant que ce projet suscite bien des inquiétudes dans la population et que de nombreuses pétitions vous aient été adressées à ce sujet, dont une par le comité de la Fédération de l'alliance agricole de Philippeville. De même, il est compréhensible que des réticences se manifestent au sein des conseils communaux et des conseils provinciaux.

Ne croyez-vous pas, monsieur le ministre, que l'idée d'un droit de l'homme à un environnement de qualité doit faire son chemin? Et, l'avis de la population étant requis lors des enquêtes publiques, ne serait-il pas opportun de prévoir une procédure de concertation sur le territoire de l'Entre-Sambre-et-Meuse concerné par ce transfert?

Une décision aussi importante, aux conséquences imprévisibles, tant sur le plan de la santé que sur le plan sécurité, et prise par un ministre seul, faisant partie d'un gouvernement démissionnaire traitant des affaires courantes, ne peut être retenue. Il me paraît donc possible que le gouvernement revienne sur cet accord. Quant au marchandage relatif à l'installation de stocks du matériel militaire lié au transfert du TLP, il est inadmissible.

Pour toutes les raisons que je viens d'évoquer, les écologistes sont opposés à cette installation et voudraient connaître, monsieur le ministre, la position que vous défendrez auprès du gouvernement.

Avant de conclure, je voudrais encore dire quelques mots à propos d'un téléx de l'agence Belga de ce 31 janvier.

Ce téléx annonce, en effet, la possibilité, pour les avions militaires de l'OTAN, d'effectuer une partie des vols à basse altitude à Goose Bay, dans le Labrador canadien. Cette exportation des inconvénients, des nuisances et des risques inhérents à ces vols vers d'autres régions ne peut constituer une véritable solution.

Je reconnais volontiers, monsieur le ministre, que, décidément, les écologistes sont intraitables. C'est que, pour nous, l'environnement doit être pris en compte au niveau planétaire et que nous nous sentons concernés tout autant par l'Antarctique et par les forêts de l'Amazonie que par le peuple Inuit, de la région de Goose Bay. Ce peuple nomade, vivant de la chasse et de la pêche, a besoin, pour le mode de vie qu'il s'est choisi, de vastes territoires et il n'est pas acceptable de détruire cette existence harmonieuse pour des visées militaires qui ne le concernent en rien. En 1986, les Inuits, déjà victimes des inconvénients des vols européens à basse altitude, ont envoyé une délégation en Belgique. Celle-ci a été reçue par des représentants

des ministres de la Défense et des Relations extérieures ainsi que par différents parlementaires.

Une résolution du Parlement européen a d'ailleurs dénoncé les graves conséquences que ces pratiques pourraient entraîner pour ce peuple et pour cette région.

Faut-il vraiment transplanter toutes les nuisances inévitables de ces vols vers d'autres régions, même moins peuplées? Dans le climat actuel de détente qui permet d'envisager un désarmement progressif, ne pourrait-on remettre en question l'utilité même de ces vols et orienter la formation des pilotes uniquement vers les simulateurs de vols, de plus en plus performants paraît-il? Face aux problèmes posés par ces vols à basse altitude, ne serait-ce pas là la voie de la sagesse? (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Gryp.

De heer Gryp. — Mijnheer de Voorzitter, zoëven heeft de minister, in antwoord op een mondelinge vraag van collega Schellens gezegd dat hij verleden jaar maatregelen heeft genomen om de vluchten op lage hoogte zo milieu- en mensvriendelijk mogelijk te laten verlopen. Het spijt mij dat ik hem moet tegenspreken. De maatregelen worden, althans wat mijn streek aangaat, niet toegepast.

In de omgeving van Semmerzake Vurste rond de basis van Gavere vinden op geregelde tijden nog steeds vluchten plaats op 30 meter hoogte.

Mijnheer de minister, ik vestig uw aandacht op de storende invloed — mevrouw Nélis heeft het daarnet reeds aangehaald — van dergelijke vluchten op de volksgezondheid. Ik ben een «bevoordeeld ooggetuige» of beter «een bevoordeeld oorgetuige» want op het moment dat het effect plaats heeft, zijn de storende verschijnselen niet meer te zien. Ik weet niet of u kinderen hebt, maar ik woon in een rustige buurt waar kinderen nog op straat spelen. Ik heb ze geobserveerd en vastgesteld dat op het moment dat de vliegtuigen met hun afschuwelijk snerpend geluid overvliegen, ze als het ware een zenuwschok krijgen. Het overvliegen is ook meer dan hinderlijk voor mensen die ziek en bedlegerig zijn, zij hebben immers rust meer dan nodig.

Ik heb ook gehoord dat deze vluchten niet steeds in opdracht gebeuren. Sommige piloten krijgen blijkbaar een soort kick van zulke vluchten.

*De heer Toussaint, eerste ondervoorzitter,
treedt als voorzitter op*

Mijnheer de minister, zou u dit kunnen natrekken en eventueel disciplinaire maatregelen kunnen treffen? Als die mensen behoefte hebben aan een kick, kunnen zij die altijd krijgen in de bar van de kazerne.

Ik pleit er ook voor die vluchten, indien zij dan toch noodzakelijk zijn, te laten uitvoeren boven onbewoonde gebieden, zoals woestijnen of oceanen. Deze vluchten zijn immers niet alleen storend door de geluidshinder, maar er is ook een zeer groot risico aan verbonden. Recente gebeurtenissen hebben uitgewezen waartoe zij aanleiding kunnen geven. Wij wonen in een zeer bevolkte streek. Volgens de reglementering moeten die vluchten in Vlaanderen boven een onbewoond gebied op minstens 150 meter hoogte plaatshebben en boven een bewoond gebied op minstens 300 meter. Dit reglement moet worden toegepast.

De regering van de Bondsrepubliek Duitsland heeft dit soort van vluchten grotendeels of geheel verboden na de ongevallen in Ramstein, Remscheid en Walsdorf. De enige voor de hand liggende oplossing leek de hele zaak naar België over te brengen. Ik verzoek u dan ook, mijnheer de minister, eenzelfde maatregel in België uit te vaardigen en dus, zoals de Bondsrepubliek, dit soort van vluchten boven Belgisch grondgebied te verbieden.

In mijn streek zijn er verontrustende aanwijzingen. In de onmiddellijke omgeving van de basis van Gavere, waarover ik reeds schriftelijke vragen heb gesteld, heeft men aan de eigenaars

van een populierenbos het bevel gegeven om die bomen te rooien en zelfs bedreigd met onteigening, omdat die bomen zagezeggd te hoog zijn en aldus de waarnemingen van de radar in de nabijheid storen. In de onmiddellijke omgeving van die radar is er echter een heuvel van circa 64 meter, die, rekening houdend met de hoogte van het terrein waarop de radarpost geplaatst is en de hoogte van de bomen, eigenlijk eenzelfde effect moet hebben op de radarsignalen als die populieren.

Is het soms de bedoeling ook die heuvel af te graven? Ik vrees echter dat die radarproblemen een voorwendsel zijn en dat men alles in gereedheid wil brengen voor zeer lage vluchten die niet door de radar kunnen worden waargenomen. Dit zijn immers de soort vluchten die men vanuit Duitsland nu naar België wil verplaatsen. Dat lijkt mij geloofwaardiger en ik vrees dat dit de ware bedoeling is van de verrassende maatregel omtrent het rooien van de populieren. Graag had ik van de minister op deze vraag een duidelijk antwoord gekregen. Ik voeg er nog aan toe dat de bevolking van Gavere en omgeving zeer verontrust is en dat het gemeentebestuur reeds verklaringen heeft afgelegd die duidelijk zinspelen op een hard verzet. Een verwittigd man is er twee waard.

M. le Président. — La parole est à M. Coëme, ministre.

M. Coëme, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, j'apporterai, bien entendu, un certain nombre d'éléments de réponse à l'interpellation de Mme Nélis ainsi qu'à M. Gryp qui lui a succédé à cette tribune. Cependant, comme je l'ai signalé à Mme Nélis, hier, je ne suis pas en mesure, dans l'état actuel des choses, de donner plus d'information qu'il ne convient puisque la négociation quant aux conditions préalables à l'implantation du TLP à Florennes est en cours.

Cela étant, je comprends parfaitement, car c'est son droit parlementaire, que Mme Nélis ait souhaité maintenir son interpellation aujourd'hui pour attirer mon attention sur la problématique des vols à basse altitude, plus particulièrement dans le cas du TLP.

Depuis quelques semaines, la presse se fait l'écho des conditions dans lesquelles le TLP devrait quitter Jever, au nord de l'Allemagne, pour s'installer à Florennes.

Aucune comparaison n'est possible entre les nuisances actuellement constatées en Allemagne du Nord et celles qui se produiront, demain, dans la région de Florennes ou en Ardenne.

En effet, le problème de la nuisance acoustique à Jever s'explique d'abord par la proximité de deux bases aériennes distantes seulement d'une vingtaine de kilomètres. On perd de vue également qu'à Jever est cantonnée une unité de conversion où des pilotes habitués à certains types d'avions s'entraînent à piloter le Tornado avec l'habileté indispensable, ce qui implique six à sept décollages et atterrissages par mission.

Par ailleurs, la base de Jever, située à proximité de la mer du Nord, souffre d'une excentricité géographique manifeste par rapport aux zones d'opération à très basse altitude du sud, ce qui implique un survol obligé des mêmes régions.

Il n'est pas inutile de remarquer au passage que de toute façon le TLP sera remplacé par une unité de combat électronique Tornado dont le nombre de mouvements pourrait être important.

Pourquoi a-t-on choisi Florennes?

Le cours TLP est d'une très grande importance pour les nations opérant en Centre-Europe, car il s'agit de la seule opportunité d'entraînement en commun dans la conduite de formations d'avions de types et de nationalités différentes. C'est la raison pour laquelle les possibilités de redéploiement ont été minutieusement étudiées dans les différentes nations de Centre-Europe, en vue du maintien du centre TLP.

De toutes les bases envisagées dans l'étude, Florennes possédait les meilleures caractéristiques techniques et opérationnelles, non seulement en raison de sa situation géographique centrale et de l'espace disponible, mais aussi de la possibilité offerte, à la suite du départ de l'unité américaine qui accompagnait les missiles à Florennes, d'héberger des unités TLP de passage.

Il n'est pas inutile de rappeler que la plupart des pays de l'Alliance ont également accepté sur leur territoire, dans le cadre de ce que nous appelons le *burden-sharing*, des unités aériennes étrangères. C'est le cas, outre-Atlantique, des Etats-Unis et du Canada et, en Europe, de la RFA, de l'Italie, de l'Espagne, de la Turquie, de la Grande-Bretagne, de la France, des Pays-Bas, du Danemark et également de la Corse où des unités belges peuvent s'entraîner à Solenzara.

Je rappelle que des mesures ont été prises au mois de septembre dernier, à ma demande, pour accroître la sécurité aérienne et minimiser les nuisances acoustiques. Ainsi, le survol des centrales nucléaires est interdit latéralement à moins de 1 800 mètres et au-dessous de 650 mètres depuis le 8 juillet de l'année dernière.

En ce qui concerne les nuisances acoustiques, j'ai demandé qu'une campagne intensive soit menée dans les unités de chasse afin que la réglementation soit respectée, ce qui répond aux vœux exprimés à cette tribune. J'y reviendrai dans quelques instants.

Une campagne d'information destinée, d'une part, au grand public pour expliquer la nécessité des vols à basse altitude et, d'autre part, aux usagers étrangers de notre espace aérien pour un rappel régulier de la réglementation, sera également organisée. Une restructuration de l'espace aérien est d'ailleurs prévue en vue de diminuer les zones de contrôle et d'augmenter la largeur du passage entre ces zones. Ensuite, on veillera à exploiter les possibilités d'entraînement au maximum dans des pays et régions à faible densité de population même si cette mesure devait, ce qui peut être compréhensible, ne pas faire l'unanimité.

En Ardenne, les vols à très basse altitude ne pourront plus se dérouler pendant la période des vacances qui a été étendue. A partir de l'an prochain, cette zone sera donc désertée entre le 1er juin et le 15 septembre. Par ailleurs, les vols à basse altitude ne pourront plus intervenir à une heure trop matinale.

Des limitations strictes ont également été édictées en ce qui concerne les vols supersoniques. Enfin, les villes et communes ne seront plus des points de passage obligé au cours des procédures terminales à vue.

Une question orale m'a été posée tout à l'heure par M. Schellens sur les vols d'essai d'avions militaires belges au-dessus du territoire d'Aarschot. Les décisions intervenues n'ont pas reçu suffisamment de publicité puisque l'honorable collègue se basait sur des réglementations antérieures au mois d'octobre, qui ne sont plus d'application. La démonstration en a d'ailleurs été faite.

Je concède volontiers que le contrôle de ces vols ne soit pas aisé du fait que ces exercices ont pour but d'échapper au contrôle radar. Cependant, il me revient que des pilotes se livrent, au-dessus de certaines communes, à des loopings ou à des exercices à l'occasion de vols à basse altitude.

J'ai demandé qu'il soit procédé à un contrôle radar accru pour détecter ces exercices qui sont, par ailleurs, interdits et à un appel à la discipline non seulement des états-majors, mais des pilotes eux-mêmes. (*Applaudissements.*)

En ce qui concerne la commune de Gavere, j'ai lu ce matin, dans un journal, que M. Gryp comptait m'interroger sur le sujet. Je n'imaginai pas que ce serait cet après-midi. Dès lors, par souci de sérieux et de précision, je lui répondrai par écrit.

Je termine en rappelant que la décision d'implantation du TLP a été prise par mon prédécesseur de la manière la plus explicite qui soit, au mois de décembre 1987, et que je m'attache, depuis des mois, à négocier, à trouver et à imposer les conditions les plus strictes rencontrant les préoccupations exprimées à cette tribune, en ce qui concerne les aspects humains, touristiques et, il va de soi, de sécurité qui me tiennent à cœur.

Je l'ai dit en préliminaire, la négociation n'est pas terminée. Des contacts ont lieu aujourd'hui même avec les autorités de l'Otan. Je veillerai personnellement que soit faite la clarté la plus grande à cet égard. De même, je veillerai pour ces vols, comme pour tous les autres qui ont lieu depuis très longtemps au niveau de notre force aérienne, à ce que les conditions les plus strictes soient parfaitement respectées.

Enfin, madame Nélis, je vous laisse maître de vos intentions quant à l'éventuelle implantation d'un dépôt de l'armée américaine à Florennes.

Mis au fait de la possibilité d'implanter, dans l'ouest du pays, un dépôt de l'armée américaine, comme il en existe déjà pour des raisons stratégiques dans le nord du pays, j'ai pensé qu'envers les 150 personnes qui perdent leur emploi à la suite du départ, par ailleurs heureux, des missiles à portée intermédiaire, il était de mon devoir d'examiner la possibilité d'implanter un tel dépôt à Florennes, et ce pour des raisons techniques. Nous sommes sur le point d'aboutir. Si c'est le cas, je m'en réjouirai personnellement et, avec moi, j'en suis convaincu, nombre de gens de la région de Florennes. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Nélis.

Mme Nélis. — Monsieur le Président, je tiens tout d'abord à remercier M. le ministre d'avoir bien voulu répondre à mon interpellation. Toutefois, je constate avec regret que les décisions sont déjà prises et qu'il ne lui reste plus qu'à négocier.

Il est regrettable que des décisions prises « à la sauvette », par un ministre faisant partie d'un gouvernement démissionnaire, engagent obligatoirement le gouvernement suivant.

Or, la population est extrêmement concernée par les nuisances et, apparemment, elle n'a aucun droit à faire valoir dans cette affaire. Je le déplore réellement.

J'ai néanmoins pris bonne note des solutions préconisées et pour réduire les nuisances et pour tenter de permettre à ces vols de s'effectuer dans de meilleures conditions.

Comme vous reconnaissez vous-même, monsieur le ministre, les inconvénients importants qui en découlent, je ne vois pas pourquoi cet accord n'a pas été remis en cause.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Gryp.

De heer Gryp. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor het beknopt antwoord dat hij reeds heeft gegeven met de belofte er meer uitgebreid op terug te komen. Ik wil van de gelegenheid gebruik maken om nog een bijkomende vraag te stellen. Ik heb in het verleden herhaaldelijk contact opgenomen met de commandant van de basis om mijn beklag te doen over hinder die ik ondervond van vliegtuigen die op zeer lage hoogte vlogen. Ik bespaar u de bewoordingen die ik heb gebruikt, maar hij heeft in elk geval geen gevolg gegeven aan mijn klacht. Ik vraag de minister dan ook tot wie de burger zijn klacht moet richten wanneer hij vaststelt dat vliegtuigen beneden de toegelaten hoogte vliegen.

M. le Président. — La parole est à M. Coëme, ministre.

M. Coëme, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, pour des raisons de déontologie ministérielle évidentes, je m'abstiendrai de commenter les conditions dans lesquelles la décision a été prise par mon prédécesseur.

Depuis mon entrée en fonction, je pense avoir démontré mon souci de veiller à ce que mes collègues du gouvernement puissent prendre parfaitement conscience des responsabilités qu'impliquent des décisions importantes dans le domaine de la Défense nationale. Je poursuivrai d'ailleurs dans cette voie.

Ce sera également le cas, madame Nélis, en ce qui concerne les conditions qui seront imposées à l'implantation du TLP en Belgique.

La décision prise par M. de Donnée, en décembre 1987, a été transmise par l'état-major de la force aérienne, au commandement de l'OTAN, qui s'occupe du TLP. Par conséquent, depuis la fin de 1987, les autorités de l'OTAN, sur la base de cette décision, ont préparé son arrivée à Florennes.

Enfin, en ce qui concerne la question que vous me posez, je vous informe de mon intention de rendre publiques mes prescriptions. En effet, je me rends parfaitement compte combien il est nécessaire d'agir de la sorte, compte tenu du climat quelque peu émotionnel créé par les accidents qui ont eu lieu,

spécialement en Allemagne, lors de vols à basse altitude et d'évolutions réalisées par des pilotes. J'assurerai donc une meilleure publicité de ces conditions. En cas de non-respect des prescriptions, la population peut et doit s'adresser à l'état-major de la force aérienne à Evere.

Si ma volonté n'était pas respectée dans ce domaine, je recevrai volontiers une photocopie des plaintes qui seraient adressées à cette instance et les suivrai personnellement.

M. le Président. — En conclusion de cette interpellation, j'ai reçu deux motions.

La première émane de MM. Lannoye et Vaes et est ainsi rédigée :

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de Mme Nélis et la réponse du ministre;

Considérant que le transfert de l'école de pilotage de l'OTAN, sur le territoire belge, entraînerait des nuisances graves et des risques sérieux pour la population;

Considérant qu'un éventuel renforcement de la réglementation en matière de survol du territoire ne constitue en rien une réponse au problème;

Demande au gouvernement de refuser le transfert de l'école de pilotage de l'OTAN sur le territoire belge et de prendre, par ailleurs, toutes mesures visant à garantir le respect strict du règlement militaire actuel, par les avions de la Force aérienne. »

La seconde, déposée par MM. Mouton, Vanderborgh, Flagothier et Jan Leclercq est rédigée comme suit :

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de Mme Nélis et la réponse du ministre de la Défense nationale,

Passe à l'ordre du jour. »

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van mevrouw Nélis en het antwoord van de minister van Landsverdediging,

Gaat over tot de orde van de dag. »

Nous procéderons ultérieurement au vote sur la motion pure et simple, qui bénéficie de la priorité.

Wij stemmen later over de eenvoudige motie, die de voorrang heeft.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATION DE M. HATRY AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR « LA CARENCE DU MINISTRE DEVANT LES DEPENSES ABUSIVES QUI SONT EXIGÉES AVANT LE 31 MARS 1989 DES PROPRIÉTAIRES ET DES OCCUPANTS D'IMMEUBLES A APPARTEMENTS DANS NOS GRANDES VILLES ET CE POUR DES RAISONS ETRANGERES A LA SECURITE PROPREMENT DITE DES ASCENSEURS »

INTERPELLATION DE M. VAES AU MINISTRE DE L'INTERIEUR, DE LA MODERNISATION DES SERVICES PUBLICS, ET DES INSTITUTIONS SCIENTIFIQUES ET CULTURELLES NATIONALES ET AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR « LE RESPECT DES MESURES DE SECURITE POUR LES ASCENSEURS DANS LES IMMEUBLES PRIVES »

INTERPELLATIE VAN DE HEER HATRY TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER « HET UITBLIJVEN VAN MAATREGELEN OM TE VERHINDEN DAT DE EIGENAARS EN DE BEWONERS VAN APPARTEMENTS-GEBOUWEN IN ONZE GROTE STEDEN VOOR 31 MAART 1989 GEDWONGEN ZULLEN WORDEN TOT BUITENSPORIGE KOSTEN EN DAT OM REDENEN DIE NIETS TE MAKEN HEBBEN MET DE EIGENLIJKE VEILIGHEID VAN DE LIFTEN »

INTERPELLATIE VAN DE HEER VAES TOT DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN, VAN DE MODERNISERING VAN DE OPENBARE DIENSTEN, EN VAN DE NATIONALE WETENSCHAPPELIJKE EN CULTURELE INSTELLINGEN EN TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER « HET NALEVEN VAN DE VEILIGHEIDSVORSCHRIFTEN VOOR LIFTEN IN FLATGEBOUWEN »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Hatry au ministre de l'Emploi et du Travail sur « la carence du ministre devant les dépenses abusives qui sont exigées avant le 31 mars 1989 des propriétaires et des occupants d'immeubles à appartements dans nos grandes villes et ce pour des raisons étrangères à la sécurité proprement dite des ascenseurs », et l'interpellation de M. Vaes au ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales et au ministre de l'Emploi et du Travail sur « le respect des mesures de sécurité pour les ascenseurs dans les immeubles privés ».

Je présume que le Sénat sera d'accord pour que ces deux interpellations soient développées en même temps car elles ont le même objet. (*Assentiment.*)

La parole est au premier interpellateur.

M. Hatry. — Monsieur le Président, la nouvelle réglementation imposée aux ascenseurs pose des problèmes extrêmement graves à de nombreux propriétaires dans les grandes villes du pays, notamment Liège, Anvers et surtout Bruxelles, villes où la concentration urbaine a entraîné la construction de nombreux immeubles à appartements qui, à la suite d'un concours de circonstances typiques en Belgique, en matière de défauts dans les législations auxquelles nous avons recours, sont menacés de dépenses tout à fait disproportionnées avec le risque prétendu.

Le coût financier pour les propriétaires est, à juste titre, effrayant.

Sur le plan du coût par appartement, je possède des renseignements clairement identifiables concernant soit des habitations de type moyen, soit des appartements de type luxueux. Je ne mentionnerai que deux cas d'immeubles situés sur le territoire de la ville de Bruxelles :

a) Avenue Louise, numéros 441 et 445, le coût de l'adaptation de quatre ascenseurs pour 24 appartements, dans deux immeubles, s'élève au total à 7 299 950 francs, soit une moyenne, par appartement, de 340 164 francs. Le coût pour certains ascenseurs n'est pas loin de 2 millions de francs, hors maçonnerie et peinture;

b) Rue Marché-aux-Porcs, numéros 12-18-20, quartier d'habitations de type moyen, le coût s'élève à 8 858 238 francs pour 60 appartements, soit une moyenne par appartement de 147 637 francs.

Ces montants ne comprennent pas, bien entendu, la TVA, ni les frais de réfection, de maçonnerie et de peinture résultant de ces travaux.

Architectes et experts n'hésitent pas à estimer le total des dépenses qui doivent être réalisées dans l'ensemble du pays, à ce titre, aux environs de 50 milliards avec des montants moyens qui se situent aux environs de 750 000 francs par ascenseur, en trémie fermée, et à 2,5 millions, en trémie ouverte. Ces frais concernent plus de 50 000 propriétaires.

L'enjeu est exceptionnel; les nombreux articles parus dans la presse, les questions dont les parlementaires sont l'objet et les démarches dont vous-mêmes, monsieur le ministre, avez certainement été le centre, en témoignent.

Chronologiquement, je me permets de vous rappeler tout d'abord que l'arrêté royal initial, qui ne dépend que du seul ministre de l'Emploi et du Travail, a été adopté le 2 septembre 1983 sans information des autres membres du gouvernement. Le caractère excessif de cet arrêté, les dépenses encore plus élevées qu'il imposait par rapport à celles que je viens de vous indiquer, la rapidité avec laquelle on exigeait de dizaines de milliers de propriétaires de se mettre en règle ont très tôt fait apparaître que les vues de votre prédécesseur étaient irréalistes, excessives dans leur coût et inutiles dans la plupart des cas.

Les démarches que j'ai entreprises, à cette époque, en ma qualité de ministre de la Région bruxelloise, ont amené votre prédécesseur à remplacer ce texte par celui de l'arrêté royal du 12 décembre 1984 qui, essentiellement, a reporté au 1er avril 1989, soit dans deux mois, l'entrée en vigueur des dispositions visant les immeubles à appartements prévues dans le premier arrêté royal et a également modifié légèrement le dispositif envisagé.

Cependant, malgré certains changements, plus de 50 000 habitants, propriétaires ou locataires sont concernés par ces nouvelles mesures et les pétitions visant à de nouvelles modifications du texte ne se sont pas arrêtées pour autant.

J'ai personnellement eu l'occasion de poser quelques questions parlementaires à ce sujet, respectivement le 9 septembre 1987 et le 24 mai 1988, dont les réponses sont parues dans le bulletin *Questions et Réponses* du Sénat les 6 octobre 1987 et 2 août 1988.

Manifestement, vous n'avez pas pu ou souhaité comprendre les préoccupations qui touchent les dizaines de milliers d'habitants concernés dans nos grandes villes et, dans cette optique, j'ai déposé une proposition de loi qui porte la date du 24 août 1988 et qui a été inscrite, malgré l'urgence, pour la première fois à l'ordre du jour de la commission des Affaires sociales du Sénat, le 29 novembre 1988. Ni vous-même ni aucun de vos collaborateurs n'avez jugé opportun d'être présents à cette date, ni à aucune des dates ultérieures de réunion de la commission des Affaires sociales, malgré l'urgence croissante et l'incertitude que fait régner cette carence chez les propriétaires d'appartements, dans les immeubles visés par votre arrêté royal.

L'application de cet arrêté a entraîné de nombreuses conséquences négatives dans les domaines les plus divers.

En matière d'emploi tout d'abord et j'imagine que vous vous sentirez concerné par cette préoccupation.

Dans de nombreux immeubles où les seules personnes salariées sont le ou la concierge ou un ménage de concierges, les propriétaires ont déjà licencié ces personnes ou s'approprient à le faire pour ne pas tomber sous le coup des dispositions de votre arrêté.

Là où c'est possible, on s'efforce, de toutes les façons imaginables, de remplacer le statut de salarié par un autre statut plus ou moins régulier, plus ou moins conforme à l'esprit ou à la lettre des dispositions du régime social des salariés ou des indépendants avec, comme conséquence, de nombreuses situations irrégulières qui, si vous les réprimez, se traduiront, bien entendu, par des départs définitifs supplémentaires de ce personnel.

Sous l'angle du réalisme, il convient de remarquer qu'il n'y a que quatre grands groupes susceptibles d'effectuer ces travaux et que ceux-ci, bien entendu, sont hors d'état, actuellement, de réaliser, pour la date préconisée, l'ensemble des opérations de mise en ordre. Il s'agit des groupes Schindler-Schlieren, Kone-Jaspar-Westinghouse, Otis et un groupe d'origine allemande composé de différentes entreprises, dont la firme Thyssen.

Ces opérateurs, de façon fort légitime d'ailleurs, recommandent de payer des acomptes et de passer la commande pour que les propriétaires soient à l'abri de toute poursuite, ce qui signifie que les travaux vont s'étaler sur des années, mais qu'on s'efforce,

pour le moment, simplement d'enranger le plus d'affaires possible, quitte à les exécuter quand on aura le temps. En principe, d'ailleurs, des PME, qui pourraient faire ce travail, ne sont pas associées, me dit-on, à ces opérations.

Sous l'angle des coûts, il est clair que les prestations demandées sont souvent abusives. Rien n'est fait pour protéger les propriétaires apeurés et bon nombre d'entre eux n'ont même pas reçu le conseil de s'adresser à un groupe de contrôle agréé, comme Vinçotte ou AIB, pour vérifier si les devis ne sont pas gonflés par des travaux non indispensables. Il n'y a, en principe, pas de concurrence, chaque opérateur ne travaillant que sur des ascenseurs de sa propre marque. Il est d'ailleurs normal que, dans ce domaine, il en aille ainsi pour les pièces.

D'autres critiques sont formulées également sur le plan technique. C'est ainsi que plusieurs architectes et spécialistes ont publié des textes démontrant que l'équipement mécanique moderne plus léger et destiné à un renouvellement plus fréquent, qui est prescrit dans le cadre de la rénovation des ascenseurs, peut produire plus de pannes que d'anciens ascenseurs, notamment ceux qui ne sont pas dotés d'une trémie ouverte.

Des publications diverses provenant notamment de Vinçotte — je précise que cela n'a aucune valeur statistique — révèlent des pannes relativement nombreuses, voire des accidents, dans des ascenseurs de construction récente. Dans ce contexte aussi, l'opacité prescrite actuellement des trémies et des parois des nouveaux ascenseurs constitue une source de crainte pour les usagers. Par conséquent, les problèmes psychologiques, de même que les problèmes de sécurité, ne sont pas atténués par les prescriptions nouvelles.

Malheureusement, monsieur le ministre, ni votre réponse de mai 1988 ni celle de votre prédécesseur de septembre 1987, ne répondent de façon objective et informative aux questions. Aucune réponse précise n'est fournie en ce qui concerne le coût. On se contente de dire, sans preuve aucune, que l'arrêté royal du 12 décembre 1984 réduirait les dépenses globales à un tiers des dépenses nécessaires pour satisfaire aux mesures initialement prévues par l'arrêté royal du 2 septembre 1983.

Il n'en est manifestement pas ainsi dans les cas qui ont été portés à ma connaissance. Aucune preuve n'est fournie par le ministre en ce qui concerne l'existence d'un certain nombre d'accidents, dans les immeubles à appartements. Lorsque j'affirme que le nombre d'accidents est infime, le ministre déclare: « Cette affirmation n'est pas partagée par tout le monde. Tous les accidents ne sont pas signalés dans la presse et, plus particulièrement, ceux survenant à du personnel qui assure le contrôle, l'entretien et la réparation. »

Pourtant, la législation impose l'obligation de signaler le nombre et la gravité des accidents de travail. Or, votre réponse est, on ne peut plus vague, à cet égard.

Comment en est-on arrivé à une telle situation ? A mon sens, elle a été provoquée par une négligence profonde des intérêts d'une collectivité qui n'est pas représentée par l'un ou l'autre groupe de pression efficace.

En effet, les propriétaires et le public, en général, ne sont pas organisés pour exercer de façon suffisante une pression sur le gouvernement et sur le ministre, en particulier, face à celle que font peser les groupes organisés. Il est clair que votre département ministériel est, dans ce domaine, bien structuré pour répondre au souhait de certains groupes, mais bien peu pour tenir compte de l'expression d'un intérêt général moins identifiable.

La dépendance des groupes de pression s'est marquée au moins à trois reprises dans ce domaine.

Je pense d'abord — cela a été réalisé bien antérieurement à votre passage à la tête de ce département — au passage des concierges du statut de gens de maison à celui de personnel salarié il y a une douzaine d'années.

Il s'agit, ensuite, de l'application du règlement général sur la protection du travail, dont la vocation est essentiellement de protéger les travailleurs sur les lieux et sur le chemin du travail et non un peu partout, dans tous les lieux d'habitation du pays, là où d'autres règlements de sécurité devraient être mis en place.

Je pense, enfin, à la nouvelle réglementation des ascenseurs, produit de négociations bilatérales dans le secteur de la construction, auxquelles votre département ministériel a accordé, ensuite, son *imprimatur*. Elle était, pensiez-vous, génératrice d'emploi, mais vous ne vous êtes pas soucié des effets sur le public en général.

Dans ces trois domaines, monsieur le ministre, il est clair que votre département a répondu exclusivement aux préoccupations de groupes bien organisés et ce sans prendre en considération les conséquences générales de votre démarche.

Prenons d'abord le problème du régime des concierges. Si je ne m'abuse, le régime nouveau qui leur est appliqué découle d'une convention collective élaborée le 29 mars 1976 par la Commission paritaire nationale auxiliaire pour employés par laquelle les délégations représentées au sein de cette commission paritaire ont modifié fondamentalement les données du régime. Classés comme gens de maison antérieurement, ils sont devenus employés de catégorie I, après cette date, ce qui signifie que le poids particulièrement lourd de notre sécurité sociale et la plupart des dispositions relatives aux prestations, à la durée du travail, aux rémunérations et avantages en nature ont été appliqués — au grand dam des travailleurs et des habitants d'immeubles — à une fonction qui n'était nullement assimilable à celle de salarié.

On peut s'interroger d'ailleurs sur le point de savoir si les mandataires patronaux et syndicaux qui sont censés représenter, à la commission, les entreprises non assujetties à une commission paritaire déterminée sont qualifiés pour engager, sur le plan social, les dizaines de milliers d'habitants ou de propriétaires d'appartements qui ne forment en rien une catégorie professionnelle ou sociale et qui ne peuvent se permettre de payer des rémunérations d'entreprises.

L'assujettissement à la sécurité sociale des prestations des concierges — par définition même, sporadiques et interrompues par de nombreux arrêts, puisque les concierges logent sur les lieux du travail — et des avantages en nature a conduit à des contraintes qu'il a bien fallu respecter. On a essayé, cela va de soi, de les contourner et de les appliquer le moins rigoureusement possible.

Le résultat le plus tangible c'est que les concierges d'immeubles à appartements, distincts des concierges d'entreprises et des concierges d'établissements publics, sont maintenant assujettis à une législation qui, en fait, ne devrait pas les concerner et qui, dans ce contexte, est totalement abusive. Je pense aux arrêtés royaux du 2 septembre 1983 et du 12 décembre 1984 qui règlent essentiellement le problème des travailleurs salariés.

En ce qui concerne le règlement général pour la protection du travail, je considère qu'il s'agit également d'une disposition abusive. Comme il est particulièrement difficile de savoir qui devrait assurer la sécurité de la population, en général, contre les accidents qui la menacent et encore plus difficile de savoir comment on pourrait y arriver, on a choisi une solution « à la belge », mais qui conduit à des situations absolument excessives ! On a appliqué le règlement général pour la protection du travail à toute la population.

Qui aurait dû le faire à la place du ministre de l'Emploi et du Travail ? Je reconnais volontiers qu'il est très difficile de le dire : le ministre de l'Intérieur, chargé de l'ordre public, celui des Affaires économiques, chargé de l'économie en général, ou celui des Travaux publics, dont l'administration comprend des départements techniques ? Tous, en effet, peuvent être compétents en cette matière. On a cependant adopté la solution de facilité consistant à assujettir tout le monde au règlement général pour la protection du travail lorsqu'une quelconque hypothèse permet de dire que des intéressés peuvent être assimilés aux salariés ou occasionnellement mis en contact avec des salariés.

Ces dispositions sont tout à fait abusives car on ne distingue plus dans les règles qui doivent assurer la protection des travailleurs, ceux qui sont menacés dans le cadre d'activités industrielles sur des chantiers ou dans les usines de ceux qui ne sont, en fait, en rien concernés par de tels risques. Les prétendus employeurs — dans ce cas-ci les propriétaires — doivent payer

de façon abusive des mesures valables pour des activités industrielles. On prend une presse de dix tonnes pour casser une noisette. L'autorité est indifférente aux conséquences qui en découlent.

Je ne prends, dans ce contexte, que deux exemples. Tout d'abord, dans une réponse que vous m'avez faite et qui concerne précisément les ascenseurs, vous indiquez, à juste titre, que le personnel qui assure l'entretien et la réparation des ascenseurs doit être protégé. De telles mesures de protection sont, certes, nécessaires; je pense notamment à l'immobilisation des ascenseurs au moment où l'entretien se fait. Mais cela ne justifie pas que vous assimiliez les immeubles à appartements dotés d'un concierge aux usines ou aux bureaux administratifs ou commerciaux.

Deuxième exemple: celui des organes consultatifs. Vous leur demandez leur opinion au moment où vous modifiez la réglementation de sécurité et où vous êtes censé, par conséquent, obtenir l'avis de tous les milieux concernés. Dans la mesure où il s'agit du règlement général pour la protection du travail, il va de soi que vous devez consulter les partenaires sociaux, à savoir les organisations syndicales, les organisations patronales comme la FEB, les secteurs économiques, etc., qui sont représentés au sein du Conseil supérieur de sécurité.

Jugez-vous cependant que des interlocuteurs sociaux, dont la compétence est incontestable dans les domaines professionnels, sont représentatifs pour se prononcer en toute indépendance sur la situation des propriétaires d'immeubles, pour des mesures qui n'ont aucun rapport avec la sécurité dans les entreprises?

Une complicité objective s'installe entre les partenaires sociaux. Comme il est facile de créer du travail en théorie, et, aussi de l'emploi durable lorsque ce n'est pas le banc patronal qui doit payer et que le banc syndical ne risque pas de perdre des emplois suite à des revendications sociales excessives qui frapperaient les entreprises!

J'en viens alors à la dernière considération relative à ce problème, c'est l'origine de toute cette législation.

En effet, il apparaît très clairement des documents qui m'ont été fournis qu'une des finalités de l'opération de 1983, a été de lutter contre la crise dramatique qui a frappé le secteur de la construction au cours de la décennie 1976-1986.

L'arrêt quasi total de la construction de grands immeubles a amené conjointement le secteur de la construction et celui des fabrications métalliques, d'une part, les organisations des travailleurs de ces deux secteurs, d'autre part, à prendre au cours de cette période, l'initiative de nouvelles normes, notamment la NBN 250 et la NBN E52014.

Ces mesures ont été élaborées dans l'intérêt légitime des professions concernées. Cependant, connaissant parfaitement l'action dynamique des organisations professionnelles, je n'hésite pas à dire que, très souvent, on demande le plus pour obtenir au moins quelque chose.

Monsieur le ministre, votre arrêté royal avait évidemment donné beaucoup plus que ce que l'on envisageait. L'adéquation au but visé des moyens engagés n'est pas établie.

De nombreux ascenseurs anciens sont plus résistants, moins enclins aux arrêts, aux pannes, voire aux accidents et répondent même mieux aux conditions de sécurité que des ascenseurs construits récemment.

Les professionnels du secteur sont incapables de faire face au surcroît de travail que votre arrêté leur impose et les licenciements de concierges où le remplacement par des statuts douteux et franchement illégaux sont de plus en plus courants.

La conjonction de contraintes résultant des décisions du Conseil national du travail et de la Commission paritaire nationale auxiliaire pour employés, de l'application abusive du règlement général pour la protection du travail à la population, en général, et le manque de considération de votre ministère pour les souhaits généraux de groupes importants de la population, font en sorte que cette législation constitue un véritable désastre pour les habitants des immeubles à appartements de nos grandes villes.

Je conclus mon interpellation en formulant quelques propositions précises qui, je le souhaite, retiendront votre attention. Je reprendrai notamment l'essentiel de la proposition de loi qui sera traitée, incessamment sans doute, en votre présence, monsieur le ministre, en commission des Affaires sociales du Sénat. J'y ajouterai cependant une mesure transitoire.

Les dispositions de l'arrêté royal ne devraient pas s'appliquer aux appareils de levage utilisés dans des immeubles dont les étages sont exclusivement destinés au logement et qui n'ont comme seuls salariés qu'une concierge ou un ménage de concierges.

Certains de mes collègues auraient voulu aller plus loin et ne pas assujettir des immeubles qui ne comporteraient que l'un ou l'autre bureau. J'ai toutefois estimé que, pour que la proposition puisse rencontrer les principes appliqués par votre département ministériel, il fallait se limiter aux seuls immeubles dont les étages sont occupés par des logements.

En second lieu, ces immeubles devraient se soumettre à un examen périodique rigoureux, à savoir au minimum tous les trois mois, avec à l'appui un rapport émanant d'organismes de contrôle agréés comme Vinçotte ou AIB, qui serait communiqué non seulement au gérant ou au propriétaire de l'immeuble, mais également aux autorités compétentes.

Enfin, en troisième lieu, je propose une mesure transitoire qui répond à trois impératifs: d'abord, l'impossibilité dans laquelle se trouvent les opérateurs de régler le problème avant fin mars, puisque tout doit être terminé à cette date, ensuite, l'inquiétude du public devant les dépenses énormes exigées à l'heure actuelle et, enfin, la nécessité de réexaminer avec le maximum de parties intéressées, l'ensemble de cette législation.

Dans cette optique, je recommande un moratoire qui devrait être d'application pour les seuls immeubles visés par ma première proposition, c'est-à-dire ceux qui servent uniquement au logement et dont les seuls salariés sont un ou des concierges. Ce moratoire pourrait être de deux ans et se poursuivrait donc jusqu'au 31 mars 1991.

Monsieur le ministre, la politique est l'art du possible, mais je crains que votre arrêté soit vraiment impossible.

Vous avez décidé de faire de la politique, vous êtes donc un réaliste. Je suis sûr que vous ne voudrez pas donner aux dizaines de milliers de nos concitoyens qui sont concernés par ce problème l'image d'un ministre irréaliste, même fanatique, qui voudrait imposer des mesures onéreuses, abusivement tâillonnes et inefficaces. Si vous les interrogez et leur demandez de vous répondre en toute objectivité, vos conseillers vous tiendront sans doute un langage fort semblable. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est au deuxième interpellateur.

M. Vaes. — Monsieur le Président, j'ai tenu à ce que mon interpellation soit jointe à celle de M. Hatry, faute d'avoir pu m'expliquer avec lui en commission des Affaires sociales, le problème ayant été reporté du fait de l'absence du ministre.

M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail. — Je tiens à préciser, monsieur Vaes, qu'il m'était totalement impossible d'être présent en commission le jour dit car j'étais retenu à l'étranger pour un conseil social. Soyez assuré que je veille toujours à respecter mes engagements et à être présent lorsque je dois l'être.

M. Vaes. — Je ne vous ai fait aucun reproche, monsieur le ministre. J'ai simplement regretté que nous n'ayons pu traiter le problème ce jour-là car il serait peut-être déjà réglé à l'heure actuelle.

Vous comprendrez aisément que j'interviens afin de prendre le contre-pied de la position de M. Hatry, à l'exception de quelques points, et ce pour différentes raisons.

Tout le monde n'a pas attendu les pressions du syndicat des propriétaires, ici représenté par M. le sénateur Hatry, pour respecter les prescriptions de l'arrêté royal de 1984 qui exigeait le respect de certaines normes au 1er avril 1989.

Quatre-vingts pour cent des immeubles de la Régie des Bâtiments de l'Etat sont dès à présent en règle avec les prescriptions imposées par le RGPT. Un nombre important de propriétaires, que M. Hatry ne peut citer, pas plus que moi d'ailleurs, ont appliqué les mesures et ont supporté les coûts entraînés par le respect des normes de sécurité imposées par l'arrêté royal.

Il me paraîtrait donc tout à fait inéquitable de dispenser purement et simplement de cette obligation une série de propriétaires.

M. Hatry. — Monsieur le Président, je tiens à signaler à M. Vaes que je ne suis ni le représentant ni le mandataire du Syndicat national des propriétaires. Je ne suis même pas membre de cette organisation, même si je comprends leur combat et connais leurs dirigeants.

M. Vaes devrait savoir, en sa qualité de parlementaire, que la Régie des Bâtiments de l'Etat n'a pas le droit d'être constructeur ou propriétaire de logements, à l'exception de ceux des concierges des bâtiments de l'Etat.

Les deux situations ne sont donc absolument pas comparables.

M. Vaes. — M. Hatry est cependant le défenseur des propriétaires, monsieur le Président, puisque j'ai trouvé dans le journal du Syndicat national des propriétaires un grand article signé par lui et accompagné de sa photo. Je peux donc considérer qu'il est bien reçu dans ce milieu. Cela découle d'ailleurs de son choix politique.

Mais, à mon sens, l'intérêt des propriétaires et des usagers des immeubles à appartements ne doit pas nécessairement être défendu de cette façon-là.

On peut discuter longuement des statistiques d'accidents. Renseignements pris, je dispose d'informations qui me semblent suffisamment crédibles pour justifier une sévérité certaine sur plusieurs prescriptions de sécurité.

Le seul point sur lequel je serais d'accord avec M. Hatry, c'est lorsqu'il parle de la simplification du règlement actuel, notamment en ce qui concerne deux ou trois points. Je souhaiterais d'ailleurs vivement entendre la réponse du ministre à ce sujet. En effet, je crois que cette simplification est possible et probablement souhaitable; elle permettrait de maintenir la pression pour que la régularité de la sécurité soit assurée dans les plus brefs délais.

Permettez-moi de citer l'exemple du service des pompiers de l'Agglomération de Bruxelles. D'après leurs statistiques, ces pompiers sont sollicités une fois par jour à cause du blocage de personnes dans les ascenseurs. En dix ans, toujours selon leurs statistiques, cela équivaut à quelque 3 500 personnes bloquées dans les ascenseurs.

M. Hatry a souligné à juste titre qu'il ne s'agit pas uniquement d'un problème de sécurité pour les usagers, mais également d'un problème de fiabilité de l'utilisation d'un appareil. Les vieilles personnes qui ne seraient pas sûres que l'ascenseur arrivera effectivement au bon étage, décideront de ne pas prendre l'ascenseur, mais de monter à pied. De même, des personnes ont peur d'utiliser les parkings souterrains en raison de l'insécurité qui y règne et sont ainsi privées de cette infrastructure.

J'estime que les blocages fréquents des ascenseurs, même sans accident, sont un signe évident de dysfonctionnement et une source d'insécurité de type psychologique.

J'insiste également sur les statistiques de sécurité d'où il ressort que les ascenseurs belges, dans les immeubles résidentiels, sont huit fois moins sûrs qu'en république fédérale d'Allemagne. Nous ne nous trouvons donc pas dans le peloton de tête en matière de sécurité.

En ce qui concerne le coût des réparations, il m'est impossible de vérifier toutes les données que M. Hatry avance parce qu'on ne sait pas exactement combien d'appareils ne correspondent pas, à ce jour, aux normes. Néanmoins, d'après mes informations, il semblerait que, profitant de la pression du règlement, de nombreux entrepreneurs aient établi des devis surfaites, les

prix pratiqués étant parfois cinq fois plus élevés que le prix normal. En respectant les normes essentielles de sécurité — selon mes informations provenant d'un expert de l'AIB — on peut descendre de nombreux devis de 1 million à 350 000 francs environ: verrouillage positif, système d'alarme, génératrices sur «transfo», cages extérieures fermées jusqu'à 2 mètres 20 afin d'empêcher les accidents externes dans la cage d'ascenseur.

Dernière remarque à propos du prix: l'amortissement sur deux ans et sur une dizaine d'appartements d'un investissement d'environ 500 000 francs représenterait plus ou moins 800 à 900 francs supplémentaires par mois pour des loyers qui se situent entre 10 000 et 15 000 francs et qui vont parfois jusqu'à 25 000 francs. J'estime que ce n'est pas trop cher payer pour assurer la sécurité des usagers et la conformité des ascenseurs, éléments vitaux d'un immeuble à appartements, à la nouvelle réglementation.

Je ne reviens pas sur l'équité à l'égard de ceux qui ont effectué les travaux; l'argument est néanmoins de poids.

Je pense qu'il faut maintenir une pression sur tous les propriétaires visés et, à ce point de vue-là, je partage l'avis de M. Hatry quand il dit qu'il est absurde de faire une différence entre les immeubles avec concierge et les immeubles sans concierge. C'est insensé! Mais ma conclusion est opposée à la sienne: il faut étendre les exigences de sécurité à tous les immeubles de logements, avec ou sans concierge.

C'est la raison pour laquelle, monsieur le ministre, j'estime qu'il y a un problème de compétences. En tant que ministre de l'Emploi et du Travail, vous êtes compétent en matière de règlement général pour la protection du travail. Vous ne l'êtes peut-être plus pour les mesures de sécurité générale à imposer à tous les immeubles résidentiels, avec ou sans concierge. Mais la question se pose toujours: est-ce le ministère de l'Intérieur ou le ministère des Affaires économiques qui, pour tous les immeubles, y compris ceux visés par le RGPT, pourrait prendre les mesures voulues, et ce dans les plus brefs délais?

Je souhaite une réponse claire et rapide. En la matière, l'incertitude est très mauvaise conseillère. Je demande plus de clarté pour tous. Les propriétaires, d'abord, qui doivent bien connaître leurs obligations. Ensuite, les juges appelés à juger d'un contentieux. Il a d'ailleurs déjà été question de juges qui faisaient référence au RGPT pour des immeubles sans concierge.

Pourquoi? Parce qu'il n'existait pas d'autres règlements sur lesquels ils puissent se fonder. A l'égard des locataires et des usagers, la garantie et la fiabilité des ascenseurs est indispensable et il serait anormal que la réglementation reste floue.

Les assureurs sont eux aussi concernés. J'ai malheureusement dû constater que leurs critères d'assurabilité des immeubles résidentiels privés, avec ou sans concierge, sont différents. La Winterthur est la plus sérieuse; elle demande le respect du règlement général pour la protection du travail. D'autres assurances s'avèrent moins exigeantes, d'où grande diversité de conditions entre les compagnies, ce qui ne clarifie pas les choses quant aux responsabilités éventuelles en cas d'accident.

Sont également concernées les entreprises de construction, de rénovation, d'entretien et de contrôle des engins de levage. C'est logique. Leur travail dépend des instructions reçues et des normes applicables. L'AIB doit savoir sur quoi se fonder pour rédiger son procès-verbal de contrôle et pour faire des recommandations plus ou moins pressantes enjoignant au propriétaire de conformer les ascenseurs à la loi.

Les pompiers sont concernés aussi parce qu'ils sont appelés à réparer les dégâts causés par des défauts de sécurité et de fiabilité des ascenseurs. Le major que j'ai interrogé m'a communiqué le coût de l'intervention: 15 000 francs à Bruxelles, en cas de blocage, 15 000 francs payés par les contribuables, autre catégorie de personnes concernées. Il serait dommage que des locataires doivent assurer le paiement d'une telle intervention que devront bientôt leur imposer les pompiers parce qu'ils ne peuvent plus supporter une telle charge dans le contexte actuel de leurs problèmes financiers.

Par souci de clarté, je propose un seul règlement — à ce propos une négociation urgente s'impose avec l'AIB et les personnes concernées —, et un règlement simplifié qui soit valable pour tous. Il faudrait y ajouter — je rejoins sur ce point M. Hatry — l'obligation d'entretien et de contrôle. Je signale que d'après l'estimation de l'AIB, 25 p.c. des immeubles avec ascenseurs ne sont pas contrôlés. Imaginez tous les risques que cela représente! La législation se doit donc d'imposer l'entretien, le contrôle, et la fréquence de ce contrôle. Cette obligation est, bien sûr, liée à l'aspect stratégique qui s'avère beaucoup plus grand si l'immeuble par exemple ne compte qu'un seul ascenseur pour cent personnes, et à la fréquence d'usage: plus un ascenseur est sollicité, plus l'usage est intensif et plus le contrôle et l'entretien doivent être fréquents.

Je demande, par ailleurs, de maintenir vis-à-vis des propriétaires une certaine exigence, à savoir l'obligation, pour le premier avril 1989, pour tous les immeubles visés, et plus spécialement les immeubles datant d'avant 1958 et dont 90 p.c. risquent de présenter davantage de défauts graves, l'obligation, disais-je, d'un procès-verbal de contrôle par un organisme agréé et indépendant, procès-verbal qui doit dater de moins de trois mois; ensuite, l'obligation d'établir un ou deux devis au moins pour déterminer le prix de la commande faisant suite à des problèmes urgents qu'aurait signalé le procès-verbal de contrôle; il conviendrait dans le même temps de contacter les entreprises concernées, afin de neutraliser l'objection formulée par M. Hatry et qui consiste à dire que les entreprises s'occupant de l'entretien et de la rénovation d'ascenseurs risquent d'être surchargées. Ces entreprises ont, me semble-t-il, eu le temps d'établir leur devis, mais n'ont pas entrepris les travaux, précisément face à l'éventualité d'un changement de réglementation.

Il ne faut pas deux ans, mais tout au plus un an pour la mise en conformité selon les normes du nouveau règlement qui peut être simplifié de tout ascenseur d'immeuble résidentiel avec ou sans concierge.

Telles sont mes propositions, monsieur le ministre. J'attends une réponse à l'alternative que je sou mets à votre attention.

M. le Président. — La parole est à M. de Clippele.

M. de Clippele. — Monsieur le Président, lorsque le ministre de l'Emploi de l'époque, M. Hansenne, a pris l'arrêté royal du 2 septembre 1983 pour appliquer le règlement général sur la protection du travail, il ne s'est sans doute pas rendu compte de l'impact de cette mesure.

D'abord, le champ d'application. A la lecture de *Test Achats* que j'ai reçu ce matin, je constate que cette loi est extrêmement imprécise et que quatre interprétations sont possibles. Généralement, on admet que cet arrêté royal s'applique aux personnes sous contrat d'emploi travaillant dans un immeuble comportant un ascenseur: au concierge ou à la femme de journée se déplaçant d'un étage à l'autre, à une société possédant ou louant deux étages, dont les employés se déplacent d'un étage à l'autre pendant la journée en prenant l'ascenseur.

Par contre, cet arrêté royal ne s'applique pas à la domestique qui se rendant dans un appartement emploie l'ascenseur uniquement sur le chemin du travail. Il ne s'applique pas non plus à la société n'occupant qu'un seul étage et dont les employés n'utilisent l'ascenseur que pour se rendre à leur travail. Enfin, il ne s'applique pas à une entreprise d'entretien de buildings assujettie à la TVA. Telles sont les règles générales.

En 1984 j'ai adressé une interpellation au ministre Hansenne portant sur le nombre et la gravité des accidents. Sa réponse fut la suivante: «Ce n'est pas la fréquence ou l'importance d'un accident qui doit déterminer (...). Dès lors que les dangers sont prévisibles, il est du devoir des pouvoirs publics de prendre les mesures préventives qui s'imposent.»

Le ministre reconnaissait donc lui-même qu'il ne possédait aucune statistique ni sur le nombre ni sur la gravité des accidents.

En appliquant cette logique à la lettre, on pourrait déduire qu'il faut limiter à 40 kilomètres heure la vitesse sur les routes, de façon à éviter les accidents mortels.

Il semble d'ailleurs que les accidents sont plus nombreux dans les escaliers que dans les ascenseurs, plus nombreux aussi avec les avions, les voitures, les piétons et les vélos.

Une étude parue en France au *Moniteur des Travaux publics*, journal officiel, dénombre 300 000 ascenseurs transportant 25 millions de passagers par jour, soit environ 9 milliards par an. En 1980, 6 accidents mortels se sont produits, ce qui est très peu.

Le *Test Achats* fournit également des statistiques selon lesquelles, durant les 10 dernières années, 50 accidents mortels sont survenus en Belgique, non seulement dans les ascenseurs privés mais également dans des ascenseurs desservant des locaux industriels, à l'emploi d'appareils de levage, etc. Toujours au cours de cette même période, il n'a été dénombré que 7 décisions judiciaires tant pour des dommages corporels que pour des dégâts matériels. Il y a donc eu très peu d'accidents.

De plus, cet article stipule que ces décisions judiciaires concernent, proportionnellement, autant les ascenseurs modernes que les plus anciens.

Mijnheer de minister, in de loop van het jaar 1987 heb ik een parlementaire vraag gesteld betreffende de sociale woningen. Ik heb gevraagd hoeveel liften moesten worden gemoderniseerd ingevolge het koninklijk besluit van minister Hansenne. Men heeft mij geantwoord dat het er 2 615 waren, 1 230 in het noorden van het land, 834 in het zuiden en 562 in het Gewest Brussel. De kostprijs hiervoor zou ongeveer een half miljard bedragen. U weet dat in de sector van de sociale woningen een deficit bestond van 200 miljard, dat werd overgenomen door de nationale overheid. Het half miljard voor de modernisering van de liften komt natuurlijk ten laste van de drie Gewesten, maar ik heb de indruk dat dit bedrag niet in de begroting van de Gewesten werd ingeschreven. Dit betekent dat de kosten van deze modernisering beslist door de nationale overheid ten laste van de gewesten zullen vallen.

Quelles sont les solutions?

La première solution est relative aux concierges.

En 1984, j'avais déposé une proposition de loi — M. Hatry en avait fait autant à peu près à la même époque — tendant à ce que les immeubles qui emploient un concierge sous contrat ne soient pas dans l'obligation d'appliquer cet arrêté royal.

La deuxième solution est à mon avis la meilleure: d'une part, contraindre les copropriétaires à faire entretenir l'ascenseur par une société d'entretien agréée, ce que bon nombre d'entre eux font d'ailleurs. D'autre part, faire procéder à une vérification par une autre firme de contrôle: l'AIB ou Vinçotte.

La troisième solution va tout à fait à l'encontre de la philosophie du ministre de l'Emploi et du Travail ainsi que de la mienne. Il s'agit du licenciement des concierges auquel certains propriétaires de buildings ont déjà recouru pour échapper à l'obligation de rénover l'ascenseur. Cette situation me paraît inacceptable. N'oublions pas que plusieurs dizaines de milliers de concierges sont dans l'expectative face à l'application éventuelle de cette mesure au 1er avril 1989.

A l'origine, l'arrêté royal pris par M. Hansenne, en 1983, aurait dû entrer en vigueur six mois plus tard. Ce ne fut pourtant pas le cas en raison de certaines difficultés et son application fut postposée.

Souvenons-nous que cette mesure a été adoptée alors que sévissait une crise immobilière. La construction de bureaux et de buildings à appartements était quasiment arrêtée. Les entreprises d'installation d'ascenseurs n'avaient plus de travail. Cet arrêté royal avait-il été pris sous la pression de ce secteur? Je l'ignore mais on pourrait le croire.

La situation actuelle est totalement inverse. Bruxelles connaît une véritable explosion en matière de construction de bureaux et d'appartements.

Comme M. Hatry l'a souligné, il n'existe que quatre groupes d'entreprises d'installation d'ascenseurs. Celles-ci sont débordées et ne peuvent faire face au nombre d'ascenseurs à rénover.

Les chiffres révèlent qu'en Belgique, où 30 000 ascenseurs sont dénombrés, un grand nombre reste à rénover. Comment

les quatre entreprises spécialisées dans le domaine pourront-elles faire face à une telle masse de travail ?

On peut craindre que les montants des devis soient élevés. Les propriétaires seront obligés de passer sous les fourches caudines de ces entreprises.

En outre, si les propriétaires veulent continuer à assurer toute la copropriété, les compagnies d'assurances exigeront, comme l'édicte l'arrêté de M. Hansenne, que les ascenseurs soient rénovés.

En 1983, selon la longue liste des critères parus au *Moniteur belge*, les frais s'élevaient en moyenne à 1 million de francs. Suite à la rectification introduite par le second arrêté royal le nombre de critères a été réduit. De ce fait, les frais ont été ramenés à un demi million. Cette somme reste cependant trop importante pour bon nombre de copropriétaires. Pour de petits buildings, de telles sommes restent cependant lourdes à amortir, même en deux ans.

Par ailleurs, la prise d'une telle décision n'est pas, à mon sens, du ressort du ministère du Travail, mais de celui du ministère des Affaires économiques.

Un autre point que je tiens à évoquer concerne la date d'application au 1er avril 1989 qu'il conviendrait absolument de postposer. Le délai de deux ans proposé par M. Hatry est pour moi un minimum. En effet, comment peut-on imaginer que quatre constructeurs d'ascenseurs seulement puissent assumer un tel travail en un laps de temps aussi court ?

Pour terminer je suggère l'organisation d'une table ronde qui serait constituée à votre initiative, monsieur le ministre, en vue de trouver une solution à ce problème. Les propriétaires, qui n'avaient pas été associés aux travaux lors de la discussion de l'arrêté de M. Hansenne — comme l'a dit M. Hatry, seuls le patronat et les syndicats étaient représentés à cette occasion —, doivent être convoqués à cette table ronde. Ils sont en effet les premiers intéressés.

Les locataires pourraient également y participer. A cet égard, il ne faut pas perdre de vue que lorsqu'une société loue deux étages dans un building, l'ascenseur doit automatiquement être modernisé.

Les gérants d'immeubles, c'est-à-dire les syndics, en raison de leur expérience liée à la bonne tenue des immeubles, doivent également y être invités. Les concierges, dont un certain nombre se trouve actuellement confronté à la question de savoir s'ils conserveront leur emploi, sont également concernés par les problèmes qui seront débattus autour de cette table ronde. M. Vaes a suggéré que les pompiers soient associés à cette concertation. Ceux-ci peuvent, en effet, également avoir leur mot à dire.

Je crois donc réellement que l'organisation d'une table ronde se justifie pleinement.

Il m'est, par ailleurs, revenu, monsieur le ministre, par le biais du magazine *Test Achats*, de même que par le journal du Syndicat des propriétaires, que ces deux organisations vous ont demandé, par écrit, la constitution de cette table ronde. Le Syndicat des propriétaires et l'Union des consommateurs belges représentent plusieurs centaines de milliers de membres.

Il me semble que, face à une telle demande, vous devez faire l'effort d'organiser cette table ronde, de manière à dégager une solution acceptable pour tout le monde.

M. le Président. — La parole est à M. Van den Brande, ministre.

M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail. — Monsieur le Président, j'ai écouté attentivement les considérations émises par les divers intervenants. Cependant, avant de répondre aux questions plus précises qu'ils ont posées à la fin de leur argumentation, je crois utile d'exposer brièvement les éléments généraux de ce dossier.

Vóór 1957 waren er slechts zeer rudimentaire veiligheidsverplichtingen met betrekking tot liften. In 1957 werden de constructienormen bij koninklijk besluit verstrengd. Deze normen waren evenwel slechts van toepassing op nieuwe liften: het koninklijk besluit had met andere woorden geen terugwerkende kracht.

Bij koninklijk besluit van 2 september 1983 werd de reglementering voor hefwerktuigen grondig gewijzigd. De wijzigingen hadden uitsluitend betrekking op technische aspecten en hadden onder meer betrekking op het gehele liftenpark, dus zowel de bestaande als de nieuwe liften. Dat was het nieuwe element.

Gezien Europa 1992 nakend is, is het belangrijk te weten dat voor de nieuwe personenliften de technische eisen praktisch conform de Euronorm werden gemaakt die als technische basis geldt voor de EG-richtlijn inzake elektrisch gedreven personenliften; die richtlijn is optioneel — dit wil zeggen niet bindend.

Het besluit bepaalt de bijzondere maatregelen en overgangstermijnen voor bestaande installaties. De termijnen bedroegen twee en vier jaar naargelang van het fabricagejaar van de toestellen.

Ingevolge bepaalde begrijpelijke acties — zowel destijds als nu — van belangengroepen, zoals de eigenaars van appartementsgebouwen, werd bij koninklijk besluit van 12 december 1984 de reglementering gewijzigd. Deze wijzigingen — sta mij toe dit te zeggen — zijn verzwakkingen van de normen en de regels van het koninklijk besluit van 8 september 1983.

Werden onder meer gewijzigd en vormen thans de aanleiding tot dit debat: de overgangstermijn die voor bestaande toestellen uniform op vijf jaar werd gebracht, en die verloopt op 1 april 1989; en talrijke technische eisen die voor de bestaande toestellen werden versoepeld waardoor men praktisch teruggevallen is op de eisen, die in 1957 voor nieuwe toestellen waren voorgescreven.

Deze wijzigingen hebben betrekking op alle personenliften die onder het ARAB vallen, dus ook op de personenliften in de industrie of in kantoren en niet uitsluitend op liften in appartementsgebouwen.

Reeds vóór ik verantwoordelijk werd voor deze materie werden geregeld parlementaire vragen gesteld en interpellaties gehouden in verband met de naleving van deze reglementering.

Het was nuttig even deze evolutie te schetsen, zoals de interpellanten overigens ook fragmentarisch hebben gedaan.

Mijn tweede beschouwing heeft betrekking op de situatie in andere landen. Het is altijd moeilijk om te vergelijken: normen zijn enigszins territoriaal gebonden en ook verschillen in de technische benadering spelen een rol. Mijn mening, die de interpellanten niet hebben tegengesproken, is dat de huidige Belgische normering, laten we het eerlijk toegeven, een minimale basis vormt. Dit uit zich in een aantal cijfers. Ik weet dat men over cijfers heel wat kan discussiëren — de frequentie van de ongevallen is misschien niet helemaal richtinggevend (dat was ook de logica in het antwoord van mijn voorganger) —, maar toch gebeuren er in België, relatief gezien, vijfmaal meer ongevallen met liften dan in de ons omringende landen.

Ik ben zeer voorzichtig met deze statistieken en geef toe dat wij over geen spijkervaste studies beschikken over de oorzaken en de gevolgen van de ongevallen in liften. Toch stel ik vast dat we, volgens bepaalde gegevens die ik heb nagetrokken, in België, per jaar, een vijftal dodelijke en ongeveer 70 ernstige ongevallen tellen in liften. Liften onderworpen aan het ARAB nemen hiervan ongeveer de helft voor hun rekening; de andere helft van de ongevallen heeft plaats in privé-liften.

Een derde beschouwing betreft de verschillen in prijs die momenteel worden vastgesteld tussen de offertes van de verscheidene liftbedrijven. Sommige vragen een bedrag dat tot viermaal hoger ligt dan dat van andere bedrijven om een bepaalde lift conform het koninklijk besluit van 12 december

1989 te brengen. Ik ben mij bewust van het probleem dat hier rijst.

Ik kom tot een laatste beschouwing, alvorens ik antwoord op de vragen die zijn gesteld. Er zijn inderdaad rechtszaken — de heer Vaes heeft er op gealludeerd — waarbij men, hoewel het ging om installaties die niet onder het ARAB vielen, toch naar de richtlijnen vervat in het ARAB heeft verwezen om de eigenaars bij een ongeval strafrechtelijk en burgerrechtelijk aansprakelijk te stellen.

J'en viens maintenant aux questions posées par les différents interpellateurs.

M. Hatry a parlé des sommes excessives que certains installateurs demandent pour la mise en conformité d'ascenseurs aux normes du règlement général pour la protection du travail. La remarque de l'honorable membre est justifiée. En effet, je suis au courant du fait que certaines firmes établissent des devis dont l'importance des montants pose — c'est le moins que l'on puisse dire — quelques questions.

Je suis conscient qu'il est assez délicat de le dire, à cette tribune, mais j'estime que l'objectivité a ses droits.

Le phénomène s'explique par la demande importante, d'une part, et par l'offre plutôt limitée d'installateurs compétents, d'autre part. Par ailleurs, j'ai constaté que bien qu'un délai de régularisation de cinq ans eût été prévu, la plupart des entreprises ont attendu jusqu'au dernier moment avant d'entreprendre les démarches nécessaires pour rendre leurs ascenseurs conformes aux normes.

Je ne puis que constater cette attitude, à mon avis compréhensible.

Il me semble, qu'en l'occurrence, se manifeste une demande d'informations plus précises sur le contenu exact des normes et sur les différentes possibilités de s'y conformer, dans une situation bien déterminée. J'ai l'intention de prendre une initiative dans ce sens, qui s'adressera à toutes les parties concernées; j'envisage même de rédiger une circulaire d'exécution en la matière.

Par ailleurs, il faut relativiser — objectivité oblige! — les frais en question, en tenant compte de l'âge des installations. Les montants mentionnés par l'honorable membre — ils dépassent les deux millions — concernent sans doute des ascenseurs datant des années trente (*signes de dénégration de M. Hatry*) et se trouvant dans des immeubles dotés de caractéristiques architecturales particulières. Je dispose, en effet, de données en la matière. Cependant, je ne crois pas que les montants cités par M. Hatry s'appliquent dans la majorité des cas.

M. Hatry. — J'ai parlé d'ascenseurs datant de 1953, monsieur le ministre.

M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail. — De toute façon, ils ne datent pas d'hier!

La rénovation de ces installations n'est prévue qu'en partie par les dispositions légales imposant certaines adaptations, mais a également lieu dans le cadre de la préservation du patrimoine.

Quant à votre proposition de faire une exception, en ce qui concerne l'application de l'article 267 du RGPT, pour les employeurs occupant un concierge comme seul membre de personnel, je dois malheureusement vous répondre qu'en règle générale, je n'ai aucunement l'intention de faire échapper à l'application d'une disposition quelle qu'elle soit du RGPT, une certaine classe d'entreprises ou d'employeurs. Je me tiendrai donc à l'application des dispositions de arrêté royal du 12 décembre 1984, qui a vu le jour sous le gouvernement précédent; la coalition et les partenaires étaient alors différents.

Il est évident qu'en tant que ministre de l'Emploi et du Travail, je suis très préoccupé par le fait qu'en ce moment, certains concierges ont été licenciés ou risquent de l'être. J'ai cependant la conviction qu'il est préférable de garantir la sécurité de l'ensemble des ascenseurs, plutôt que de laisser une certaine catégorie de consommateurs, notamment les concierges, user d'appareils dont le degré de sécurité est réellement moindre.

En ce qui concerne la proposition visant à prolonger à nouveau le délai de régularisation, je tiens à informer M. Hatry que ce délai ayant déjà été fixé à cinq ans, lors des négociations de 1983-1984, je n'ai pas l'intention de le prolonger une nouvelle fois.

Je puis néanmoins assurer l'honorable membre que l'administration de la sécurité du travail, relevant de mon département, est au courant des difficultés auxquelles certains propriétaires doivent faire face pour que soient réalisées les adaptations prescrites, avant la date limite du 1er avril. La politique de l'administration technique du travail consiste à ne verbaliser que si tous les autres moyens de concertation sont épuisés et que si l'on détecte réellement de la mauvaise volonté.

Je souhaite également mettre en évidence l'importance de la responsabilité — tant civile que pénale — des propriétaires, dans le cas d'accidents survenant lors de l'emploi d'ascenseurs ne répondant pas aux normes du RGPT et impliquant un utilisateur ou un technicien d'entretien de ceux-ci.

En réponse aux questions de MM. Hatry et de Clippele, je puis annoncer ma décision d'organiser une concertation, de manière à examiner comment il serait possible, par voie de circulaires, de mettre à exécution, de façon équitable et équilibrée, les dispositions de l'arrêté royal du 12 décembre 1984. Je veillerai à ce que cette concertation — que certains voudront sans doute appeler « table ronde » — aboutisse à des résultats concrets, répondant aux souhaits de toutes les parties concernées par ce problème. Outre mes partenaires habituels, c'est-à-dire les partenaires sociaux, au sens strict du terme, je ne vois aucun inconvénient à ce que participent également aux discussions des représentants des propriétaires d'immeubles.

Ce projet de concertation sera confirmé dans les prochains jours. Je tiens toutefois à préciser qu'il me paraît difficile d'envisager, dans la pratique, des prolongations ou des restrictions.

Je pense avoir répondu ainsi aux questions de MM. Hatry et de Clippele.

J'en arrive maintenant aux remarques émises par M. Vaes. Certaines, j'en conviens, ne sont pas tout à fait injustifiées.

On peut, en effet, s'interroger sur la distinction établie par notre réglementation au niveau des exigences de sécurité, entre les ascenseurs soumis à l'application du RGPT et ceux qui ne le sont pas.

La proposition d'étendre le champ d'application de la réglementation existante à l'ensemble des ascenseurs paraît raisonnable. Des pays voisins comme les Pays-Bas, la France et l'Allemagne ne font pas de distinction entre les ascenseurs d'entreprise et ceux à usage privé. Cette question doit cependant être examinée au sein du gouvernement étant donné que l'extension de la réglementation aux ascenseurs privés ne relève pas de la compétence du ministre de l'Emploi et du Travail si l'on se réfère à la loi-cadre du 11 juillet 1961. A ce propos, j'ai déjà pris quelques contacts et il semble que l'imposition d'une telle norme ne relève pas non plus de la compétence du ministre de l'Intérieur. En raison de la technicité de l'appareillage faisant l'objet des discussions, il pourrait s'agir d'un domaine relevant notamment du ministère des Affaires économiques, mais éventuellement aussi d'autres départements.

La deuxième question porte sur le fait que la réglementation imposée pourrait être simplifiée tout en respectant les exigences essentielles de sécurité.

J'estime, à cet égard, que la réglementation actuellement prévue par le RGPT, se limite déjà aux exigences minimales de sécurité. L'assouplissement des exigences techniques, introduit en décembre 1984, ramène les conditions de sécurité des ascenseurs concernés à celles qui étaient en vigueur en 1957.

Si des modifications ou des simplifications techniques doivent être envisagées, je suis disposé à examiner les mises au point nécessaires.

L'assouplissement des normes existantes aurait sans doute pour conséquence de voir survenir un certain nombre d'accidents classiques avec les anciens ascenseurs, qui devraient être éliminés en application de la réglementation actuelle.

L'hypothèse d'une extension du champ d'application de la réglementation de sécurité à tous les ascenseurs existant en Belgique, dont il est question dans vos troisième et quatrième questions, devra également faire l'objet d'une concertation.

En conclusion, monsieur le Président, il est clair que l'extension éventuelle de la réglementation nous contraindra à une réflexion plus large.

En ce qui concerne la date du 1er avril 1989, ni la restriction, ni la prolongation ne me semblent raisonnables, mais il est clair qu'une concertation avec tous les partenaires concernés sera organisée et aboutira probablement à l'élaboration d'une circulaire, afin de concrétiser les différents éléments de la réglementation en vigueur depuis la parution de l'arrêté royal de 1984.

Je crois avoir répondu aussi aux questions et réflexions de MM. Hatry, Vaes et de Clippele, tout en apportant quelques éléments de principe et de référence aux autres pays membres de la Communauté européenne. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Hatry.

M. Hatry. — Monsieur le Président, je remercie M. le ministre de l'Emploi et du Travail de sa réponse très détaillée et circonstanciée, même si elle ne me donne pas satisfaction sur les points que je souhaitais voir modifiés, compte tenu des dispositions réglementaires actuelles.

Je désire encore poser deux questions.

Serait-il possible, monsieur le ministre, d'associer, à la concertation envisagée, les parlementaires qui ont témoigné leur intérêt pour le problème, de façon à ce qu'ils soient tenus au courant de l'évolution du dossier ?

Par ailleurs, j'ai évoqué le souhait de voir discuter en commission de l'Emploi et du Travail, la proposition de loi que j'y ai déposée. Serait-il possible, qu'à cette occasion, le ministre communique à cette commission la circulaire qu'il se propose d'envoyer ? Il serait, en effet, intéressant que cette information soit jointe au débat relatif à cette proposition de loi.

M. le Président. — La parole est à M. Van den Brande, ministre.

M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail. — Monsieur le Président, puisque toute concertation implique la notion de concert, et donc d'harmonie, je puis assurer M. Hatry que je prendrai les initiatives nécessaires pour que tous les partenaires ainsi que tous ceux qui s'intéressent légitimement au problème, soient conviés autour de la table, mais peut-être pas forcément au même moment.

En ce qui concerne votre proposition de loi, monsieur Hatry, c'est naturellement au Sénat qu'il appartiendra de décider à quel moment elle pourra être discutée.

Pour être clair, je tiens à souligner que je souhaite en tout premier lieu avoir une concertation à ce sujet. Par la suite, je m'occuperai éventuellement de la circulaire. Il me semble que ceci est la chronologie normale. Dans les jours à venir, je prendrai des initiatives à ce sujet.

M. le Président. — En conclusion de l'interpellation de M. Hatry, j'ai reçu deux motions.

La première émane de M. Bock et de Mme Herman et est ainsi rédigée :

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de M. Hatry et la réponse du ministre de l'Emploi et du Travail;

Demande au gouvernement de ne pas appliquer aux appareils de levage utilisés dans des immeubles dont les étages sont exclusivement destinés au logement et qui ne comportent comme seuls salariés qu'une concierge ou un ménage de concierges, les dispositions de l'arrêté royal du 12 décembre 1984. »

De tweede, ingediend door de heren Moens, Flagother, Jan Leclercq, Vanderborgh en Mouton luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van de heer Hatry en het antwoord van de minister van Tewerkstelling en Arbeid,

Gaat over tot de orde van de dag. »

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de M. Hatry et la réponse du ministre de l'Emploi et du Travail,

Passe à l'ordre du jour. »

Nous procéderons ultérieurement au vote sur la motion pure et simple, qui bénéficie de la priorité.

Wij stemmen later over de eenvoudige motie, die de voorrang heeft.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER JAN LECLERCQ TOT DE EERSTE MINISTER, TOT DE MINISTER VAN LANDS-VERDEDIGING EN TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR LEEFMILIEU EN MAATSCHAPPELIJKE EMANCIPATIE OVER «DE ONVERANTWOORDE OPSTAPELING VAN GASGRANATEN TE HOUTHULST »

INTERPELLATION DE M. JAN LECLERCQ AU PREMIER MINISTRE, AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE ET AU SECRETAIRE D'ETAT A L'ENVIRONNEMENT ET A L'EMANCIPATION SOCIALE SUR «L'ENTREPOSAGE IRRRESPONSABLE DE GRENADES A GAZ A HOUTHULST »

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Jan Leclercq tot de Eerste minister, tot de minister van Landsverdediging en tot de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie over «de onverantwoorde opstapeling van gasgranaten te Houthulst ».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Jan Leclercq. — Mijnheer de Voorzitter, de naam Ieper is, voor wie vertrouwd is met de geschiedenis, verbonden met de bloei van de Vlaamse steden in de middeleeuwen en van de lakennijverheid, die er de economische ruggegraat van vormde.

Helaas is de naam Ieper voor miljoenen in Europa ook geassocieerd met een van de bloedigste veldslagen uit de eerste wereldoorlog, met eindeloze loopgraven, gevechten en, jammer genoeg, met een van de meest moordende wapens uit deze oorlog, het gifgas yperiet, waaraan het zijn naam ontleent. De talloze strijders uit die oorlog hadden er een bijna panische angst voor. De streek van de Westhoek is nooit hersteld van de gevolgen van de eerste wereldoorlog.

Niet alleen werden er onnoemlijke verwoestingen aangericht — de stad Ieper werd omzeggens van de kaart geveegd —, maar bovendien trad er nadien ontvolking en een economische inzinking op die heden ten dage nog niet ten einde is. Collega Bourgeois zal meer in het bijzonder ingaan op de gevolgen van de oorlog op de streek.

U zult dan ook begrijpen dat de bevolking in West-Vlaanderen aan deze geschiedenis herinnerd werd en pijnlijk opgeschrikt door de berichten over de opstapeling in Poelkapelle van aanzienlijke hoeveelheden chemische munitie, afkomstig uit de eerste wereldoorlog, die nog alle dagen wordt opgegraven op de slagvelden aldaar van deze oorlog.

In ons land wordt heden ten dage nog jaarlijks ongeveer de 200 ton munitie, afkomstig uit beide wereldoorlogen, opgeruimd. Daarnaast ruimt de ontminningsdienst van de zeemacht, die ook bevoegd is voor een bepaalde kuststrook, jaarlijks eveneens nog 50 à 60 ton explosieven van Britse, Amerikaanse, Franse, Duitse of soms zelfs Japanse makelij.

Voor zover ik weet wordt ongeveer 10 pct. van deze munitie, na sorteren, als chemische munitie beschouwd. Zij zou onder meer mosterdgas of yperiet, fosgeen, defosgeen, fenyldichloor arsine, difenyldichloor arsine en lewisiet omvatten en dat wordt opgestapeld te Poelkapelle, nagenoeg in de open lucht. Afgezien van het stalen omhulsel en de springstof, ligt er aldaar toch enkele ton eigenlijke toxische stof.

Het is bekend dat deze rotzooi vele jaren, in beton gegoten, gedumpt werd in de golf van Gascogne. Daarvan zegt een officier van de ontminningsdienst van de zeemacht in een recent interview: «Je kunt dat vergelijken met de kernafval die in betonblokken gedumpt wordt. Die blokken zinken 1 000, 2 000 meter diep, niemand kan ooit gaan kijken hoe het ermee gesteld is. Misschien halen we op die manier over twintig jaar een ramp op onze nek.» Dit is wellicht de reden waarom een aantal landen in 1972 het Verdrag van Oslo hebben gesloten, waardoor het dumpen in zee verboden werd. Tussen 1954 en 1972 werd door België niet minder dan 800 ton chemische munitie in zee gedumpt. In 1980 werd dan nog eens uitzonderlijk 225 ton munitie die ongeveer 11,25 ton toxische stof omvatte in de golf van Gascogne gedumpt.

Sedertdien zitten wij opgezadeld met het probleem en met de vraag: wat te doen met deze types van munitie, die nog alle dagen opgegraven worden en dat wellicht nog gedurende ettelijke jaren? Het komt dan ook onbegrijpelijk voor dat men sedert 1972 en alleszins sedert 1980 het probleem heeft laten aanslepen en het gevonden gevaarlijk goede gewoon opstapelt. Realiseert men zich wel de omvang van de ecologische ramp in West-Vlaanderen, wanneer de toxische stof eventueel, om welke reden dan ook, zou vrijkomen? De bevolking verwacht nu, op korte termijn, een oplossing en aanvaardt niet dat er eerst iets gebeurt, zoals dit al te vaak het geval is.

Ik wil grif toegeven dat de verantwoordelijkheid hiervoor niet enkel bij Landsverdediging ligt. In dit verband wil ik graag hulde brengen aan de ontminningsdiensten van het leger die dag in dag uit in de weer zijn om de rotzooi op te halen en vaak ook onschadelijk te maken. Op geregelde tijdstippen vallen er dan ook dodelijke slachtoffers. Maar precies ten aanzien van chemische munitie staan zij machteloos en kunnen zij hoogstens identificeren.

Ik verheug mij erover, mijnheer de minister van Landsverdediging, dat u onmiddellijk gereageerd heeft toen u op de hoogte werd gebracht van het probleem en u de zaak nader heeft bekeken.

Het is duidelijk dat diverse andere departementen hier een verantwoordelijkheid dragen. Ik noem in de eerste plaats het departement Leefmilieu. Graag vernam ik dan ook of dit departement zich met de gestelde problematiek heeft beziggehouden, of er een rampenplan bestaat rond Houthulst-Poelkapelle — de burgemeester aldaar is in elk geval van niets op de hoogte — en of Leefmilieu zijn medewerking heeft verleend om het probleem op te lossen.

Voorts denk ik dat de bevolking het recht heeft te weten welke maatregelen en beslissingen de regering heeft genomen om een definitieve en afdoende oplossing voor deze chemische munitie tot stand te brengen. Bepaalde studiebureaus hebben oplossingen voorgesteld waarbij de chemische munitie niet alleen zou worden geïdentificeerd, maar ook geneutraliseerd en waarbij de toxische stof onschadelijk zou worden gemaakt ter plaatse of elders. Ons land kan hier voor een technologische innovatie zorgen die in het buitenland nog niet bestaat en die ook daar bruikbaar zou zijn. Bijna elk West-Europees land beschikt immers nog over chemische munitie die dient te worden vernietigd.

Er is over een dergelijke installatie een preliminaire studie die dateert van januari 1986. Wij zijn nu 3 jaar later. Door een zekere touwtrekkerij tussen Landsverdediging en Leefmilieu is er tot op heden niets beslist noch gebeurd.

Dit kan niet langer blijven duren. De vraag is dan ook binnen welke termijn, met welke middelen en volgens welke planning en kalender, men nu eindelijk van regeringswege een oplossing zal realiseren.

De bevolking in de Westhoek, in West-Vlaanderen en daarbuiten, alsmede het personeel van de ontminningsdiensten, verwachten op deze vraag vandaag een antwoord en zullen de regering in de toekomst nauwlettend op de vingers zien. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Bourgois.

De heer Bourgois. — Mijnheer de Voorzitter, ik sluit mij volkomen aan bij de interpellatie van mijn partijgenoot, Jan Leclercq, in verband met de gifgasbommen die opgestapeld zijn in het bos van Houthulst.

Het arrondissement Ieper, dat ik als parlamentslid vertegenwoordig, behoort bij een eventueel ongeval tot de directe gevaarzone. Vandaag wil ik dan ook de tolk zijn van de man in de straat en u zeggen hoe hij staat tegenover de bestaande toestand en de ontminningsdienst van de landmacht te Houthulst. Onze bevolking leeft reeds jaren met deze gevaarlijke tuigen in haar omgeving zonder er nog veel aandacht aan te besteden noch er zich erg druk over te maken. Men is eraan gewend geraakt, net zo goed als men eraan gewend is geraakt dat er ieder jaar opnieuw, bij het steeds dieper ploegen van de velden, slachtoffers vallen onder de landbouwers van de Westhoek op het moment dat zij met hun ploeg in aanraking komen met een nog niet ontploft tuig uit de eerste wereldoorlog.

Ik kan u echter verzekeren, mijnheer de minister, dat, nu het probleem van deze chemische wapens bijna dagelijks in de media aan bod komt, de onverschilligheid bij de bevolking is verdwenen.

De Conferentie van Parijs heeft de onrust onder de bevolking enorm doen toenemen. De Westhoek is wakker geschud en verwacht van de overheid dat zij haar verantwoordelijkheid ter zake op zich neemt. Men kan de bevolking die plots ongerustheid bezwaarlijk kwalijk nemen, zij vindt immers in belangrijke mate haar oorzaak in onwetendheid of het slecht geïnformeerd zijn. Zij die wisten dat er zich een ontminningsdienst in de streek bevindt, hadden daarom nog geen weet van de tonnen chemische wapens die daar opgeslagen zijn.

Ik moet er wellicht niemand aan herinneren dat onze streek een strijdtonel is geweest van de eerste wereldoorlog.

Zij werd als het ware geheel verwoest, honderdduizenden jonge mensen hebben er hun leven gelaten voor onze vrijheid en democratie.

Onze ouders en voorouders zijn naar Frankrijk gevlucht en hebben have en goed moeten achterlaten. Als zoon van een oudstrijder van de eerste wereldoorlog en als weerstander van de tweede wereldoorlog zal u begrijpen dat ik mij steeds nauw betrokken heb gevoeld bij gelijk welke gebeurtenis met een vaderlandslievend karakter.

Precies om deze reden zult u het mij wellicht niet kwalijk nemen dat ik in mijn uiteenzetting niet zo zeer stilsta bij de technische en financiële problemen die aan een ontmanteling van deze chemische wapens verbonden zijn, maar vooral de aandacht vestig op de menselijke aspecten ervan.

De voorgaande spreker heeft trouwens de technische problemen voldoende beklemtond.

De slag van Passendale, mijnheer de minister, die een onder-reel vormde van de derde slag om Ieper greep plaats van juli 1917 tot november 1917. Aan beide zijden van de gevechtslinies sneuvelden een half miljoen soldaten. De strijd voor een terreinwinst van acht kilometer herschiep het landschap in een bloed- en modderbad. De talrijke militaire kerkhoven zijn de stille getuigen van wat zich in onze streek heeft afgespeeld.

De jonge generaties worden daar vandaag misschien te weinig aan herinnerd. Op de plaats waar de kerk van Passendale heeft gestaan, plaatsten de Duitsers een bord met het opschrift Kirche Passendale.

Weet u, mijnheer de minister, dat er na de eerste wereldoorlog slechts 28 pct. van de landbouwers is teruggekeerd naar hun streek omdat ze meenden dat de grond nooit meer vruchtbaar kon worden gemaakt?

De gemeente waar ik burgemeester van ben, Groot-Zonnebeke, heeft de triestige eer dat vanop haar grondgebied, in de nacht van 12 op 13 juli 1917 voor de eerste maal door Duitse batterijen mosterdgasgranaten op de Engelse stellingen te Ieper werden afgevuurd. Dit gas kreeg nadien de naam yperiet.

Voordien, in 1915, tijdens de eerste Duitse gasaanvallen werden geen obussen met kanonnen afgevuurd, men liet chloorgas ontsnappen uit ijzeren flessen die ingebouwd lagen in de borstwering van de loopgrachten. Het is niet overdreven te zeggen dat er thans tonnen gasgranaten opgestapeld liggen in het kamp van de ontminningsdienst van Houthulst.

Volgens berekeningen van de Duitse generale staf moesten er bij beschieting 300 gasgranaten worden afgevuurd per hectare om de totale oppervlakte van de vijandelijke stellingen te vernietigen. Zulke beschietingen hadden het meeste effect bij droog weer en moesten om de twee dagen worden herhaald, althans tijdens de hevigste gevechten ten oosten van Ieper in de zomer en de herfst van 1917. Wegens de drassige bodemgesteldheid zijn ten minste één op drie afgevuurde granaten in de moerasgrond blijven steken zonder te ontploffen. De ondergrond van ons gewest is een reusachtig arsenaal van gasmunitie en ander oorlogstuig.

Vroeger werd de gasmunitie in betonnen blokken gegoten en in de golf van Gascogne in zee geworpen. Dat mag niet meer, maar men heeft voorlopig geen andere oplossing. De gewone man in de straat heeft wel een oplossing, een zeer goedkope: dat zij die zonder invoervergunning al dit tuig in ons land hebben binnengebracht het nu komen terughalen. Ik weet wel dat het niet zo eenvoudig is als de man in de straat zich voorstelt.

Mijnheer de minister, het heeft de SP-senatoren toch genoeg gedaan bij een bezoek aan uw kabinet op maandag 16 januari jongstleden te kunnen vaststellen dat u werkelijk reeds geruime tijd met deze problematiek bezig was, en niet op de Conferentie van Parijs hebt gewacht om maatregelen te treffen. Jammer genoeg hebben bepaalde van uw collega's niet dezelfde belangstelling betoond voor deze problematiek, zo niet hadden we vandaag wellicht reeds verder gestaan. Samen met de bevolking ben ik u dankbaar voor uw inspanningen. Toch willen we duidelijkheid over wat er in de nabije toekomst zal gebeuren, maar ook de zekerheid dat dit ook metterdaad zal gebeuren. Op die manier moet immers te allen prijze worden vermeden dat er zich binnen afzienbare tijd nieuwe drama's afspelen onder degenen van wie de ouders of de grootouders reeds het slachtoffer zijn geweest van deze wapens.

Zij zijn het immers die vandaag de vraag stellen hoe het toch mogelijk is dat men miljarden heeft om steeds nieuwe wapens te maken, maar geen paar honderd miljoen heeft om oude wapens te vernietigen. Wij rekenen op een bevredigend antwoord en op een krachtige en snelle oplossing. (Applaus.)

De Voorzitter. Het woord is aan de heer Capoen.

De heer Capoen. — Mijnheer de Voorzitter, het probleem van het opslaan van munitie en gasgranaten in Houthulst hebben we al een paar keer kunnen behandelen, onder meer naar aanleiding van het dramatisch ongeval enkele jaren geleden waarbij leden van de ontminningsdienst het leven verloren.

Ter gelegenheid van deze interpellatie die ik helemaal onderschrijf, wil ik de aandacht vragen van de minister voor de ophaling van die springtuigen waarvan er dagelijks in de frontstreek van de Westhoek worden gevonden.

Jaarlijks haalt men ongeveer 200 ton springstoffen boven waarvan ongeveer 10 pct. of 20 ton gasbommen zijn. Dit gebeurt meestal door landbouwers tijdens hun activiteiten op het veld of door aannemers van grond- of graafwerken.

De heer Bourgois heeft terecht gesproken over het verschijnsel van de gewinning. Het is in onze streek een dagelijks beeld bommen te zien liggen aan de straatkant of in de gracht. Ze worden daar gelegd door de aannemers of landbouwers, die geen tijd willen verliezen. Zij verzuimen de rijkswacht of de plaatselijke veldwachter te verwittigen die op hun beurt de ontminningsdienst moeten oproepen om de tuigen te bergen.

Daardoor liggen er in de frontstreek her en der allerlei soorten springtuigen — het ene al gevaarlijker dan het andere — verspreid.

De bewoners van de streek zijn hiermee vertrouwd. Zij weten welke tuigen van Franse of Engelse herkomst zijn en welke kunnen ontploffen. Daardoor ontstaat er een zeer gevaarlijke situatie en wordt de openbare veiligheid ernstig bedreigd. Vooral de spelende kinderen lopen gevaar. Ik heb mij daar in de laan waar ik woon persoonlijk kunnen van vergewissen. Het gaat om de Canadalaan die twee kilometer lang is en die de rijksweg Ieper-Menen verbindt met Hill 62. Heuvel 62 is een strategische heuvel van 62 meter hoog waar men gedurende vier jaar ononderbroken heeft gevochten. De tegenstrevers konden er elkaar horen praten, maar ook met granaten naar elkaars hoofd gooien. Voor twee jaar zag ik daar twee kinderen van 12 en 14 jaar oud, van de heuvel waar een mooi park is aangelegd weerkomen en met een bom op de bagagedrager van hun fiets. Bij ondervraging van de kinderen bleek dat ze niet wisten wat ze bij zich hadden.

Mijnheer de minister, het gaat hier niet om een alleenstaand feit. Het gevaar is nog groter voor de kinderen die slechts toevallig in de streek zijn en niet vertrouwd zijn met het gegeven, alsmede voor de nieuwsgierigen en de souvenirjagers.

Ik maak het geregeld mee dat mensen gewoon stoppen, de bommen opladen en ze mee naar huis nemen. Die bommen worden dan tot allerlei kunstvoorwerpen verwerkt. Een bijkomende factor is dat de leden van de ontminningsdienst deze munitie in zeer primitieve omstandigheden moeten verwijderen nadat zij hiervan melding hebben gekregen.

Mijnheer de minister, er moet dringend een oplossing worden gevonden om het probleem van het opslaan van springtuigen in Houthulst te verhelpen. Men moet tevens een efficiënter en sneller systeem uitwerken om de bommen vanuit de frontstreek over te brengen naar een plaats waar zij op een deskundige manier onschadelijk kunnen worden gemaakt. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Tyberghien.

Mevrouw Tyberghien-Vandenbussche. — Mijnheer de Voorzitter, de minister gaf reeds een geruststellend antwoord op mijn dringende parlementaire vraag op 16 januari jongstleden.

In Houthulst zal een verwerkingseenheid worden gebouwd en er komen maatregelen om de veiligheid te verhogen.

De bevolking blijft ons nog steeds met vragen bestoken. Men wenst duidelijkheid, zekerheid omtrent de veiligheid.

Men wil weten wat de gevolgen zijn indien er toch een ongeluk gebeurt. Telkens opnieuw rijzen vragen omtrent het overvliegen van vliegtuigen en helicopters boven de stapelplaats.

Is er voldoende controle? Zijn er duidelijke richtlijnen?

Bestaat daar nog een luchtcorridor?

Op welke hoogte mag worden gevlogen? Zouden er niet beter geen vliegtuigen meer boven die stapelplaats passeren?

Een tweede reeks vragen die wij geregeld horen, gaan over de ontmantelingsinstallatie. Wat gebeurt er na de ontmanteling en na de identificatie? Kan al de probleemmunitie werkelijk worden vernietigd? Wij worden telkens opnieuw geconfronteerd met verschillende visies. De samenstelling van de «chemische flessen» is immers zeer verscheiden. Ter informatie en voorlichting van de bevolking heeft men gezegd dat er drie categorieën zijn. Een eerste groep toxische munitie kan gemakkelijk worden vernietigd door reactie, een tweede groep door verbranding, zelfs op een milieuvriendelijke manier, want men zal de rook filteren.

Voor de derde groep bestaan er nog altijd grote vraagtekens, want het gaat om arsenicumverbindingen. Sommigen beweren dat hiervoor nog geen oplossing werd gevonden en dat dit soort toxisch afval opnieuw moet worden opgeborgen.

Intussen heb ik deze vraag gesteld aan de minister van Leefmilieu die ze voor onderzoek heeft voorgelegd aan de Openbare Maatschappij voor Afvalverwerking. Wij wachten nu op het antwoord.

Een derde vraag die leeft bij de bevolking die dichtbij de stapelplaatsen woont, is of de wetten betreffende de oorlogsschade en de oorlogsslachtoffers al dan niet van toepassing zijn.

Na de twee wereldoorlogen werden heel wat wetten uitgevaardigd en uitvoeringsbesluiten genomen ten behoeve van degenen die schade hadden opgelopen ingevolge oorlogshandelingen. Men dacht daarbij vooral aan de gevolgen van de ontplofing van munitie en oorlogstuig. Het algemeen principe van schadevergoeding ligt natuurlijk vervat in artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, dat luidt: «Elke daad van de mens waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt verplicht degenen door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden.» Artikel 1383 preciseert dat die aansprakelijkheid niet alleen de schade veroorzaakt door eigen daden betreft maar ook die welke door nalatigheid of door onvoorzichtigheid werd veroorzaakt.

In de wetten betreffende het verlenen van herstel aan burgerlijke oorlogsslachtoffers, gecoördineerd op 19 augustus 1921, wordt ook de schade veroorzaakt door ontplofing van munitie opgenomen. Deze wetten werden in het verleden vrij goed toegepast.

In 1954 werd een nieuwe wet uitgevaardigd betreffende de herstellensioenen voor de burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940-1945. In deze wet worden naast de algemene voorwaarden voor schadeloosstelling en de gerechtigden ook beperkende voorwaarden vermeld. Artikel 2, 6°, handelt over de ontplofing tijdens de oorlog 1940-1945 of nadien van munitie en oorlogstuig welke niet in het vermogen van particulieren gekomen zijn of niet in de inventaris van het leger opgenomen zijn of opnieuw opgenomen werden. In geval van particulier bezit gelden de gewone regels van de burgerlijke aansprakelijkheid. In geval van legerbezit geldt de bijzondere overheidsaansprakelijkheid, of in voorkomend geval, de burgerlijke aansprakelijkheid.

Voor de uitvoering van deze wet werd bij het ministerie van Openbare Werken een provinciale directie voor oorlogsschade opgericht. Deze moest oordelen of men wel degelijk te maken had met schade veroorzaakt door oorlogshandelingen of oorlogstuig.

De toepassing van deze wet in de huidige periode roept echter heel wat vragen op.

Door de regionalisering van de bevoegdheid inzake Openbare Werken rijst de vraag of die commissie nog bestaat en tot wie men zich moet richten in geval van oorlogsschade of ontplofing.

Het is natuurlijk niet de minister van Landsverdediging die moet antwoorden op deze vraag maar ik wou hier toch de aandacht vestigen op dit probleem. De wet bepaalt immers ook dat het ministerie van Landsverdediging verantwoordelijk is voor de schade wanneer het een fout zou hebben begaan. De interpretatie van deze bepaling kan aanleiding geven tot heel wat discussie. Men kan onder meer de vraag stellen of dergelijk oorlogstuig na meer dan 40 jaar nog altijd aanleiding kan geven tot schadegevallen. Het is een onbehaaglijke situatie voor de minister om voortdurend in de onzekerheid te verkeren of het ministerie van Landsverdediging in gebreke zal worden gesteld, met alle gevolgen van dien. De gasgranaten en de probleem-munitie zorgen dus voor nog meer problemen wanneer men de wettelijke bepalingen ter zake wil toepassen.

Ik houd een nieuw pleidooi voor een snelle realisatie van de ontmantelings- en identificatie-installatie, opdat al deze problemen zo spoedig mogelijk van de baan zouden zijn.

In juni 1986, na het ongeval in Houthulst, heb ik de vorige minister dezelfde vragen gesteld en ik kreeg toen de belofte dat de verwerkingsinstallatie er zou komen, en wel zo vlug mogelijk.

De commissie voor de Defensie was indertijd tweemaal ter plaatse en al onze hoop was gericht op de vorige minister, maar hij kon zijn plannen niet realiseren.

Mijnheer de minister, vandaag kijken we met vertrouwen uit naar uw daden. U heeft de koe bij de horens gevat. Het stemt ons gelukkig dat u de vaste wil toont om iets te doen.

De bevolking van onze streek, aan beide kanten van de IJzer, volgt met argusogen de uitvoering van die belofte. Wij hopen dat de 150 miljoen in de kortst mogelijke tijd zal worden besteed.

Het wordt een goede besteding want volgens alle ramingen zal tot in het jaar 2050, elk jaar nog evenveel munitie uit de bodem worden opgegraven en weggevoerd.

Wij rekenen op de minister. De bevolking zal hem dankbaar zijn.

M. le Président. — La parole est à M. Coëme, ministre.

M. Coëme, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, lorsqu'au milieu du mois d'août, j'ai eu pour la première fois connaissance de ce dossier, je n'en ai pas cru mes yeux. Des photos extrêmement précises me révélaient les conséquences de la bêtise humaine. Je pense à l'utilisation de ces bombes chimiques pendant la première guerre mondiale.

Mais j'avais également sous les yeux le résultat de l'inconséquence de notre société qui — combien d'années après! — n'a toujours pas fait disparaître des engins qui pourraient se révéler très dangereux. J'y reviendrai dans quelques instants.

Zoals ik reeds heb kunnen verduidelijken op deze tribune in antwoord op de mondelinge vragen gesteld door mevrouw Tyberghien en door de heer Capoen, zal het ministerie van Landsverdediging de constructie van een ontmantelingsinstallatie voor zijn rekening nemen voor de identificatie, de extractie en de recuperatie van de chemische bestanddelen uit de munitie, en de vernietiging van de niet-chemische bestanddelen.

De aldus gerecupereerde toxische bestanddelen zullen op een hermetische wijze worden overgebracht naar verbrandingsinstallaties in België of in het buitenland; deze laatste operatie hangt evenwel niet af van het departement van Landsverdediging. Zeer binnenkort zal een dossier worden voorgesteld op het MCEC met de bedoeling zo spoedig mogelijk de bedragen vrij te maken voor de realisatie van dit project.

Men vraagt waarom men zo lang gewacht heeft alvorens een oplossing te zoeken voor dit probleem.

Toen ik dit dossier vorige zomer voor het eerst inzag heb ik onmiddellijk de nodige maatregelen doen nemen om de werkprocedure in het vernietigings- en opslagcomplex van Houthulst te herzien, met de bedoeling de veiligheid maximaal te verhogen, in afwachting van de bouw van een geautomatiseerde ontmantelingsinstallatie. Zo heeft men onlangs een geautomatiseerde reinigingsinstallatie voor hoog-risico-munitie in gebruik genomen. Op het eind van vorig jaar heb ik besloten zo snel mogelijk een terreinrobot te laten aankopen om in de toekomst alle manuele ingrepen te vermijden. De levering van dit werktuig is gepland voor eind april 1989.

De veiligheid van het militair personeel belast met deze verschillende taken is een prioritaire doelstelling, en het spreekt vanzelf dat een verhoogde veiligheid voor de ontminers *ipso facto* een verhoogde veiligheid van de burgers van de Westhoek impliceert.

Het gevaar voor een ecologische catastrofe, die op de Conferentie van Parijs over de chemische wapens ter sprake kwam werd echter mateloos overdreven. Er is geen sprake van een gevaar dat voor de streek specifieke maatregelen zou vereisen, zoals een rampenplan in geval van een massale explosie van de bommen. Een dergelijke mogelijkheid is volgens de specialisten volkomen uitgesloten gezien de voorzorgsmaatregelen die voor de opslagmodaliteiten van de munitie werden genomen. U vraagt naar de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de verscheidene departementen. Men kan zich inderdaad afvragen waarom na zoveel jaren geen oplossing voor dit probleem is gevonden, ook nadat ikzelf van bij het begin op een spoedige behandeling van deze zaak had aangedrongen.

Precies omdat men gedurende te lange tijd de bal terugkaatste om te weten wie precies wat deed in dit domein, heb ik besloten dit dossier te bespoedigen door op kosten van Landsverdediging over te gaan tot de bouw van een ontmantelingsinstallatie.

Het behoort evenwel tot de bevoegdheid van de staatssecretaris van Leefmilieu of tot die van de minister van Volksgezondheid van het Vlaamse Gewest om te zorgen voor de vernietiging van de gerecupereerde toxische stoffen en deze operatie te financieren.

J'ai demandé à l'équipe qui s'occupe plus particulièrement de cette question à mon département, d'inviter les collaborateurs de Mme Smet et de M. Kelchtermans à une concertation, qui doit être décisive, afin de coordonner les différentes phases de l'action.

Je remercie les interpellateurs qui ont bien voulu reconnaître que j'avais pris cette affaire « comme un taureau par les cornes ». Je pense, en effet, que trop de temps a été perdu. Soyez sûrs que toute la diligence sera faite.

Depuis une dernière intervention à cette tribune, j'ai donné des instructions à l'état-major général pour qu'un dossier que je puisse présenter devant le Conseil des ministres me soit fourni dans les meilleurs délais.

Je puis également vous garantir que les avions et les hélicoptères ne voleront pas au-dessus de ce dépôt. J'ai dit ce qu'il fallait penser de l'inquiétude répandue dans la population, mais il va de soi que des risques inutiles doivent être totalement écartés.

En ce qui concerne la question posée par Mme Tyberghien sur les conséquences de la guerre, puis-je demander à l'honorable membre de la formuler par écrit. Elle mérite, en effet, une réponse précise, après des recherches adéquates.

Wat de termijnen betreft, heb ik de vaste hoop dat nog dit jaar met de bouw van de ontmantelingsinstallatie zal worden begonnen en dat begin 1991 de eerste chemische munitie zal worden vernietigd. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Jan Leclercq.

De heer Jan Leclercq. — Mijnheer de Voorzitter, het zeer omstandige antwoord van de minister verheugt me. Ik feliciteer hem voor zijn kordate aanpak, zoals ik ook in mijn interpellatie heb gezegd.

Ik hoop alleen dat zijn nationale en regionale collega's bevoegd voor Leefmilieu, beseffen dat zij ook hun steentje — hoe klein het ook is — moeten bijdragen en dat zij op de uitnodiging van de minister zullen ingaan.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN DE HEER VAN THILLO TOT DE MINISTER VAN FINANCIËN OVER «DE PROBLEMATIEK VAN DE HERGROEPING VAN DE OPENBARE KREDIETINSTELLINGEN»

INTERPELLATION DE M. VAN THILLO AU MINISTRE DES FINANCES SUR «LES PROBLEMES QUE POSE LE REGROUPEMENT DES INSTITUTIONS PUBLIQUES DE CREDIT»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Van Thillo tot de minister van Financiën over «de problematiek van de hergroepering van de openbare kredietinstellingen».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Van Thillo. — Mijnheer de Voorzitter, de inhoud van het rapport-Verplaatse heb ik via de pers leren kennen en ik heb het rapport zelf eveneens kunnen lezen.

De openbare kredietinstellingen zouden rond twee assen worden geherstructureerd: enerzijds onder leiding van de ASLK en anderzijds onder leiding van het Gemeentekrediet. Over de aanbeveling van de werkgroep zou volgens *De Financieel Economische Tijd* binnen de regering een consensus bestaan. De Generale Bank en de Amrobank hebben het noodzakelijk gevonden om de handen in mekaar te slaan in een poging om op Europese schaal concurrentieel te worden. Zelfs deze samenwerking maakt van de Generale Bank op Europees vlak geen «megabank». Om de openbare kredietinstellingen op dit niveau te brengen, zouden ze alle zes moeten worden gefusioneerd tot

één enkele financiële holding. De werkgroep slaat de bal mis met de voorgestelde constructie met twee openbare financiële holdings, indien men meent dat de openbare kredietinstellingen hierdoor een Europese dimensie zullen krijgen.

Met de wet van 7 augustus 1980 heeft de wetgever van de ASLK de grote openbare bank gemaakt. Het is merkwaardig dat men nu van het Gemeentekrediet als het ware een tweede openbare bank poogt te maken.

Het Gemeentekrediet wordt in deze rol geduwd op een ogenblik dat een studie, die in zijn opdracht werd uitgevoerd, concludeert dat zijn «bank willen zijn» niet het verhoopte resultaat heeft opgeleverd.

Hoewel dus enerzijds het Europa van morgen wel voor ogen staat, maar niet bereikt wordt bij de herstructurering van de openbare kredietinstellingen, laat men evenmin de bestaande OKI's toe hun specifieke activiteit verder uit te bouwen, maar worden zij op grond van hun te beperkt eigen vermogen bij de ASLK en het Gemeentekrediet gevoegd.

Hierbij gaat men gemakshalve voorbij aan het feit dat de ASLK en het Gemeentekrediet, als ze afzonderlijk blijven, waarschijnlijk de vereiste solvabiliteitsratio's kunnen waarmaken en dat wanneer zij verplicht zullen worden participaties te nemen in de andere OKI's, hun solvabiliteit in het gedrang zal komen.

De noodzaak van een openbare financiële sector is door de werkgroep als strategische keuze naar voren gebracht. Een hergroepering van de instellingen zou daarbij een bescherming tegen mogelijke raiders waarborgen. Deze overtuiging is moeilijk te begrijpen. Enkel het Gemeentekrediet en de NMKN hebben het statuut van naamloze vennootschap. Het Gemeentekrediet is bovendien in handen van de provincies en gemeenten.

Alleen de NMKN is op de beurs genoteerd. Maar het is eveneens bekend dat de meerderheid van de aandelen zich in handen van de overheid bevindt.

Door de holdings stevig in eigen handen te houden zal de overheid steeds verplicht zijn ten minste de helft van de kapitaalverhogingen te onderschrijven die vroeg of laat toch nodig zullen zijn om naast alle andere mogelijkheden het eigen vermogen aan de solvabiliteitsratio's aan te passen.

Zo blijft er een discriminatie bestaan ten opzichte van de twee andere financiële sectoren, omdat deze plicht tegelijk een voorrecht is. Voor iedere honderd frank kapitaal moeten de openbare kredietinstellingen immers slechts voor vijftig frank op de kapitaalmarkt een beroep doen. Dat druist toch iets te veel in tegen het principe van de harmonisering van de werkingsvoorwaarden.

Anderzijds zal de moeilijke financiële toestand van de overheid een echte internationalisering van de kredietinstellingen, waarvoor nieuwe financiële middelen noodzakelijk zijn, sterk belemmeren.

Het verslag geeft de indruk dat de bestaande concurrentievervalsing evenmin zal worden opgelost, aangezien het monopolie van het Gemeentekrediet inzake financiering van de ondergeschikte besturen met de ASLK zal worden gedeeld. Ik ben ervan overtuigd dat de minister mij kan bevestigen dat ook de banken en spaarbanken toegang zullen krijgen tot deze markt.

Bij de werkzaamheden van de werkgroep-Verplaatse werden de verantwoordelijken van de betrokken openbare kredietinstellingen enkel gehoord maar niet actief betrokken.

Op de voorstellen van de werkgroep werd door de woordvoerders van bijna alle betrokken instellingen sceptisch of negatief gereageerd, terwijl de voorgestelde samenvoeging van het Gemeentekrediet en de NMKN trouwens niet alleen in de betrokken milieus vragen doet rijzen.

Door deze samenvoeging zou de NMKN goedkope werkmiddelen ter beschikking krijgen, die zij nu moet missen. De balansgegevens van de NMKN leren echter dat deze instelling voor het jaar 1986-1987 in totaal 34,7 miljard goedkope deposito's heeft ingezameld. Voor het jaar 1987-1988 zou dit rond 50 miljard liggen. De bovenstaande motivering mist dan ook iedere grond.

Volgens de gegevens van het rapport-Verplaatse heeft van de OKI's enkel de NMKN een voldoende marge inzake het nuttig eigen vermogen in verhouding tot de vreemde middelen (*gearing ratio*). Het Gemeentekrediet daarentegen voldoet ruimschoots aan het gewogen risicovolume (*risk assetsratio*).

Op dat vlak wordt bijgevolg de as rond het Gemeentekrediet erg bevoorordelig ten opzichte van de as rond de ASLK.

Bovendien stel ik ook vragen omtrent de uitlating van de werkgroep in haar rapport aangaande de kwantitatief evenwichtige samenstelling van de twee groepen. Volgens gegevens geput uit *Aspekten en Documenten* 82 van de Belgische Vereniging der Banken, gebaseerd op de balansen 1987, kom ik tot de vaststelling dat er een discrepantie bestaat met de in het rapport staande cijfers en die van de Vereniging der Banken. Wat betreft het balanstotaal, is de groep rond het Gemeentekrediet circa 45 pct. groter dan de groep rond ASLK, daar waar de werkgroep een percentage van 27 pct. gebruikt. In absolute cijfers maakt dit een verschil van meer dan 660 miljard.

Op het vlak van de kredietportefeuille is de groep rond het Gemeentekrediet circa 53 pct. groter dan die rond de ASLK, dit met inbegrip van de instellingen erkend door NKBK en NILK. In absolute cijfers geeft dit een verschil van meer dan 650 miljard. De in het rapport geciteerde 17 pct. vind ik nergens terug. Voor het totaal der aangetrokken middelen, cliëntendeposito's, obligaties en kasbons, is de groep rond het Gemeentekrediet 33 pct. groter dan die rond de ASLK, daar waar de werkgroep spreekt over een verschil van 15 pct. In absolute cijfers spreken we hier over een bedrag van ruim 396 miljard.

Daar mijn berekeningen stoelen op cijfers uit de balansen van de instellingen in kwestie en mijn uitkomsten helemaal niet overeenstemmen met de resultaten van de werkgroep, vraag ik me af op welke gegevens zij zich gebaseerd heeft om tot haar bevindingen te komen.

Bijzonder scherp is de reactie geweest van een van de hoogste verantwoordelijken bij de openbare kredietinstellingen betreffende het Centraal Bureau voor hypothekair krediet (CBHK). De kritiek op het CBHK stoelt vooral op het feit dat het CBHK de jongste jaren een deel van de markt voor hypothecaire leningen heeft veroverd door het toestaan van leningen op lange termijn tegen vaste rentevoeten.

Deze lange-termijnleningen financiert het Centraal Bureau met middelen op korte en middellange termijn.

Het verlenen op ruime schaal van leningen tegen een vaste rentevoet wordt verantwoord met verscheidene argumenten.

Ten eerste wordt gesteld dat de vaste rente bij hypothecaire leningen juridisch verplicht en de 5-jaarlijkse herziening juridisch aanvechtbaar is. Niet alleen de rechtbanken hebben de variabiliteit aanvaard, ook de Controledienst voor de verzekeringen heeft ze officieel toegelaten. Ze wordt, behalve door het CBHK, door alle kredietinstellingen ook toegepast. Bij de belangrijke rentedalingen van de vorige jaren werden deze aanpassingen door de ontleners en de consumentenorganisaties met dank aanvaard. Zouden dan al die instellingen in de onwettigheid leven?

Ten tweede wordt gesteld dat iedereen geruime tijd vaste rentetarieven heeft toegepast en dit gedurende ettelijke jaren. Het is wel juist dat in de vooroorlogse periode de rente een veel stabiel karakter had en de periodieke aanpassing minder noodzakelijk was. In de moderne tijd hebben de meeste financiële instellingen de periodieke aanpassing wel degelijk ingevoerd en toegepast, aangezien zij van oordeel zijn dat dit de enige economisch verantwoorde manier is om geld gedurende langere tijd ter beschikking te stellen.

Ten derde wordt aangevoerd dat de variabele intresten de inflatie aanwakkeren.

Zulks is moeilijk verdedigbaar, aangezien de variabiliteit in twee richtingen werkt en de aanpassingen de bestaande stijging of daling van de rentetarieven slechts volgen, rentetarieven die vooral internationaal worden bepaald en door de leningsbehoeften van de nationale overheid. Als men verwijst naar de gemengde vorm van hypothecaire afbetaling en levensverzekering, die eveneens een vaste rentestructuur heeft, vergelijkt men twee

verschillende produkten met elkaar. De hypothecaire lening met gemengde levensverzekering is een techniek van verzekering, en daarop garanderen de verzekeringsmaatschappijen hun winsten. Dit laat de verzekeringsmaatschappijen toe een vaste rentevoet te handhaven, zonder hun rendabiliteit in het gedrang te brengen.

Tot slot heb ik vragen over de mening dat vaste rentetarieven voor financiële instellingen een verzekerde winstmarge bieden.

Slechts de jongste jaren, in een periode van snel dalende rentevoeten, is het CBHK agressief op de hypotheekmarkt kunnen treden met vaste rentevoeten en is zijn door de Staat gewaarborgde schuld in minder dan 2 jaar gestegen van 65,6 miljard in 1986 tot 138,7 miljard in juli 1988. Enkel in periodes van lage rente vragen de ontleners een vaste rentevoet. In periodes van hoge rente nemen zij de variabele rente om zo spoedig mogelijk een rentedaling te kunnen genieten.

Hoe kan het CBHK regulerend optreden, wat toch zijn wettelijke opdracht is, als het enkel de markt kan penetreren wanneer de rente zeer laag is, terwijl op ogenblikken dat de markt behoefte heeft aan een reguleringsmechanisme, namelijk bij hoge rentevoeten, het zichzelf met vaste rentevoeten uit de markt priist?

De financiële situatie van het Centraal Bureau voor hypothecair krediet wordt niet alleen naar aanleiding van dit rapport een «tijdbom» genoemd maar ook in andere publikaties, zoals u hebt kunnen lezen. Het publiek maken van de mogelijk precaire financiële situatie van een openbare kredietinstelling is een zeer ernstig feit en het is dan ook de opdracht van de voogdijminister onverwijld duidelijk te zeggen of er betreffende de financiële situatie van het CBHK al dan niet redenen tot ongerustheid bestaan. Indien de minister de toestand van het CBHK voor de nabije toekomst als zorgwekkend beschouwt, is het van het grootste belang te weten welke maatregelen hij zal treffen om dit te verhelpen. (*Applaus.*)

De Voorzitter.— Het woord is aan minister Maystadt.

De heer Maystadt, minister van Financiën. — Mijnheer de Voorzitter, het is inderdaad waar dat de pers op de hoogte werd gebracht van sommige elementen van het verslag van de bedoelde commissie, nog vooraleer het was voltooid. Toen het verslag mij werd overhandigd, heb ik trouwens gezegd dat ik hierover ten eerste ontstemd was. In de pers zijn slechts enkele aspecten aan bod gekomen die een eenzijdig beeld geven van de problematiek. De besluitvorming van de experts als dusdanig is zeker niet tot haar recht gekomen. Het spreekt vanzelf dat het rapport helemaal moet worden doorgenomen vooraleer men hierover kan oordelen. Daarenboven gaat het hier slechts om een tussentijds verslag waarvan de concrete uitwerking nog moet worden ingevuld.

De commissie is de mening toegedaan dat het wenselijk zou zijn om de grote ervaring die elke openbare kredietinstelling in het kader van haar specificiteit bezit, te groeperen in twee grotere entiteiten ten einde aldus, zonder al te grote inspanning of ongewenste buitenlandse inmenging, het hoofd te kunnen bieden aan de in 1993 te verwachten concurrentie.

Hierbij heeft de commissie er de nadruk op gelegd dat de mogelijkheid tot vruchtbare transnationale samenwerking steeds moet blijven bestaan.

De commissie is tevens van oordeel dat de openbare kredietinstellingen over dezelfde middelen als de private kredietinstellingen moeten kunnen beschikken om aan de vereisten inzake solvabiliteit en rendabiliteit te voldoen.

Om dit te bereiken moeten zij dezelfde vrijheid en de specialisatiemogelijkheden kunnen genieten.

De realisatie van gelijke concurrentievoorwaarden voor de private en de openbare kredietinstellingen sluit uiteraard ook in dat de eventuele voorrechten die laatstgenoemde zouden kunnen genieten, maar ook de handicaps die hun zijn opgelegd dienen te worden herzien.

Het kan niet worden ontkend dat de kleine kredietinstellingen ongetwijfeld troeven hebben die in een complementair samenwerkingsverband kunnen worden geoptimaliseerd. Zij kunnen als « een blok aan het been » van de grote kredietinstellingen worden beschouwd.

Ik wens echter te benadrukken dat de commissie, die inzage had in de individuele cijfers van de instellingen, het raadzaam achtte in het verslag enkel geglobaliseerde cijfers over de toestand van de kleine en grote OKI's — openbare kredietinstellingen — op te nemen, zelfs al kwam op deze wijze een deel van de noodzaak van de aanpassing minder tot zijn recht.

Je ne puis vous en dire plus quant au fond puisque, d'une part, je n'ai pas terminé l'examen, non seulement du rapport, mais de l'ensemble de ses annexes, et, d'autre part, le gouvernement n'a pas encore délibéré et donc pris position en la matière.

Voici mon premier commentaire public au sujet de ce rapport. A ce stade, je partage la conviction de la commission qui estime que sans une restructuration profonde du secteur les institutions publiques de crédit seront rapidement confrontées à de grandes difficultés provoquées par la poursuite, voire l'accélération de la perte de parts du marché. Le rapport le démontre incontestablement. Ces difficultés surgiront également en raison de la modestie de la rentabilité de ces institutions qui est inférieure à celle des banques privées et des banques d'épargne. Leur capacité insuffisante d'autofinancement et leur besoin permanent de recapitalisation seront également à la base de ces difficultés.

La démonstration de la commission me paraît, en tout cas, incontestable sur le point qui concerne le besoin de fonds propres des institutions publiques de crédits, des plus petites en particulier. Au terme d'une analyse fouillée, fondée sur une série de chiffres qui n'ont pas été publiés dans le rapport mais qui figurent dans les annexes, la commission conclut que la CGER et le Crédit communal présentent la meilleure situation individuelle. Ces deux institutions devraient donc normalement pouvoir faire face aux problèmes financiers qui surgiront.

La commission considère que la SNCI se trouve dans une position intermédiaire. Elle conclut que les trois plus petites institutions se trouveront confrontées à des besoins financiers presque insurmontables.

L'Office central du crédit hypothécaire, auquel M. Van Thillo a spécialement fait allusion, l'Institut national du crédit agricole et la Caisse nationale de crédit professionnel sont trois petites institutions qui, chacune, ont un besoin d'augmentation de fonds propres. Ce besoin, calculé sur la période de huit ans qui a été prise en considération par la commission, se chiffre entre douze et dix-neuf milliards, selon le scénario de croissance adopté. Face à un tel besoin, il faut reconnaître que ces petites institutions n'ont presque pas de capacité d'autofinancement valable. Le recours à des emprunts subordonnés peut, tout au plus, rapporter deux milliards; un énorme besoin de financement global subsiste donc pour ces trois institutions.

Deux solutions se présentent pour faire face à ce besoin. La voie de l'augmentation de capital en est une. En clair, cela signifie cependant que le budget de l'Etat devrait contribuer davantage à la constitution des fonds propres de ces institutions.

Cette solution ne me paraît pas être la meilleure car elle représente une dépense supplémentaire dans un contexte budgétaire qui, actuellement, reste difficile.

Il ne nous reste qu'une autre voie — celle que suggère la commission — à savoir l'intégration de ces petites institutions dans une entité plus vaste.

Sur tous les autres problèmes soulevés par le rapport et sur lesquels la commission suggère des solutions, à savoir, entre autres, le choix d'un ensemble unique ou de deux ou trois entités, la décision de constituer ou non des holdings qui chapeautent ces ensembles, le choix des actionnaires de ces holdings, la question de savoir si les sociétés publiques d'investissements doivent participer à ces holdings, je dois avouer que ma

religion n'est pas faite et, qu'à fortiori, le gouvernement n'a pas arrêté sa position.

Je vous ai donné ma conviction de départ, c'est-à-dire la nécessité de procéder maintenant à une restauration en profondeur du secteur. Cependant, je vous demande de prendre patience quant aux modalités de cette restructuration, en attendant que le gouvernement délibère sur le rapport.

J'espère pouvoir dans quelque temps débattre à nouveau de cette question avec vous, cette fois sur base des décisions qui auront été prises par le gouvernement. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Thillo.

De heer Van Thillo. — Mijnheer de Voorzitter, ik betreur dat de minister niet heeft geantwoord op mijn vragen over het Centraal bureau voor hypothecair krediet. Maar ik neem aan dat de minister dat wil bekijken. (*De minister knikt instemmend.*)

Ik was wel blij te horen dat het over een voorlopig rapport gaat, zodat nog met adviezen rekening kan worden gehouden. Ik veroorloof mij drie suggesties te doen.

Uit het rapport blijkt nergens dat de rendabiliteit door de herstructurering zal verhogen. Het strakke Belgisch kader en de publieke verankering zijn geen waarborgen. Dan vind ik dat men de intellectuele eerlijkheid moet opbrengen om na te gaan of er geen andere mogelijkheden zijn zoals bijvoorbeeld een gedeeltelijke of gehele privatisering.

Zou het niet van elementaire fair play getuigen de raden van bestuur van die instellingen die volgens mij toch het best geplaatst zijn om die instellingen te kennen, te vragen voorstellen te formuleren voor samenwerkingsakkoorden?

Een laatste suggestie betreft de menselijke dimensie. Met deze operatie is een balanstotaal van meer dan 3 500 miljard gemoeid. Deze instellingen stellen 15 000 personeelsleden te werk en 3 000 zelfstandige agenten. Elke Belg heeft vroeg of laat met een van deze instellingen te maken. De ervaring heeft ons geleerd dat fusies vaak prachtige menselijke triomfen meebrengen, maar nog meer frustraties en menselijk leed. Mijnheer de minister, ik stel voor dat u een werkgroep zou belasten met een onderzoek naar de sociale dimensie van deze operatie.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT

De Voorzitter. — Er werden geen opmerkingen gemaakt betreffende de inoverwegingneming van de voorstellen waarvan sprake bij het begin van onze vergadering. Ik veronderstel dus dat de Senaat het eens is met de voorstellen van het bureau.

Aucune observation n'ayant été formulée quant à la prise en considération des propositions dont il a été question au début de la séance, puis-je considérer qu'elles sont renvoyées aux diverses commissions compétentes? (*Assentiment.*)

Dan zijn de voorstellen in overweging genomen en naar de aangeduide commissies verwezen.

Ces propositions sont donc prises en considération et renvoyées aux commissions indiquées.

De lijst van die voorstellen, met opgave van de commissies waarnaar ze zijn verwezen, zal als bijlage bij de *Parlementaire Handelingen* van heden verschijnen.

La liste de ces propositions, avec indication des commissions auxquelles elles sont renvoyées, paraîtra en annexe aux *Annales parlementaires* de la présente séance.

Dames en heren, onze agenda is afgehandeld.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

ONTWERPEN VAN WET — PROJETS DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De regering heeft de volgende ontwerpen van wet ingediend:

1° Houdende aanpassing van de begroting van de Diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1988.

Le gouvernement a déposé les projets de loi ci-après:

1° Ajustant le budget des Services du Premier ministre de l'année budgétaire 1988.

Dit ontwerp van wet wordt verwezen naar de commissie voor de Financiën (kredieten: Diensten van de Eerste minister) en naar de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap (kredieten: Wetenschapsbeleid).

Ce projet de loi est renvoyé à la commission des Finances (crédits: Services du Premier ministre) et à la commission de l'Enseignement et de la Science (crédits: Politique scientifique).

2° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1988.

2° Ajustant le budget du ministère des Finances de l'année budgétaire 1988.

Dit ontwerp van wet zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Financiën.

Il est renvoyé à la commission des Finances.

VOORSTEL VAN WET — PROPOSITION DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — Mevrouw Tyberghien en de heer Cardoen hebben ingediend een voorstel van wet tot wijziging van de dienstplichtwetten, gecoördineerd op 30 april 1962.

Mme Tyberghien et M. Cardoen ont déposé une proposition de loi modifiant les lois sur la milice, coordonnées le 30 avril 1962.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

De Senaat vergadert opnieuw dinsdag, 21 februari 1989, te 14 uur.

Le Sénat se réunira le mardi, 21 février 1989, à 14 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten te 19 h 45 m.)

(La séance est levée à 19 h 45 m.)

BIJLAGE — ANNEXE

Inoverwegingneming — Prise en considération

Lijst van de in overweging genomen voorstellen

Liste des propositions prises en considération

A. Voorstellen van wet:

Betreffende de democratisering van de grote onderneming (van de heer Blanpain);

A. Propositions de loi:

Relative à la démocratisation de la grande entreprise (de M. Blanpain);

— Verwezen naar de commissie voor de Justitie.

Renvoi à la commission de la Justice.

Tot invoeging in de gecoördineerde wetten van 12 januari 1973 op de Raad van State van een artikel 25bis betreffende het vorderen van de tussenkomst (van de heer Cerexhe);

Insérant dans les lois coordonnées du 12 janvier 1973 sur le Conseil d'Etat, un article 25bis relatif à la requête en intervention (de M. Cerexhe);

— Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Tot wijziging van de wet van 18 september 1986 tot instelling van het politiek verlof voor de personeelsleden van de overheidsdiensten (van de heer Lafosse);

Modifiant la loi du 18 septembre 1986 instituant le congé politique pour les membres du personnel des services publics (de M. Lafosse);

— Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Tot wijziging van de regeling voor het innen van boeten door de gemeentepolitie (van de heer Lafosse);

Modifiant le régime de perception des amendes par la police communale (de M. Lafosse);

— Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Tot wijziging van artikel 7, § 1, van het Wetboek van de met het zegel gelijkgestelde taksen (van de heer Lafosse);

Modifiant l'article 7, § 1er, du Code des taxes assimilées au timbre (de M. Lafosse);

— Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

Renvoi à la commission des Finances.

Houdende wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State (van de heer Blanpain);

Modifiant les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat (de M. Blanpain);

— Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Waarbij de Raad van State wordt gemachtigd de schorsing van de tenuitvoerlegging van administratieve beslissingen te bevelen (van de heer Cerexhe);

Permettant au Conseil d'Etat d'ordonner le sursis à l'exécution des décisions administratives (de M. Cerexhe);

— Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Tot invoering van een progressief tarief voor het huishoudelijk elektriciteitsverbruik (van de heren Lannoye en Gryp);

Visant à instaurer une tarification progressive de l'électricité à usage domestique (de MM. Lannoye et Gryp);

— Verwezen naar de commissie voor de Economische Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Economie.

Stekkende om in het stelsel van de werkloosheidsverzekering de individualisering van de rechten te herstellen en de bestaanszekerheid te waarborgen (van mevrouw Nélis en de heer Lannoye);

Rétablissant l'individualisation des droits et assurant la sécurité d'existence dans le régime de l'assurance-chômage (de Mme Nélis et M. Lannoye);

— Verwezen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden.

Renvoi à la commission des Affaires sociales.

Betreffende de cumulatie van sommige mandaten (van de heer Cardoen c.s.);

Relative au cumul de certains mandats (de M. Cardoen et consorts);

— Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Tot wijziging van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum (van de heer Swinnen c.s.);

Modifiant la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence (de M. Swinnen et consorts);

— Verwezen naar de commissie voor de Volksgezondheid en het Leefmilieu.

Renvoi à la commission de la Santé publique et de l'Environnement.

Betreffende de toepassing van de artikelen 350, 351, 352, 353 en 383 van het Strafwetboek (van de heren Desmedt en Désir);

Relative à l'application des articles 350, 351, 352, 353 et 383 du Code pénal (de MM. Desmedt et Désir);

— Verwezen naar de verenigde commissies voor de Justitie en voor de Volksgezondheid en het Leefmilieu.

Renvoi aux commissions réunies de la Justice et de la Santé publique et de l'Environnement.

Betreffende het statuut van dienstplichtigen (van de heer Cardoen c.s.).

Relative au statut des miliciens (de M. Cardoen et consorts).

— Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Intérieur.

B. Voorstellen van resolutie:

Met betrekking tot het te sluiten Verdrag betreffende de rechten van het kind (van de heer Blanpain);

B. Propositions de résolution:

Relative à la future Convention des droits de l'enfant (de M. Blanpain);

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

Renvoi à la commission des Relations extérieures.

Tot erkenning van de Palestijnse Staat door België en tot toekenning van de diplomatieke status aan het bureau van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) te Brussel en aan de leden van dat bureau (van de dames Aelvoet en Nélis);

Tendant à faire reconnaître l'Etat palestinien par la Belgique et à faire octroyer le statut diplomatique au bureau de l'Organisation de libération de la Palestine (OLP) à Bruxelles et à ses membres (de Mmes Aelvoet et Nélis);

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

Renvoi à la commission des Relations extérieures.

Betreffende de overstromingen in Thailand (van de heer Noerens c.s.).

Relative aux inondations en Thaïlande (de M. Noerens et consorts).

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

Renvoi à la commission des Relations extérieures.

1680